

وزارت معارف
معینیت انکشاف نصاب تعلیمی، تربیة
معلم و مرکز ساینس
ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی
و تألیف کتب درسی

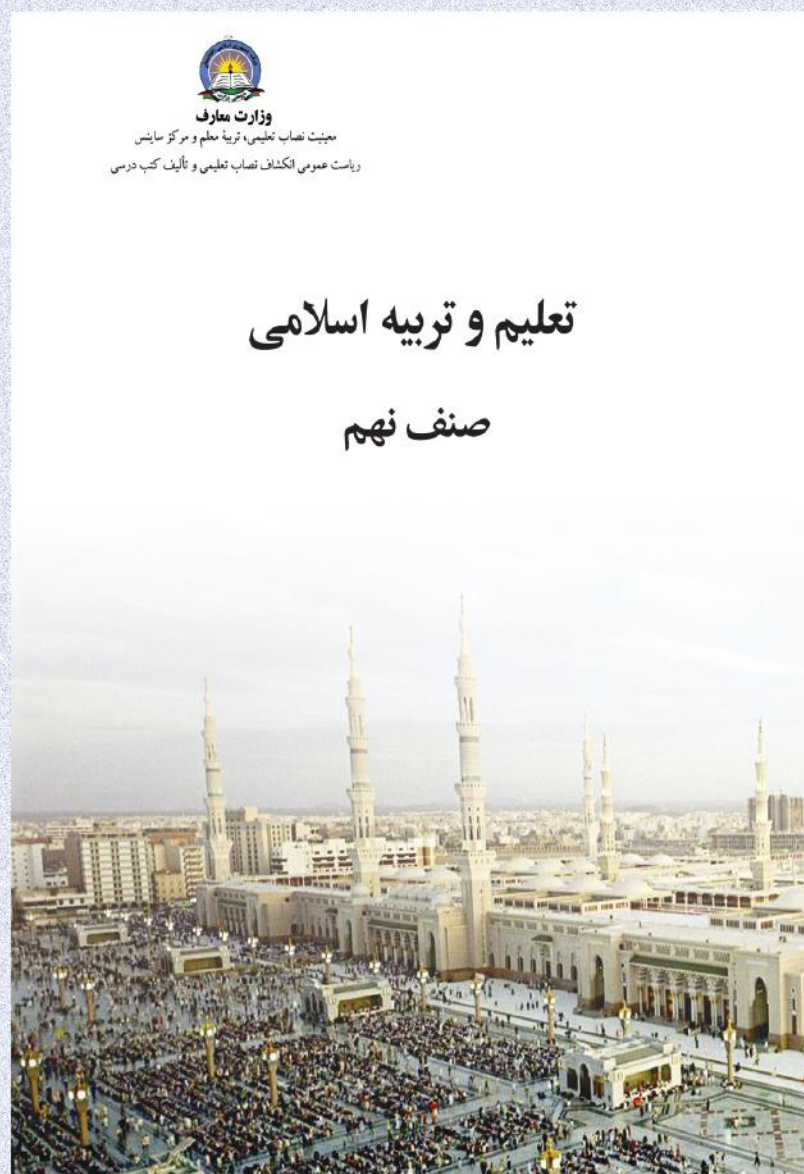
کتاب معلم

رهنمای تدریس تعلیم و تربیة اسلامی

صنف ۹

رهنمای تدریس تعلیم و تربیة اسلامی

صنف ۹

کتاب های درسی مربوط وزارت معارف پوده،
خرید و فروش آن در بازار جداً ممنوع است. با
مخالفتین پر خورد قانونی صورت می گیرد.

سال چاپ: ۱۳۹۰ هـ. ش.

وزارت معارف

معینیت انکشاف نصاب تعلیمی، تربیة

معلم و مرکز ساینس

ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی

و تألیف کتب درسی

کتاب معلم

رهنمای تدریس تعلیم و تربیة اسلامی

صنف نهم

سال چاپ: ۱۳۹۰ هـ. ش.

مؤلفان :

- مؤلف قاری مایل آقا متقی
- مولوی عبدالصبور عربی
- دکتور عنایت الله خلیل هدف
- فاضل شاه

ایدیت علمی و مسلکی :

- مولوی قیام الدین کشاف
- دکتور عبدالصبور فخری
- رقیب الله ابراہیمی

ایدیت زبانی:

- عبدالرزاق کوهستانی
- پوهندوی عبدالرازق اسمر

کمیته دینی، سیاسی و فرهنگی:

- داکتر عطاء الله واحدیار مشاور ارشد وزارت معارف و رئیس نشرات.
- محمد آصف کوچی
- خلیل الله فیروزی

کمیته نظارت:

- دکتور اسدالله محقق معین انکشاف نصاب تعلیمی، تربیہ معلم و مرکز ساینس
- دکتور شیر علی ظریفی مسؤول پروژه انکشاف نصاب تعلیمی
- معاون سرمؤلف عبدالظاهر گلستانی رئیس عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

دیزاین : عنایت الله غفاری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی	دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې	هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی	د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو	د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي	پامپریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي	هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیري	لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به	لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر	وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

پیام وزیر معارف، استادان و معلمان محترم،

تعلیم و تربیه اساس توسعه و انکشاف هر کشور را تشکیل می‌دهد و نصاب تعلیمی یکی از عناصر بنیادی تعلیم و تربیه می‌باشد که مطابق انکشافات علمی و نیازمندی‌های جامعه وضع می‌گردد، واضح است که انکشافات علمی و ضرورت‌های جامعه همواره در حال تطوّر می‌باشد؛ بناءً لازم است نصاب تعلیمی نیز به صورت علمی و دقیق مطابق ایجابات عصر و زمان انکشاف نماید. البته نباید نصاب تعلیمی تابع تغییرات سیاسی، نظریات و تمایلات اشخاص گردد.

کتاب رهنمای معلم که امروز در دسترس شما قرار دارد بنابر همین مشخصات تهیه و ترتیب گردیده و با تکیه بر میتودهای جدید تدریس، فعالیت‌ها و مواد معلوماتی نیز در آن اضافه شده است که یقیناً برای فعال نگاه داشتن شاگردان در عملیه تدریس مفید و مؤثر می‌باشد.

امیدوارم محتویات این کتاب که با استفاده از روش‌های آموزش فعال تألیف و تدوین شده است، مورد استفاده شما استادان عزیز قرار گیرد. با استفاده از فرصت از اولیای محترم شاگردان تقاضا بعمل می‌آید تا در تعلیم و تربیه با کیفیت دختران و پسران خود همکاری متداوم نمایند، تا به این وسیله اهداف و آروزهای نظام معارف بر آورده گردد و نتایج و دست آوردهای خوبی برای نسل جوان و کشور ما داشته باشد.

استادان و معلمان گرانقدر ما در تطبیق مؤثر نصاب تعلیمی رسالت و مسؤولیت بزرگ دارند.

وزارت معارف همواره تلاش می‌نماید تا نصاب تعلیمی معارف مطابق اساسات و ارزشهای دین مبین اسلام، نیازمندی‌های جامعه و منافع ملی و وطندوستی با معیارهای جدید علمی ساینس و تکنالوژی انکشاف نماید.

به منظور نیل به این مأمول بزرگ ملی از تمام شخصیت‌های علمی، دانشمندان تعلیم و تربیه کشور و اولیای محترم شاگردان تمنا دارم، تا با ارائه نظریات و پیشنهادات رهنمودی و سودمند خویش مؤلفان ما را در بهبودبخشی بیشتر از پیش تألیف کتب درسی و رهنماهای معلمان یاری نمایند.

از همه دانشمندانی که در تهیه و ترتیب این کتاب سهم گرفته اند، و نیز از مؤسسات محترم ملی و بین‌المللی و سایر کشور‌های دوست که در تهیه و ترتیب نصاب تعلیمی جدید، طبع و توزیع کتب درسی و رهنماهای معلمان زمینه‌سازی و یا همکاری‌های مادی یا معنوی نموده اند صمیمانه اظهار امتنان و قدردانی نموده تداوم همکاری‌های شان را آرزو می‌نمایم.

و من الله التوفیق

فاروق «وردک»

وزیر معارف جمهوری اسلامی افغانستان

فهرست

شماره

صفحه

۱	مقدمه	۱
۲	فصل اول	۲
۲	اهداف و روشهای تعلیم و تربیه	۲
۶	معرفی برنامه درسی صنف	۶
۱۱	چک لیست ارزیابی مبتنی بر عملکرد	۱۱
۱۱	نمونه چک لیست اندازه گیری برای عملکرد شاگردان در دروس علوم دینی	۱۱
۱۲	نمونه چک لیست اندازه گیری مهارتهای ارتباطی	۱۲
۱۳	لوازم اجرایی برنامه درسی علوم دینی	۱۳
۱۳	۱- وسایل کمک آموزشی مورد نیاز	۱۳
۱۳	۲- انتظار از معلمان علوم دینی	۱۳
۱۳	الف: صلاحیت های عمومی	۱۳
۱۳	ب: صلاحیت های اختصاصی	۱۳
۱۳	۳- انتظار از مکتب	۱۳
۱۳	۴- انتظار از خانواده	۱۳
۱۴	فصل دوم	۱۴
۱۴	راهنمای تدریس	۱۴
۱۵	پلان سالانه مخصوص ولایات سردسیر	۱۵
۱۶	صفات معلم خوب	۱۶
۱۷	بخش حدیث شریف	۱۷
۱۸	درس اول	۱۸
۲۳	درس دوم	۲۳
۲۷	درس سوم	۲۷
۳۰	درس چهارم	۳۰
۳۳	درس پنجم	۳۳
۳۶	درس ششم	۳۶
۳۹	درس هفتم	۳۹
۴۲	درس هشتم	۴۲
۴۵	درس نهم	۴۵
۴۸	درس دهم	۴۸

۵۱	درس یازدهم
۵۴	درس دوازدهم
۵۷	درس سیزدهم
۶۰	درس چهاردهم
۶۳	بخش سیرت النبی صلی الله علیه وسلم
۶۴	درس اول
۶۸	درس دوم
۷۱	درس سوم
۷۳	درس چهارم
۷۵	درس پنجم
۷۷	درس ششم
۸۰	درس هفتم
۸۳	بخش فقه
۸۷	درس دوم
۹۰	درس سوم
۹۳	درس چهارم
۹۶	درس پنجم
۹۹	درس ششم
۱۰۱	درس هفتم
۱۰۴	درس هشتم
۱۰۷	درس نهم
۱۱۰	درس دهم
۱۱۳	درس یازدهم
۱۱۶	درس دوازدهم
۱۱۹	درس سیزدهم
۱۲۲	درس چهاردهم
۱۲۵	درس پانزدهم
۱۲۸	درس شانزدهم
۱۳۱	درس هفدهم
۱۳۴	درس هجدهم
۱۳۷	درس نوزدهم
۱۴۰	درس بیستم
۱۴۳	درس بیست و یکم
۱۴۶	درس بیست و دوم

مقدمه

رهنمای معلم کتابی است که معلمان را در اجرای دقیق برنامه درسی در صنف رهنمایی میکند و ایشانرا با اهداف عمومی تعلیم و تربیت، روشهای تدریس، شیوه های ارزیابی و برنامه تدریس آشنا می سازد.

این رهنما در دو فصل تنظیم شده است. فصل اول در مورد اهداف تعلیم و تربیه، روشهای تدریس و شیوه های ارزیابی می باشد که معلمان عزیز را با مقاصد تعلیم و تربیه و رسالت معلمی آشنا میسازد، آنها یاد میگیرند که اهداف نظام آموزش و پرورش کشور عزیز ما افغانستان در ساحات مختلف اعتقادی و اخلاقی، علمی و آموزشی، فرهنگی و هنری، مدنی و اجتماعی و اقتصادی چه مقاصدی را دنبال میکند. موضوعات درسی مختلف، برای تحقیق این اهداف طراحی شده است و معلمان در صنوف مختلف باید تلاش کنند که از طریق ارائه محتوا و روشهای جذاب تدریس زمینه تحقق این اهداف را فراهم کنند.

معلمان عزیز با اهمیت موضوعات درسی، اهداف کلی آموزش هر درس، محتوای برنامه (مضامین آموزشی)، نحوه ارتباط طولی موضوعات آموزشی در صنوف مختلف، روشهای تدریس و شیوه ارزیابی از معلومات و مهارتهای شاگردان و لوازم اجرایی برنامه درسی بیشتر آشنا میشوند. روشهای تدریسی که در هر رهنما معرفی شده است، متناسب با موضوع درسی است، برای مثال روشهای تدریس توصیه شده در درس سیرت یا فقه با آموزش زبان مادری فرق میکند. وجه اشتراک این روشها تأکید آنها بر فعال بودن شاگردان در جریان یادگیری تحت هدایت معلم است.

فصل دوم این رهنما به برنامه ریزی سالانه (پلان سالانه) برای مناطق سردسیر و گرمسیر، نحوه تدریس هر درس (پلان روزانه) و منابع و مآخذی که برای تألیف رهنما از آنها استفاده شده اختصاص یافته است. اعتقاد نویسنده گان این رهنما بر این بوده است که معلمان گاه بدلیل نداشتن وقت کافی ممکن است که فرصت تهیه پلان روزانه را نداشته باشند و یا اینکه هر کدام استنباط های خاصی از اهداف درس داشته باشند، در نتیجه روش تدریس آنها با یکدیگر فرق میکند. به منظور سهولت در کار معلمان پلان های تدریس به گونه ای نوشته شده است که نیاز آنها را در تدریس و اجرای برنامه به خوبی تأمین میکند. لازم به ذکر است که شیوه تدریس توصیه شده مانع از آن نیست که معلمان محترم نتوانند از روشهایی که خود در طی سالها تدریس، اثرات یادگیری آن را تجربه کرده اند، استفاده نکنند و آنها را کنار بگذارند. بدون شک بهترین روش تدریس، روشی است که در آن یادگیری درس انجام شود و شما معلمان محترم احساس رضایت را در چهره شاگردان ببینید.

قسمت دیگری از پلان روزانه به پاسخ های متن درسها، و سؤالات پایانی درس و یا فصل اختصاص داده شده است. به منظور توسعه دانش معلمان در هر پلان درسی معلومات اضافی برای آنها آورده شده است. بدون شک این رهنماها خالی از اشکال نیست. معلمان ارجمند با ارسال نظرات خود به مرکز نصاب تعلیمی میتوانند به بهتر شدن این رهنماها کمک کنند.

در پایان موفقیت همه معلمان عزیز را در تربیت افراد صالح و با ایمان و مسؤول در برابر کشور عزیز ما افغانستان از خداوند متعال خواهانیم.

فصل اول

اهداف و روشهای تعلیم و تربیه

اهمیت تعلیم و تربیه و رسالت معلمی:

برتری انسان بر حیوانات و حتی بر همه مخلوقات به سبب علم و تربیه نیک وی است، قرآن کریم در مورد فضیلت علم می فرماید: (قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ) (الزمر: ۹). بگو آیا دانایان و نادانان برابر اند؟ یعنی هر گز برابر نیستند تنها خردمندانند که پندپذیرند.

تعلیم عبارت از انتقال معلومات و تجارب بشری به شاگردان و تربیه ایجاد ذهنیت و روش خاص در آنها به واسطه اقناع و پند مکرر است.

فایده تعلیم زمانی آشکار می گردد که در عمل پیاده شود، ذهنیت مطابق حقایق را ایجاد کند و بر روش مصلحت آمیز و مفید بانجامد.

انسان از محیط متأثر می شود و قابلیت پذیرش تربیه خوب و بد هر دورا دارا است، در حدیث شریف روایت است: «هر نو پیدا به فطرت سلیم تولد می شود، پدر و مادر (محیط) وی را یهودی، نصرانی و مجوسی می سازند.»

در قرآن کریم به اهمیت و فواید تربیت صراحتهای آمده، خداوند متعال می فرماید: (فَذَكِّرْ إِن نَّفَعَتِ الذِّكْرَى) (الأعلى: ۹). (بار بار) یاد آوری کن، یقیناً که یاد آوری فایده می رساند. پس تعلیم و تربیه متناسب، مفید و هدف مند استعداد های بشر را در عرصه های مختلف علوم دینی، طبیعی و اجتماعی، رشد و توسعه می دهد، و ملت را قادر می سازد تا یک مشت، متراحم و متعاطف بر مشکلات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی غالب آید و با عزت و وقار زیر پرچم استقلال با ملت های جهان زنده گی کند و قومی که اهمیت تعلیم و تربیه را نادیده بگیرد ناتوان می گردد و شعارهای مغایر با واقعیت های عینی جز عار و تمسخر دیگران، هیچ سودی برایش نمی رساند.

چون معلم مجری بخش اعظم پروسه تعلیم و تربیه است پس رسالت گران و بس مقدسی دارد، زیرا یگانه راه دگر گونی مثبت تعلیم و تربیه است، رسولان الهی که بهترین ابنای بشر اند، وظیفه ایشان فقط تعلیم و تربیه انسانها و رهنمایی به صراط المستقیم خدا بود.

از همین جهت معلم والای بشریت حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وظیفه خود را در معلمی حصر نموده می فرماید. (إنما بعثت معلماً) من فقط معلم مبعوث شده ام.

چون علوم بخش های متعددی دارد، فراگیری همه آنها که نیازهای جامعه بشری را مرفوع می سازد طبق اهمیت و مبرمیت از واجبات کفایی به حساب می روند، بناءً معلم و متعلم خیر، از نگاه اسلام در کار دین مشغول اند، زیرا وجیهه دینی خود، در رفع نیازمندی های جامعه و قیام بر مصالح آنها را انجام می دهند، پس عمل ایشان صواب است و اگر اخلاص و طلب اجر خداوندی با آن یکجا شود هر دو شرط عمل صالح (صواب بودن و اخلاص) را دارا می شود، واز موفقیت دنیا و آخرت بهره مند می گردند.

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان:

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان با در نظر داشت جامعه افغانی و انکشاف همه جانبه علم و دانش در جهت آموزش و پرورش قرار ذیل اند:

الف: اهداف اعتقادی و اخلاقی

- تقویه ایمان و باور به همه چیزهای مؤمن به.
- توسعه بینش اسلامی عاری از افراط و تفریط در پرتو قرآن و سنت.
- ایجاد روحیه خود شناسی به منظور خدا شناسی.
- تقویه روحیه اعتماد به نفس و التزام به سجایای اخلاقی.
- ایجاد روحیه نظم و دسپلین و رعایت ارزشهای قانونی.
- تقویه روحیه درک مسؤولیت در برابر ارزشهای تعلیمی، تربیتی، و اجتماعی.

ب: اهداف علمی و آموزشی:

- در نتیجه پروسه های آموزشی نصاب تعلیمی شاگردان اهداف علمی و آموزشی زیر را کسب می نمایند.
- کسب و تقویه مهارت های آموزشی از قبیل: شنیدن، سخن گفتن، خواندن، به کار بردن اعداد و حسن خط در زبان های رسمی و خارجی.
 - آموختن مهارت های آموزشی: انکشاف استعدادها برای ارزیابی خودی در مراحل آموزش و نتایج حاصله از آن.
 - تقویه قابلیت تفکر، تعمق، مطالعه، تحقیق و ابتکار در زمینه های علمی، فرهنگی و فنی.
 - آموزش علوم، فنون تکنالوژی معاصر مهارت های فردی و اجتماعی مورد نیاز.
 - کسب مهارتها جهت حل معضلات و پرابلم های فردی و اجتماعی.

ج: اهداف فرهنگی و هنری:

- شناخت فرهنگ و هنر (صنایع دستی، سوزن دوزی خامکدوزی، بافت، مهندسی، رسامی، خطاطی، نقاشی و هنر های سالم جهانی و نیز پرورش و رهنمای ذوق و استعداد های هنری و زیبایی شناسی.
- آگاهی از تاریخ، فرهنگ و تمدن ملی و اسلامی افغانستان و جهان.
- حفظ اصالت و انکشاف فرهنگ، آداب و سنن پسندیده جامعه افغانستان.
- انکشاف مهارت های هنری از طریق تمرین و فعالیت های انفرادی و جمعی.

د: اهداف مدنی واجتماعی:

تعقيب اهداف ذيل در انكشاف موقف شاگردان بحيث اعضاي فاميل يك محل يا منطقه، جامعه ملي و بين المللی کمک خواهد کرد.

- تقوية روحية حفاظت از نواميس دينی و ملی، تحکيم روابط خانواده بر اساس تساوی حقوق و اخلاق اسلامي.
- تقوية روحية برادری، تعاون، صلح، عدالت اجتماعي، همبستگی ملی و بين المللی.
- انكشاف حس خير خواهي و ارتقای فضایل اخلاقی ضدیت با جنگ های نامشروع و مبارزه با مواد مخدر.
- تقوية روحية احترام به قانون و رعایت آن، حمايت از حقوق همگانی بدون در نظر داشت قوم، جنس، سن، موقف اقتصادی، اجتماعي و وابستگی سياسي و امثال اینها.
- ایجاد روحية مشارکت در فعاليتهاي دينی، فرهنگي، اجتماعي و اقتصادي.
- ایجاد روحية حل مسالمت آمیز اختلافات و برخورد ها بطور صلح آمیز و سازنده.
- ایجاد روحية فرهنگ شکیبایی و تفاهم.
- تقوية روحية استفاده از تجارب و دستاورد های علمی و تخنیکي جامعه بین المللی.
- تقوية روحية احترام به کرامت انسانی و اساسات حقوق بشر.
- رشد انكشاف روحية احترام به مقام انسانی زن و حمايت از حقوق آنان در چوکات شریعت.
- تقوية روحية رعایت بزرگان همسایه گان شهروندان یا موازین جامعه مدنی.

اهداف اقتصادی:

- درك ضرورت انكشافی و اقتصادی جامعه و ارتباط آن با اقتصاد خانواده.
- درك ارزش و اهمیت کار و تقوية روحية اشتغال در مشاغل مفید.
- ایجاد روحية صرفه جویی و قناعت، و پرهیز از اسراف و تجمل گرایی.
- شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوه های مناسب استخراج و استفاده از آنها و پرورش روحية حراست از بیت المال.

اهداف عمومی دوره متوسطه از صنف (۷ - ۹):

- شاگردانی که دوره ابتدایی را موفقانه سپری نمایند طبق خواش شامل این دوره میشوند.
- هدف کلی این دوره مسیرهای مختلف زنده گی مطابق با استعداد و علاقه شاگردان و با در نظر داشت ضرورت ها و امکانات کشور می باشد، اهداف این دوره را قرار ذیل میتوان در نظر داشت:
- ۱ - تقویت دستاوردهای تعلیمی و تربیتی دوره های گذشته و آماده گی برای دوره بعدی.

- ۲- توسعه معلومات و تعمق در مسایل دینی، اخلاقی و مبانی اعتقادی و آشنایی مزید به دانش اسلامی.
- ۳- انکشاف روحیه خود شناسی به منظور معرفت بیشتر به خداوند جل جلاله.
- ۴- تشخیص استعداد های شاگردان در رشته های مختلف درسی.
- ۵- گسترش معلومات و انکشاف حس کنجکاوی شاگردان در باره محیط زیست، قوانین طبیعت، علوم و تجارب پیشرفته بشری که با مفاهیم، وسایل و اساسات ساینس استوار باشد.
- ۶- انکشاف متوازن آموزش زبانهای رسمی کشور، تقویة زبانها مادری و زبانهای خارجی و انکشاف سویه علمی شاگردان در افاده مرامها به صورت تحریری و شفاهی.
- ۷- انکشاف روحیه اخوت، تعاون، صلح و همبستگی ملی، ضدیت با جنگ های نا مشروع، قتل، خشونت، شکنجه، هراس افگنی و مبارزه با مواد مخدر و نفی انواع تبعیض و تعصب و سمت دهی شاگردان در راستای رقابت های سالم در کار های شایسته.
- ۸- رشد مهارتهای تصمیم گیری شاگردان برای انتخاب شغل مطابق با ذوق، علاقه و استعداد های آنها.
- ۹- پرورش روحیه مسؤولیت پذیری و انکشاف معلومات شاگردان در فعالیتهای دینی، فرهنگی و اجتماعی.
- ۱۰- پرورش علاقه شاگردان به کار وسیعی در جهت فراهم ساختن زمینه های علمی آن.
- ۱۱- انکشاف مهارتهای سنجش خودی در مراحل آموزشی.
- ۱۲- مواظبت از صحت جسمی خویش.

معرفی برنامه درسی صنف

ارزش آموزش علوم دینی در دوره متوسطه

وزارت معارف وظیفه دارد که فرزندان کشور را انسانهای متدین، آگاه و متمدن بار آورد، و این کار مستلزم آن است که متعلمان عزیز ما در دوره تحصیلی بر علاوه علوم دینی با علوم اجتماعی، ریاضیات و ساینس نیز به طور دقیق آشنا شوند.

مطالعه علوم دینی متعلمین را با مفاخر دینی، علمی، ادبی و سیاسی آشنا می‌سازد و به آنها هویت دینی می‌بخشد، و ذهن شاگردان متجسس را به تجزیه و تحلیل در ارزشهای اسلامی و می‌دارد و آنها را قادر می‌سازد تا خیر، سعادت و رفاه هر دو جهان را از ذلت و بد بختی تفکیک نمایند.

در جهان امروز که برخی آن را به دهکده جهانی یاد می‌کنند هر انسان نه تنها باید با نظریات، معتقدات و مذاهب کشور خود آشنا باشد، بلکه باید نظریات، معتقدات و مشخصات دینی و سیاسی مناطق و کشور های مختلف جهان را نیز بداند، تا بتواند در فضای صلح و همزیستی در پرتو اصول و اساسات اسلامی زنده گی بسر برد، پس دانشیکه این همه ضروریات را بر آورده می‌سازد به واسطه علوم دینی حاصل می‌گردد.

آموزش علوم دینی شاگردان را با قرآن، حدیث، احکام دین، اخلاق، سیرت پیامبر صلی الله علیه وسلم و ارزشهای دینی و انسانی که در دین مقدس اسلام نهفته است آشنا می‌سازد.

انسان که فطرتاً غریزه قدرت طلبی را دارد آموزش این علوم او را رهنمایی می‌کند تا از قوانین و ارزشهای اسلامی پیروی نماید و در اشباع غرایز خویش مطلق العنان نباشد. فرزندان ما باید با اصول و ارزشهای فردی و اجتماعی اسلامی آشنا باشند، تا بتوانند زنده گی آزاد داشته و از عزت و کرامت اسلامی برخوردار باشند.

آموزش علوم دینی روابط انسان را با خداوند جل جلاله و پیامبرش حضرت محمد صلی الله علیه وسلم که نمونه از اتباع و پیروی برای مسلمانان است استحکام می‌بخشد، که این علوم عبارتند از تفسیر، حدیث، فقه، عقاید، اخلاق، سیرت النبی صلی الله علیه وسلم و غیره علوم.

اهداف آموزش علوم دینی

آموزش علوم دینی در پهلوی ترسیخ عقیده اسلامی، معرفت احکام شریعت، اخلاق، طریقه و روش اصلاح فرد، جامعه و بشریت و مصالح زنده گی را به ما می‌آموزاند تا در پرتو آن فرزندان میهن ما بحیث اعضای سالم و مفید جامعه بار آیند و از اقوام مختلف یک امت قوی و عزتمند که با هم برادر و در چوکات شریعت اسلامی دارای حقوق متساوی باشد ایجاد گردد و در باز سازی مادی و معنوی جامعه، رشد و ترقی ملت مسلمان خود نقش سالم و فعال را ایفا نمایند.

روشهای تدریس در آموزش علوم دینی

روشهای تدریس نصاب تعلیمی دروس علوم دینی، مانند سایر رشته ها متنوع بوده ولی مضامین علوم دینی استراتیژی های بخصوصی را دارد که به محتوای موضوعات آن مناسب است.

در اینجا لازم است به استراتیژیهای پر دازیم که با محتوای مضامین علوم دینی، شرایط افغانستان، سطح علمی و سن شاگردان سازگار باشد.

این استراتژی‌ها بر این اصل استوار است که تعلیم بر محور شاگرد می‌چرخد و معلم تنها کار تعلیم را تسهیل می‌کند. تعلیم صحیح نیازمند استراتژی‌های گوناگونی است که باید با محتوای مضمون متناسب باشد. مهمترین این استراتژی‌ها عبارتند از:

۱- جستجو و حل مساله

حل مساله یک استراتژی است که سؤالات اساسی‌ای را مطرح می‌کند و شاگردان باید جواب دهند و حل آنها را بیابند. شاگردان این کار را باید از طریق تفحص معلومات و حقایق در مراحل زیر انجام دهند. تعیین مسأله انتخاب نمونه، فرضیه سازی، گردآوری بیان، راه حل های ذهنی یا طرح حل مساله، جمع آوری بیانات و تحلیل نتیجه گیری از بیانات، اظهار نظر با دقت بیشتر. معلم می‌تواند از این استراتژی در خلال ارائه مسایل (دینی، اجتماعی، اقتصادی و محیطی) استفاده کند و شاگردان را به چند گروپ تقسیم نماید تا در باره راه حل های ممکن بحث کنند، معلم باید شاگردان را کمک کند و منابع لازم را در اختیار آنها قرار دهد، عملیات تعلیم و تربیه را تنظیم نماید، آنها را تشویق نماید تا از مهارت‌های خود در بحث و جستجو استفاده کنند.

۲- تحلیل متن

از این استراتژی در تدریس مضمون تفسیر، حدیث، فقه، سیرت میراث و اخلاق استفاده می‌شود، در این استراتژی از متونی که از مراجع مختلف انتخاب می‌گردد استفاده می‌شود، این استراتژی شامل مراحل زیر است. بعد از آنکه متن اصلی برای شاگردان توزیع شد، معلم آنها را می‌خواند. به شاگردان یک فرصت کوتاه می‌دهد تا متن را بخوانند و روی سؤالاتی که مطرح می‌شود فکر کنند. معلم و شاگردان در مباحثه گروپی روی جوابها بحث می‌کنند. معلم بین متن اصلی و سایر مواد ارتباط برقرار می‌کند.

۳- فراگیری فعالیت

در این نوع آموزش معلم شرایط آموزشی مناسبی را فراهم می‌سازد که شاگردان فعالیت های مناسبی را به دقت انجام دهند.

معلم هنگام فعالیت شاگردان باید موارد ذیل را مراعات نماید. تفاوت‌های فردی میان شاگردان، فعالیت های مناسب و هدفمند، و تمرکز به مهارت‌های عالی فکری. به مثال ذیل توجه فرمایید:

- حج رکن پنجم اسلام است. چند فرایض دارد ؟ اماکنی را که در آن این فرایض انجام می‌یابد نام بگیرید.

۴- استراتژی تدریس مستقیم

زمانی از این روش استفاده می‌شود که معلم بخواهد مطالب را با استفاده از روش بیان و گفتگو ارائه کند. در این روش نقش اساسی را معلم ایفا می‌کند.

این روش برای تدریس موضوعات سیرت النبی ﷺ (مانند غزوة بدر) مناسب است. معلم می‌تواند از این روش برای تدریس مفاهیم و رسیدن به تعمیم استفاده کند.

۵- استراتژی کار گروهی

در این روش شاگردان به چند گروه چهار تا شش نفری تقسیم می‌شوند، این روش شاگردان را به آموزش فعال از طریق گوش دادن صحیح و مهارت‌های بحث و گفتگو تشویق می‌کند، در این روش شاگردان هر گروه برای رسیدن به اهداف مشترک با یکدیگر کار می‌کنند. معلم می‌تواند از برخی وسایل برای کمک به شاگردان استفاده کند. از روش کار گروهی میتوان در انجام تحقیقات ساده، ترسیم نقشه اجرای یک نمایشنامه و غیره استفاده کرد.

۶- روش بازی نقش

این روش از روشهای مهم آموزش فعال به شمار می‌رود در این روش از شاگردان خواسته می‌شود که نقش‌های معینی را که در زنده گی واقعی وجود دارد بازی کنند معلم باید به هر یک از شاگردان بگوید که چه نقشی را ایفا کرد. معلم با همکاری شاگردان موضوع را مشخص می‌کند و افراد را برای ایفای نقش‌های معینی انتخاب می‌کند. مثلاً معلم می‌خواهد که بیع نجش (فریب کاری) را به واسطه شاگردان تمثیل کند. در این صورت یکی از شاگردان را برای نقش بایع، دیگری را برای نقش مشتری و سومی را برای نقش بیع مزایده (بازار تیزی) تعیین می‌کند و تمثیل را انجام می‌دهد.

۷- روش تمرین

تمرین یکی از فزونی است که از قدیم در امر آموختن به کار رفته است. امروز که هدف‌های تربیتی در حیطه‌های دانشی ذهنی و مهارتی تنظیم می‌شود، مسئولیت معلم در دادن تمرین‌های مناسب به متعلم بیشتر می‌شود. تمرین انواع مختلفی دارد؛ مانند: تمرین تکراری، تمرین استنباطی، تمرین‌های چند جوابه، خانه خالی معلوماتی از تمرین‌های عملی می‌توان برای کسب مهارت در خواندن نقشه‌های تاریخی و جغرافیایی، و شجره نامه‌ی اصحاب کرام و رجال دین استفاده کرد.

۸- روش توضیحی

روش توضیحی عبارت است از انتقال مستقیم اطلاعات به متعلمین با استفاده از مطالب چاپی، تشریح درس و سایر رسانه‌ها، در این روش معلم مفاهیم و موضوعات درسی را برای شاگردان عرضه می‌کند، از جمله محاسن روش توضیحی این است که میتوان مجموعه کامل از حقایق، اصول و مفاهیم را به شیوه منسجم به متعلمین آموخت، از محدودیت‌های این روش آن است که شاگرد مطالب حاضر و آماده را دریافت می‌کند و درک‌های عمیق فعال نمی‌باشد. این روش در صورتی که با سایر روشها بکار برده شود موثر خواهد بود. در آموزش بسیاری از مفاهیم علمی می‌توان از روش توضیحی استفاده کرد.

۹- روش مباحثه گروهی

روش مباحثه یکی از کهن‌ترین روش‌هایی است که در طول تاریخ تعلیم و تربیه به کار رفته است. در روش مباحثه گروهی، معلم ابتدا شاگردان را به چند گروه تقسیم می‌کند برای هر گروه موضوع را مشخص می‌کند و از شاگردان می‌خواهد تا در باره آن بحث کنند در پایان یک نفر از اعضای گروه نتیجه را به اطلاع سایر شاگردان می‌رساند. بحث گروهی روشی است که به افراد فرصت می‌دهد تا نظریات، عقاید و تجارب خود را با دیگران در میان بگذارند اگر معلم در بحث گروهی نظارت نکند ممکن است که وقت گروه‌ها صرف صحبت‌های بی‌فایده شود. از این روش

می‌توان در آموزش موضوعات اجتماعی، قضاوت در مورد عملکرد قهرمانان تاریخی و یا مسایل مربوط راویان مشهور حدیث استفاده کرد.

۱۰ - روش واحد کار (پروژه‌ی)

روش واحد کار مستلزم بر رسی، جمع آوری اطلاعات و یافتن راه حل، مطالعه و انجام کار عملی است. این روش معمولاً در خارج از مکتب صورت می‌گیرد در این روش معلم موضوعی را با توجه به علایق شاگردان انتخاب میکند و از آنها می‌خواهد که در مورد آن به جمع آوری اطلاعات و یا انجام یک فعالیت بپردازند؛ بطور مثال جمع آوری سنگ‌ها برای عملیهٔ رجم جمرات در تدریس فقه، تهیهٔ عکس از مناظر به کمک دوربین، مطالعه بنای تاریخی، تهیه نقشه غزوه از غزوات رسول الله علیه الصلاة والسلام و مطالعه در بارهٔ یک موضوع دینی، اجتماعی و غیره.

۱۱ - سیر علمی

سیر علمی یک فعالیت تجربی خارج از مکتب است و بیرون از صنف صورت می‌گیرد. مثلاً باز دید از مساجد و اماکن تاریخی و اسلامی مانند مکه مکرمه، مدینه منوره و بیت المقدس و یا کتابخانه و موزیم آثار اسلامی و غیره.

۱۲ - روش پرسش و پاسخ

روش سؤال و جواب فنی است که میتوان از آن در تدریس کلیه دروس استفاده کرد. به خصوص در زمانی که معلم می‌خواهد توجه شاگردان را به تفکر در بارهٔ یک مفهوم جدید جلب کند از این روش استفاده می‌کند.

این فن ممکن است که برای مرور مطالبی که قبلاً تدریس شده است برای ارزیابی از میزان آموخته های شاگردان مورد استفاده قرار گیرد.

انواع سؤالهایی که معلم می‌تواند آنها مطرح کرد، میتوان آنها را قرار شرح زیر خلاصه کرد:

۱ - سؤالات یاد آوری.

مثال: برای اولین بار وحی بر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم در کجا نازل شد؟

۲ - سؤالات مقایسه ای:

مثال: حالت زنده گی مسلمانان در مدینه منوره از حالت زنده گی آنها در مکه مکرمه چه تفاوت داشت؟

۳ - علت و معلول:

مثال: علت به شهادت رسیدن تعداد زیاد مسلمانان در غزوه احد چه بود؟

۴ - سؤالات توضیحی:

مثال: زکات را تعریف نمایید و مستحقین زکات کی ها اند؟

۵ - سؤال برای خلاصه کردن.

مثال: درس دوم حدیث را که در بارهٔ آداب خرید و فروش است بخوانید و خلاصه نمایید.

۶ - سؤال برای ذکر مثال:

مثال: حج به سه قسم است نام یکی از آنها را بگیری؟

۷ - تجزیه و تحلیل:

غزوه بدر بالای مشرکین چه اثر گذاشت؟

۸- سؤال برای طبقه بندی:

مثال: طهارت مکان از جمله کدام فرایض نماز به شمار می‌رود؟

۹- سؤال برای نتیجه گیری:

مثال: اگر ما، در محیط زیست خویش از نهال شانی غفلت ورزیم چه مصایب را به بار می‌آورد؟

روشهای ارزیابی از معلومات شاگردان

ارزیابی وسیله تشخیص میزان رسیدن به اهداف آموزشی است. ارزیابی تصویر روشنی از موفقیت روشها و فعالیتهای آموزشی به معلم میدهد. برای ارزیابی علوم دینی از روشهای مشابه با مضامین دیگر استفاده می‌شود. از آنجاییکه ارزیابی یکی از مهمترین برنامه های تربیتی است، آموزش یک درس مستلزم آن است که از جمود (تلقین و حفظ معلومات) خارج شود و به فراگیری زنده (بحث و تحلیل، تفسیر، حل مسایل) تبدیل شود. برخی از مهمترین استراتژیهای ارزیابی به شرح زیر است:

روش استفاده از قلم و کاغذ

این روش که از آن در قلم و کاغذ استفاده میشود یکی از مهمترین استراتژی هایی است که قدرت شاگردان را در کار های مشخصی اندازه گیری می‌کند در این روش شاگردان به سؤالی که به آنها داده می‌شود به صورت کتبی جواب می‌دهند. از این روش معمولاً در امتحانات چهارونیم ماهه و یا سالانه استفاده می‌شود. تا میزان فراگیری شاگردان برای دوره مشخصی ارزیابی گردد باید یاد آوری کرد که این نوع امتحان به حوزه شناختی و دانشی منحصر میماند.

روش ملاحظه (مشاهده):

در این روش معلم یا ملاحظه کننده تمامی حواس خود را متوجه شاگرد می‌کند تا او را در جای معین مراقبت نماید. هدف از این مراقبت این است که معلوماتی در باره شاگرد به دست آورده شود تا از آنها برای ارزیابی مهارتها، سلوک و اخلاقیاتش استفاده شود، هنگام ملاحظه از وسایل مختلفی استفاده می‌شود؛ بطور مثال اندازه گیری گاهی عددی است و گاهی غیر عددی، بعد از اینکه معلم این اطلاعات را جمع آوری کرد باید آنها را به صورت کمی تحلیل کرد تا نقاط قوت و ضعف شاگردان کشف شود در روش مشاهده از انواع چوکات ها استفاده می‌شود. چوکات ها انواع مختلف دارد. برای مثال چوکات سنجش مهارت شاگردان در حل مسایل، چوکات سنجش عملکرد شاگردان چوکات سنجش مهارتهای ارتباطی. معلم به حیث مربی می‌تواند خود شخصاً در تهیه چوکات توجه کرده و بصفت مشاهد رفتار و عملکرد شاگردان اقدام کند. به نمونه ای از چوکات ها که برای اندازه گیری مهارت شاگردان در حل مسایل به کار میرود، توجه نمایید:

چوکات ارزیابی مبتنی بر عملکرد

شماره	معیار	ضعیف (۱)	متوسط (۲)	خوب (۳)	عالی (۴)
۱	روش				
۲	مشخص کردن مسأله و تحلیل آن				
۳	ارائه				
۴	جمع بندی مطالب و تحلیل آنها				
۵	تصمیم گیری				

در این روش شاگرد باید آنچه را که در جریان زنده گی واقعی آموخته است، توضیح دهد، یا فعالیتی انجام دهد که مهارتهایش را نشان دهد. در این روش به معیارهایی مانند توضیحات شاگرد، انجام نقش یا رول، همکاری در گروپ، انجام کار فردی و سایر فعالیت ها توجه میشود.

نمونه چوکات اندازه گیری برای عملکرد شاگردان در دروس علوم دینی

شماره	معیارها	متوسط	خوب	عالی
۱	با دوستانش با زبان فصیح و صحیح ارتباط برقرار میکند			
۲	از اصطلاحات و مفاهیم و محتوای مضامین علوم دینی استفاده می کند			
۳	به طرف همه شاگردان نگاه میکند			
۴	از شخصیت قوی و با نشاط برخوردار است			
۵	به سؤالات شاگردان با جرأت و اطمینان جواب میدهد			
۶	مفاهیم و اصطلاحات را تعریف میکند			
۷	عناصر مهم محتوا را تعیین میکند			
۸	از کتب علوم دینی مربوط به درس استفاده میکند			
۹	از مواد آموزشی متنوع به روش درست استفاده میکند			
۱۰	مطلب خود را در وقت معین انجام میدهد			

۳- چک لیست ارزیابی مهارت های ارتباطی

این روش برای اندازه گیری کسب مهارت های ارتباط با دیگران به کار گرفته میشود. نصاب مضامین دینی بر انکشاف مهارت های ارتباطی استوار است. در این استراتژی معلومات از جریان فعالیت های ارتباطی شاگرد، نحوه تفکر و روش او در حل مسائل، جمع آوری میشود. به مثال ذیل توجه کنید:

نمونه چوکات اندازه گیری مهارت های ارتباطی

شماره	مهارت های ارتباط	بلی	نخیر
۱	افکار ابتکاری را برای دیگران طرح میکند		
۲	وقتی که مطلب برایش روشن شود رأی دیگران را میپذیرد و از نظر خود دست بر میدارد		
۳	به اندیشه های دیگران ارج می گذارد		
۴	کاری که به او سپرده شده، احساس مسئولیت میکند		
۵	با دیگران همکاری میکند		

توجه: بخشی از نمره صنفی شاگردان از طریق ملاحظه معلم از عملکرد شاگردان در صنف مشخص میشود. و بقیه آن به تصمیم اداره ارزیابی در وزارت معارف بستگی دارد.

لوازم اجرایی برنامه درسی علوم دینی

۱- وسایل کمک آموزشی مورد نیاز

تخته، تباشیر، مارکر، کتاب رهنمای معلم، کتاب های مربوط به علوم دینی، کامپیوتر و اینترنت در صورت دسترسی، تصاویر و فلم های مستند و متعلق به مضامین سیرت النبی صلی الله علیه وسلم.

۲- انتظار از معلمین علوم دینی

الف: توانایی های عمومی

داشتن لیسانس در علوم شرعی یا اقلأ فوق بکلوریا، آشنایی با مضمونیکه درس می دهد، آشنایی با مشخصات سنی و ذهنی شاگردان، آشنایی با روش های تدریس و شیوه های ارزیابی از دانسته های شاگردان علاقمند به شغل معلمی، داشتن صلاحیت اخلاقی

ب: توانایی های اختصاصی

- آشنایی با برنامه درسی و شیوه های تدریس دروس مختلف علوم دینی
- توانایی در طراحی پلان یادگیری برای دروس مختلف
- توانایی اداره صنف های درسی
- توانایی استفاده از وسایل کمک آموزشی

۳- انتظار از مکتب

- فراهم کردن شرایط برای اجرای برنامه (تهیه کتب، رهنمای معلم و لوازم آموزشی)
- برقراری ارتباط منظم با والدین
- توجه به مصوبات وزارت معارف در اجرای برنامه زمانی
- نظارت بر عملکرد معلمان در صنف و رهنمایی معلمان
- ایجاد کتابخانه در مکاتب
- تهیه کتاب های مورد نیاز معلمان با همکاری خانواده ها

۴- انتظار از خانواده

- برقراری ارتباط با معلمین اطفال خود در مورد وضعیت تعلیمی شان
- با خبر بودن از پیشرفت درسی اطفال شان
- همکاری با اداره مکتب

فصل دوم

راهنمای تدریس

در فصل اول این راهنما شما معلمان ارجمند با کلیات برنامه درسی، روش های تدریس و شیوه ارزیابی از این برنامه آشنا شدید، در این فصل با پلان سالانه و روش تدریس هر درس آشنا خواهید شد.

پلان سالانه تدریس: نشان می دهد که محتوای یک کتاب درسی را در طول یک سال چگونه تقسیم بندی کنید. در کشور ما شروع سال تعلیمی برای ولایات سردسیر و گرمسیر فرق می کند. در ولایات گرمسیر سال تعلیمی از اول خزان شروع می شود و دو هفته ماه جدی به امتحان اختصاص داده شده و در هفته آخر شاگردان به رخصتی می روند. در پایان ماه بهار یعنی جوزا، دو هفته اول به امتحان اختصاص داده شده و شاگرد به رخصتی می روند.

در ولایات سرد سیر سال تعلیمی از (پانزده حوت) آغاز می شود. امتحانات پایان نیم سال تعلیمی در دو هفته آخر ماه سرطان آغاز شده، شاگردان در دوهفته اول ماه اسد پس از امتحانات به رخصتی می روند. امتحانات پایان سال در دوهفته اول ماه قوس شروع می شود. و پس از آن شاگردان به رخصتی آخر سال می روند. طول سال تحصیلی در مجموع ۲۸ هفته است. برای تنظیم پلان سالانه تعداد صفحات کتاب درسی را بر عدد ۲۸ تقسیم می کنیم. عدد بدست آمده نشان می دهد که شما معلم عزیز در هر هفته چه تعداد صفحه از کتاب درسی را باید تدریس کنید.

پلان سالانه مخصوص ولایات سردسیر

فصل	ماه	هفته اول	هفته دوم	هفته سوم	هفته چهارم
بهار	حمل				
	ثور				
	جوزا				
تابستان	سرطان			امتحانات	امتحانات
	اسد	رخصتی	رخصتی		
	سنبله				
خزان	میزان				
	عقرب				
	قوس	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

پلان سالانه مخصوص ولایات گرمسیر

فصل	ماه	هفته اول	هفته دوم	هفته سوم	هفته چهارم
خزان	میزان				
	عقرب				
	قوس				
زمستان	جدی	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی
	دلو				
	حوت				
بهار	حمل				
	ثور				
	جوزا	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

صفات معلم خوب

- ۱_ معلم باید تقوی، دیانت و اخلاق حمیده داشته باشد.
- ۲_ معلم باید خلوص نیت داشته باشد.
- ۳_ معلم باید فروتنی، تواضع و خاکساری داشته باشد.
- ۴_ معلم باید خوش خلق باشد.
- ۵_ معلم باید عزت نفس داشته باشد.
- ۶_ معلم باید صاحب عزم و اراده قوی باشد.
- ۷_ معلم باید اعتماد به نفس داشته باشد.
- ۸_ معلم باید دارای توانایی های علمی باشد.
- ۹_ معلم باید فضای صمیمیت را ایجاد نماید.
- ۱۰_ معلم باید شکیبایی داشته باشد و مشکلات را تحمل نماید.
- ۱۱_ معلم باید بر شاگردان دلسوز و مهربان باشد.
- ۱۲_ معلم باید از مشخصات شاگردان اطلاع داشته باشد.
- ۱۳_ معلم باید در فهماندن مطالب به شاگردان کوشا باشد.
- ۱۴_ معلم باید به مسایلی که نمی داند اعتراف نماید.
- ۱۵_ معلم باید نظافت و پاکیزه گی را رعایت نماید.
- ۱۶_ معلم باید وجایب و مسؤولیت های دینی و ملی خود را بجا آورد.
- ۱۷_ معلم باید نظریات و آراء شاگردان را بشنود.
- ۱۸_ معلم باید باشاگردان روابط نیک و حسنه داشته باشد.
- ۱۹_ معلم باید بالای مضمونی که تدریس می کند حاکمیت کامل داشته باشد.
- ۲۰_ معلم باید بلاغت و فصاحت زبانی داشته باشد.
- ۲۱_ معلم باید شروع و ختم درس را با دعا نماید.
- ۲۲_ معلم باید برای شاگردان در همه زمینه ها نمونه و سرمشق باشد.

بخش حدیث شریف

درس اول

عنوان: لوازم ایمان

صفحه:

وقت: یک ساعت درسی (۴۵)

اهداف: شاگردان باید:

- ۱- نص حدیث را درست خوانده بتوانند.
- ۲- مفهوم اجمالی حدیث را بدانند.
- ۳- معنای کلمات مشکل حدیث را بدانند.
- ۴- حقوق همسایه و مهمان را رعایت کرده بتوانند.
- ۵- آداب سخن گفتن را بدانند و آن را رعایت نمایند.

معلومات اضافی:

در حدیث شریف بر چهار چیز مهم اشاره و تاکید صورت گرفته است:

اول: سخن نیکو گفتن و یا خاموش بودن.

دوم: گرمی داشتن همسایه.

سوم: گرمی داشتن مهمان یا مهمان نوازی.

چهارم: پیوست بودن عادات سه گانه گذشته با ایمان.

در حدیثی آمده است: روزی به خانه ابراهیم علیه السلام مهمان آمد. درحالی که ابراهیم علیه السلام مهمان را بسیار دوست و گرمی می داشت، چون مهمان به خانه اش داخل شد، ابراهیم علیه السلام به او گفت: اجازه ورود به خانه ام را برایت به آن شرط می دهم که مسلمان شوی، در غیر آن، در خانه من خدمتی نخواهی دید و از تو پذیرایی نخواهم کرد. مهمان در پاسخ به ابراهیم علیه السلام گفت: هرگز مسلمان نخواهم شد و از خانه او خارج شد. جز زمان اندکی نگذشته بود که خداوند متعال به ابراهیم علیه السلام وحی نمود و فرمود: ای ابراهیم پروردگارت همه این کافران روی زمین را با آنکه کافر هستند رزق میدهد و هیچ گاه این را شرط نگردانیده که در بدل رزق او باید ایمان بیاورند؛ اما تو به یک شخص در بدل اینکه ایمان بیاورد در خانه ات را بستی! وقتی که ابراهیم علیه السلام وحی را شنید فوراً از خانه خود خارج شد و به عقب مهمان روان شد، تا آنکه مهمان را در نیمه راه دریافت و برایش فرمود: بیا هیچ باکی ندارد، تو اگر کافر هم هستی من برایت هیچ کدام شرطی در مقابل مهمانداری ندارم، وقتی که مهمان به خانه ابراهیم علیه السلام آمد و طعام را صرف نمود، هنگام خارج شدن از خانه خارج می شد از ابراهیم علیه السلام پرسید: آیا گفته می توانی که چرا در دیدگاه شما تغییر صورت گرفت؟ ابراهیم علیه السلام گفت: بلی، حتماً، مهمان پرسید: چیست؟ ابراهیم علیه السلام در پاسخ، وحی الهی را که برایش شده بود مفصلاً حکایت کرد. و گفت: این همه سرزنشها به سبب این بود که من تو را از خانه خود راندم.

چون مهمان این سخنان ابراهیم علیه السلام را شنید دچار شگفتی شد و گفت: آیا این امر از طرف پروردگارت شده است!!! ابراهیم علیه السلام گفت: بلی یقیناً. پس مهمان در حال، اسلام آورد.

چند تعلیق پیرامون حدیث

بخش اول: سخن نیکو گفتن

نگاه کنید که در قسمت نخست این حدیث، تأکید به خاموشی شده، مگر از سخنان نیک و خیر. البته سخن گفتن در جایی که خیر بودن آن ثابت باشد، و سکوت کردن در جای که نیکو بودن آن ثابت باشد، از علامات ایمان به شمار می‌رود. امام نووی رحمه الله می‌فرماید: معنای حدیث این است که هرگاه انسان بخواهد سخن بگوید و بداند، آن سخن از نوع واجب می‌باشد در حقیقت او از اجر و پاداش برخوردار می‌گردد. و اگر برایش معلوم شد که سخن خیر نیست پس فوراً از سخنان خود جلوگیری کرده ساکت شود. واضح است که بایستی از گفتن سخنان مباح خود داری صورت گیرد تا او را در حرام نیفکنند. در اثر می‌آید که (الصمت حکمة وقلیل فاعله). ترجمه: خاموشی حکمت و دانایی است مگر اینکه فاعلش کم و اندک است.

بخش دوم: اکرام همسایه و برخورد نیکو با او

در قسمت دوم حدیث تأکید شده که باید برخورد مسلمان با همسایه اش به نحو بسیار نیکو باشد و او را عزیز دارد و از وی پذیرایی خوب نماید، در حدیث دیگری رسول اکرم صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «والله لا يؤمن والله لا يؤمن والله لا يؤمن». قالوا: من لا يؤمن يا رسول الله؟ قال: من لا يأمن جاره بوائقه».

ترجمه: [سوگند به خداوند که مؤمن کامل شده نمیتواند، سوگند به خداوند که مؤمن کامل شده نمی‌تواند، سوگند به خداوند که مؤمن شده نمی‌تواند. گفتند: ای رسول خدا، کی مؤمن کامل شده نمی‌تواند؟ فرمود: کسی که همسایه اش از شر او درامان نباشد.]

از لابه لای این حدیث مبارک دانسته می‌شود که همسایه چقدر حقوق دارد و مسلمان باید در مقابل این همه حقوق چه کاری انجام دهد. در حدیث دیگری می‌آید که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرموده است: (ما زال جبریل یوصینی بالجار حتی ظننت أنه سیورثه). **ترجمه:** [جبریل همواره درباره همسایه به من توصیه می‌کرد تا اینکه گمان کردم که شاید جبریل همسایه را وارث همسایه اش می‌گرداند]. به این معنا که از طرف پروردگار دستور می‌دهد تا همسایه از همسایه اش میراث بگیرد.

بخش سوم: اکرام و پذیرایی نیکو از مهمان

در بخش سوم این حدیث به اکرام و پذیرایی نیکو از مهمان ها تأکید شده است. در فتح الباری شرح بخاری شریف آمده است که مدت مهمانی سه شبانه روز است. هم چنان در کتب دینی آمده است که هرگاه بخواهیم که مهمان را خوب اکرام نماییم بایستی با او غذا بخوریم و نگذاریم که تنها غذا بخورد.

خلاصه مطلب آنکه از حدیث سه مطلب بزرگ دانسته می‌شود:

۱. گفتن سخن نیکو یا خاموشی.

۲. رعایت حقوق مهمان.

۳. رعایت حقوق همسایه.

معنای کلمات:

ملازمت: خدمت گزاری و همراهی، سکوت: خاموشی، اکرام: گرامی داشتن و عزت کردن، علایم: نشانه ها، جار: همسایه،

روش تدریس: قرائت نمونه یی، سوال و جواب، انفرادی و گروهی، توضیحی و تشریحی، مناقشه یی و تحلیلی.

مواد ممد درسی: کتاب درسی، تخته، تباشیر، کاغذ کاک.

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه مقدمه	معلم محترم هنگام ورود به صنف، بعد از سلام، حمد و ثنای الهی، احوال پرسى با شاگردان، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، جهت تولید انگیزه و دریافت عنوان درس جدید از شاگردان می پرسد: کی میتواند بگوید احترام مهمان و رعایت حق همسایه ناشی از چیست؟	شاگردان جهت تنظیم صنف.
۳۰ دقیقه تقدیم درس	- معلم بعد از دریافت جواب مناسب از طرف شاگردان، عنوان درس را که (لوازم ایمان) است توسط یک شاگرد روی تخته به خط درشت و خوانا می نویسد. - معلم به شاگردان هدایت می دهد که متن حدیث را با ترجمه آن خاموشانه بخوانند و خود در آن جریان متن حدیث را روی تخته می نویسد. - معلم متن حدیث را به طور نمونه قرائت نموده و در قرائت نمونه یی بار دوم از شاگردان می خواهد که بعد از وی تکرار نمایند و خود به تکرار آنها گوش می دهد و در صورت اشتباه کردن شان قرائت آنها را تصحیح می نماید. - معلم قرائت حدیث را بالای چند شاگرد تکرار می نماید و خود از قرائت شان واریسی نموده تصحیح می کند. - معلم پس از اطمینان یافتن از درست خواندن متن حدیث توسط شاگردان واژه های مشکل حدیث و دیگر کلمات مشکل موجود در متن درس را از قبیل: (ملازمت، سکوت، اکرام، جار، علایم)، با معانی آنها روی تخته صنف می نویسد، و از یک شاگرد می خواهد که	یک شاگرد از جای خود بر خواسته عنوان درس را روی تخته می نویسد. شاگردان متن حدیث را خاموشانه می خوانند. شاگردان با معلم قرائت حدیث را تکرار می کنند. یک شاگرد کلمات را با آواز بلند می خواند.

<p>شاگردان کلمات مشکل را با معانی آنها در کتابچه های خود نقل می نمایند.</p> <p>یک شاگرد عناوین جانبی را روی تخته می نویسد.</p> <p>شاگردان کلمات روی تخته را در کتابچه های خود می نویسند.</p> <p>شاگردان به شکل گروهی در باره شخصیت ابوهریره و فواید حدیث بحث و گفتگو می کنند.</p> <p>نماینده هر گروه در باره حدیث و فواید آن از روی ورق صحبت می کند.</p>	<p>آن کلمات را با آواز بلند بخواند.</p> <p>- معلم کلمات مشکلی را که پیش روی صنف نوشته است به شاگردان معنی می کند و سپس یک شاگرد را مکلف می سازد تا پیش روی صنف آمده آن کلمات را با معانی آنها بخواند و معلم اشتباهات وی را تصحیح می نماید. از یک شاگرد می خواهد تا پیش روی صنف آمده کلمات را با معنای شان بخواند، و در عین زمان از شاگردان می خواهد که کلمات مشکل درس را که شرح شده در کتابچه های خود بنویسند.</p> <p>- معلم یک شاگرد را مکلف می سازد تا عناوین جانبی، درس را روی تخته بنویسد.</p> <p>- معلم با استفاده از عناوین جانبی درس را توضیح و تشریح نموده بالای نکات مهم بیشتر تر کیز می نماید.</p> <p>- معلم بعد از توضیح درس برای شاگردان هدایت می دهد تا کلمات روی تخته را در کتابچه های شان رونویس نمایند.</p> <p>- معلم شاگردان را به گروه های مناسب تقسیم می کند و برای آنها وظیفه می دهد تا در مورد شخصیت حضرت ابوهریره و مفاهیم حدیث شریف با هم بحث و گفتگو نمایند.</p> <p>معلم در جریان کار گروهی صنف را کنترل نموده. و در هنگام ضرورت در بحث گروه ها شرکت می ورزد.</p> <p>- معلم از هر گروه می خواهد که برای خود نماینده انتخاب نموده و نتایج بحث را در ورقی بنویسند و نماینده شان آن را در پیش روی صنف به شاگردان به خوانش گیرد.</p> <p>- معلم نتایج بحث را بررسی نموده شاگردان را به اشتباهات شان متوجه می سازد و تشویق و ترغیب می کند.</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم جهت حصول اطمینان از اینکه شاگردان درس را درست فهمیده اند سوالات ذیل را مطرح می کند:</p> <p>- نام کامل راوی حدیث چیست؟</p>	
--	---	--

<p>شاگردان به سوالات معلم به طور مختصر پاسخ می دهند.</p> <p>شاگردان بعد از گوش دادن به خلاصه درس، آن را در کتابچه های خود می نویسند.</p> <p>شاگردان کارخانه گی خویش را اخذ می نمایند</p>	<p>- انسان مؤمن در گفتار خود چگونه باید رفتار نماید؟ - اکرام و عزت همسایه و مهمان نشانه چیست؟</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>از حدیث فوق چهار مسئله را می آموزیم:</p> <p>۱- در هنگام صحبت با دیگران باید سخن نیکو بگوییم و یا سکوت اختیار کنیم.</p> <p>۲- با همسایگان خود باید رفتار نیکو داشته و حقوق همسایه گی آنها را رعایت نماییم.</p> <p>۳- لازم و ضروری است که از مهمانان خود پذیرایی نیک نماییم.</p> <p>۴- سخن نیکو، نیکی با همسایگان، و پذیرایی خوب از مهمان از لوازم کمال ایمان است.</p> <p>کارخانه گی:</p> <p>معلم به شاگردان هدایت می دهد که حدیث را در خانه حفظ کنند و در مورد یکی از موضوعات داده شده در ذیل درس یک مقاله بنویسند و می توانند که در آن مورد از بزرگان خانواده و یا امام مسجد کمک بگیرند به شرط آنکه جملات و عبارات از خود شاگردان باشد.</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
--	--	-----------------

درس دوم

عنوان - اتحاد و همبستگی

صفحه -

وقت - یک ساعت درسی (۴۵)

اهداف : شاگردان باید :

- ۱- نص حدیث مبارک را درست خوانده بتوانند .
- ۲- مفهوم درس را بیاموزند.
- ۳- معنای حدیث را درست بدانند.
- ۴- اتحاد و همبستگی را در زنده گی خود رعایت کرده بتوانند .
- ۵- شاگردان باید همدیگر خود را به سوی همکاری و محبت فراخوانده بتوانند.

معلومات اضافی:

محبت به خاطر خداوند و برادری بر اساس دین ، از بهترین دوستی، به شمار می‌رود. از این رو رسول اکرم صلی الله علیه وسلم امت خود را بر اساس وحدت و همبستگی و محبت بایکدیگر تعلیم داده، و به کارهای پسندیده تشویق و ترغیب نموده است. رسول اکرم صلی الله علیه وسلم در حدیث دیگری می‌فرماید: «إِنَّ الْمُؤْمِنَ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا وَشَبَّكَ أَصَابِعُهُ»

ترجمه: (رابطه مومن با مومن دیگر، مانند دیوار است، که برخی از آن برخی دیگر را نگه میدارد، و انگشتان خویش را با همدیگر بافت داد).

این حدیث و حدیث سابق اندازه محبت و همدلی و صمیمیت میان مؤمنان را به روشنی بیان می‌دارند. همدردی و محبت میان مسلمانان از فضایل زیادی برخوردار است؛ ولی امروزه همدردی و محبت در میان مردم به شعار مبدل شده است و حقیقت آن به چشم نمی‌خورد، و از میان مسلمانان این صفت خارج گردیده است. به همین علت است که مسلمانان با مشکلات زیادی دست و گریبان اند. این امر سبب گردیده که دشمنان اسلام مسلمانان را در اماکن مختلف و به انواع مختلف به قتل می‌رسانند بی آنکه از عاقبت کار خویش باکی داشته باشند، اگر مسلمانان در میان خود شان وحدت و همدلی و محبت داشته باشند و با همدیگر خود در حالت های خورسندی و اندوه همکاری داشته باشند، و از تفرقه و اختلاف دست بردارند هیچ دشمنی قادر به سرکوبی و اذیت رساندن به آنها نخواهد بود. خدای متعال هم در این مورد می‌فرماید: (وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ) ترجمه: (از خدا و پیامبرش اطاعت کنید و با هم نزاع نکنید که بزدل می‌شوید، و مهابت تان از بین می‌رود، و صبر کنید که خدا با صابران است).

پس دیده می‌شود که این همه ضعف و ناتوانی و عجزی که نصیب مسلمانان عصر کنونی گردیده به سبب اختلاف و ناهماهنگی بوده و در عین زمان به علت نافرمانی از اوامر خداوند متعال می‌باشد.

معنای کلمات:

مثل: داستان، حالت. توادهم: دوستی شان با همدیگر. تراحمهم: رحمت و مهربانی شان با همدیگر. تعاطفهم: همکاری شان با همدیگر. اشتکی: دردی رسد. تداعی: با او شریک خواهد شد. السهر: بی خوابی. الحمی: تب و حرارت بدن.

روش تدریس:

قرائت نمونه یی، انفرادی و گروهی، سوال و جواب، توضیحی و تشریحی، تحلیلی و مناقشویی.

مواد ممد درسی: کتاب، تابشیر، تخته، کاغذ کاک.

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه مقدمه	معلم به هنگام وارد شدن به صنف، بعد از سلام، و گفتن حمد و ثنای الهی و درود به پیغمبر صلی الله علیه وسلم، احوال پرسسی، نظم صنف، گرفتن حاضری، درس گذشته را با طرح چند سوال ارزیابی می کند:	شاگردان برای درس جدید خود را آماده می سازند.
۳۰ دقیقه تقدیم درس	- کی میتواند این جزء حدیث مبارک: (وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ) را از بر بخواند و معنی کند؟ - معلم جهت تولید انگیزه و دریافت عنوان درس جدید از شاگردان می پرسد: چه چیز سبب می گردد که مسلمانان بر دشمنان خود غالب شده و پیروزی را از آن خود نمایند؟ - معلم بعد از دریافت جواب درست، عنوان درس (اتحاد و همبستگی) را توسط یک شاگرد روی تخته به خط درشت و خوانا می نویسد. - معلم به شاگردان وظیفه میدهد تا درس را خاموشانه مطالعه نمایند و خود کلمات مشکل متن حدیث را با معانی شان روی تخته می نویسد. - معلم توسط یک شاگرد کم علاقه و کم جرأت متن حدیث را که در کاغذ کاک نوشته شده در یک گوشه تخته نصب می نماید. - معلم متن درس را به طور نمونه و با آواز بلند می خواند و از شاگردان می خواهد که در کتابهای خود نگاه کرده به خواندن وی به دقت گوش دهند. - معلم متن حدیث را بالای چند شاگرد لایق می خواند و سپس از متباقی شاگردان می خواهد که آن را بخوانند تا آنکه از درست خواندن آن توسط تمام شاگردان مطمئن گردد. - معلم نخست کلمات مشکل درس را به شاگردان روی تخته نشان داده	یک شاگرد از جای برخاسته جزء حدیث را از بر می خواند و معنی می کند. یک شاگرد به سوال، جواب معقول میدهد یک شاگرد عنوان را می نویسد شاگردان درس را خاموشانه مطالعه می کنند. شاگردان به خواندن نمونه یی معلم گوش می دهند.

<p>شاگردان کلمات مشکل درس را با معانی آنها در کتابچه های خود می نویسند.</p> <p>شاگردان متن درس را می خوانند و زیر نکات مهم علامه می گذارند.</p> <p>شاگردان به توضیح درس گوش فرا می دهند</p> <p>شاگردان در گروپ های مناسب تنظیم شده با هم بحث می کنند.</p> <p>شاگردان به سوالات جواب رایۀ می کنند.</p>	<p>و معنای درست و دقیق آن را به ایشان می گوید و در ضمن از آنها می خواهد که آن کلمات را با معانی آنها در کتابچه های خود نقل نمایند.</p> <p>- معلم بعد از حصول اطمینان از درست خواندن متن حدیث، آن را ترجمه می نماید و این کار را سه بار تکرار می کند تا آنکه همه شاگردان معنای حدیث را بدانند.</p> <p>- معلم از شاگردان می خواهد که متن تمام درس را خاموشانه بخوانند و زیر نکات مهم و مشکل خط بکشند. معلم در این جریان عناوین بغلی را روی تخته می نویسد.</p> <p>- معلم راوی حدیث را طور شفاهی معرفی نموده با استفاده از عناوین جانبی، درس را شرح و توضیح می دهد .</p> <p>- معلم شاگردان را به سه یا چهار گروپ تقسیم و تنظیم نموده برای شان هدایت میدهد تا در مورد ثمرۀ اتحاد و همبستگی مسلمانان بین هم بحث کنند و در عین حال پیرامون ضرر های تفرقه و اختلاف گفتگو نموده آن را نکته وار و مختصر در یک ورق یادداشت نمایند، و معلم از جریان بحث و گفتگوی آنها سرپرستی می نماید .</p> <p>- معلم در جریان بحث شاگردان، در صورت ضرورت در بعضی از گروپها شرکت ورزیده شاگردان دیر آموز را بیشتر مورد تشویق قرار میدهد .</p> <p>- معلم بعد از ختم کار گروپی از نماینده های هر گروپ می خواهد که پیش روی صنف آمده نتایج بحث خود را به تمام شاگردان بخوانند و خود نتایج کارشان را بررسی نموده اشتباهات شان را بدون توبیخ و توهین اصلاح می کند .</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم جهت اطمینان خود، سوالات پایان درس را از کتاب درسی ، با شاگردان مطرح می سازد.</p>	
---	--	--

<p>شاگردان به خلاصه درس گوش فرا میدهند</p> <p>شاگردان کارخانه گی خویش را اخذ می نمایند</p>	<p>خلاصه درس:</p> <p>معلم درس را چنین خلاصه می نماید:</p> <p>۱- همه مسلمانان مانند جسم واحد اند؛ پس نباید یک مسلمان غنی و توانگر از محنت فقراء بی غم باشد .</p> <p>۲- اگر مسلمانان باهم همکاری نمایند می توانند که در مدتی اندک ترقی و پیشرفتهای بزرگ داشته باشند و کامیابی های بزرگی را نصیب گردند.</p> <p>۳- وحدت و همکاری مسلمانان سبب می گردد تا دشمن به سرزمین های آنها تجاوز نکند.</p> <p>۴- وحدت و یک پارچه گی مسلمانان ایجاب می کند که در حقوق و واجبات باهم برابر باشند و عدالت اجتماعی میان آنها رعایت گردد.</p> <p>کارخانه گی:</p> <p>معلم از شاگردان می خواهد که متن حدیث را با ترجمه آن در خانه حفظ نمایند و هم چنان آنها را مکلف می سازد که در خانه، هر کدام شان یک مقاله در باره فواید وحدت و همکاری و ضررهای اختلاف، در حدود یک صفحه بنویسند.</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
--	---	-----------------

درس سوم

عنوان - دین نصیحت است

صفحه - ...

وقت - یک ساعت درسی (۴۵)

اهداف : شاگردان باید:

- ۱- نص حدیث و متن درس را درست خوانده بتوانند.
- ۲- مفهوم درس را درست بیاموزند .
- ۳- معنای کلمات حدیث را بدانند .
- ۴- یک دیگر را نصیحت کرده بتوانند.
- ۵- حس نصیحتگری و نصیحت پذیری در وجودشان تقویت شود.

معلومات اضافی:

کلمه (النصیحه) در حدیث شریف وارد شده است و این کلمه از جمله کلماتی است که دارای معانی متعدد و مفاهیم هنگفت می باشد. گاه گاهی این عبارت « الدین النصیحه » از زبان پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم به طور تکراری بیرون شده که دال بر اهمیت زیاد آن در زنده گی می نماید؛ مثلاً: در حدیث آمده است: (الدین النصیحه، الدین النصیحه، الدین النصیحه). این تکرار و تاکید دلیل آن است که واژه دین تمام ارکان اسلام، ارکان ایمان، احسان، مسایل عقیده و دیگر مسایل دین را به جملگی احتواء کرده است. این بدان سبب که قول رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - در حدیث جبریل - علیه السلام - پس از اینکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم به هریک از سوالات او جواب قناعت بخش فرمود گفت: (هذا جبریل أتاكم يعلمكم أمر دينكم). و آشکار است که جبریل علیه السلام از اسلام ایمان و احسان و روز قیامت پرسیده بود. پس این همه را رسول اکرم صلی الله علیه وسلم زیر عنوان: (الدین) جمع کرد .

این حدیث از جمله فصیح ترین و بلیغ ترین احادیث به شمار می رود. چون که معانی بزرگ و محتویات بسیاری را در الفاظ کوتاه گرد آورده است. این سوال مطرح است که:

نصیحت چیست؟ نصیحت اخلاص و اصلاح را گویند. پس وقتی که نصح یا نصیحت معنای اخلاص را می رساند، پس

اخلاص برای کی؟ جواب: (لله، ولکتابه، ولرسوله، ولأئمة المسلمين وعامتهم) ترجمه: (برای خدا، برای کتابش (قرآن کریم)،

برای رسولش (محمد صلی الله علیه وسلم)، و برای پیشوایان مسلمانان، و برای عامه مسلمانان). پس از این چه باقی مانده

است؟ هیچ چیزی نه.

در حدیثی از پیامبر صلی الله علیه وسلم اخلاص و نیکی را در هر چیز لازم گردانیده است. چنانچه می فرماید: «إن الله كتب الإحسان علی کل شیء...» (الله تعالی در هر چیزی احسان (نیکی و اخلاص) را واجب و لازم گردانیده است).

معنای کلمات:

متنفذین: تطبیق کننده گان. فلاح: کامیاب. مصایب: جمع مصیبت به معنای رنج ها. مترادف: دارای معنای متساوی وهم مانند. نواهی: جمع ناهی، آنچه از کردنش منع شده باشد.

روش تدریس: قرائت نمونه یی، سوال و جواب ، انفرادی و گروهی ، توضیحی و تشریحی و مباحثی.

مواد ممد درسی: کتاب درسی، تخته ، تباشیر، کاغذ کاک.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه مقدمه	معلم محترم هنگام ورود به صنف، ثنا و ستایش و گفتن درود، احوال پرسسی ، تنظیم صنف ، گرفتن حاضری، درس گذشته را با پرسیدن از کار خانه گی از جمله حفظ حدیث ارزیابی می کند.	شاگردان حدیث مربوط به درس گذشته را از بر می خوانند.
۳۰ دقیقه تقدیم درس	<p>- معلم جهت تولید انگیزه و دریافت عنوان درس جدید از شاگردان می پرسد:</p> <p>کی میتواند اوصاف انسان خوب را بگوید؟</p> <p>- معلم بعد از حصول اطمینان از حفظ حدیث و نوشتن مقالات در باره عنوان داده شده، عنوان درس جدید را که (دین نصیحت است) است، روی تخته می نویسد و سپس به شاگردان هدایت می دهد که متن درس را خاموشانه بخوانند، و خود متن حدیث را روی تخته می نویسد.</p> <p>- در جریانی که شاگردان درس را خاموشانه مطالعه می کنند معلم کلمات مشکل درس و معانی آنها را همراه با عناوین جانبی درس روی تخته می نویسد.</p> <p>- معلم شاگردان را متوجه کتابهای شان ساخته نخست متن درس را دو بار با آواز بلند و دقیق می خواند.</p> <p>- معلم چند تن از شاگردان را مکلف می سازد تا متن حدیث را بخوانند و خود از جریان خواندن آنها نظارت کرده اشتباهات شان را تصحیح می نماید و در عین حال واژه های مشکل حدیث را هم روی تخته می نویسد.</p> <p>- معلم بعد از حصول اطمینان از درست خواندن متن حدیث به ترجمه و شرح آن می پردازد.</p>	<p>شاگردان درس را خاموشانه مطالعه می کنند.</p> <p>شاگردان به کتاب های خویش دقت می کنند.</p>

<p>شاگردان کلمات مشکل متن حدیث را در کتابچه های خود می نویسند.</p> <p>شاگردان فواید حدیث را در کتابچه های خود می نویسند.</p> <p>شاگردان به سوالات مطرح شده پاسخ می دهند.</p> <p>شاگردان به خلاصه درس گوش داده و آن را در کتابچه های خود می نویسند.</p> <p>شاگردان کارخانه گی خویش را اخذ می نمایند.</p>	<p>- معلم بعد از بیان ترجمه حدیث و بیان معانی کلمات مشکل حدیث به استخراج فواید حدیث با شاگردان مباحثه می نماید.</p> <p>- معلم در جریان مباحثه فواید مختصر حدیث را روی تخته می نویسد و از شاگردان می خواهد که آن را در کتابچه های خود بنویسند.</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم از لابه لای سوالات آخر درس، شاگردان را ارزیابی می کند .</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>معلم درس را به گونه ذیل خلاصه می نماید:</p> <p>۱- پیامبر صلی الله علیه وسلم نصیحت را مرادف دین می داند.</p> <p>۲- عمل به تمام امور خیر و دوری از شر در دین شامل می گردد.</p> <p>۳- بر همه مؤمنان لازم است که در حق همدیگر خود خیر خواه و نصیحتگر باشند.</p> <p>۴- بر هر مسلمانی لازم است، ولو در هر مقام و منزلتی قرار داشته باشد، از دیگران نصیحت را بپذیرد.</p> <p>کارخانه گی:</p> <p>معلم شاگردان را مکلف می سازد که متن حدیث را حفظ نمایند و در عین حال هر کدام در باره فواید نصیحت گری یک مقاله بنویسند.</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
---	---	-----------------

درس چهارم

عنوان - قطع رابطه

صفحه -

وقت - یک ساعت درسی (۴۵)

اهداف : شاگردان باید :

۱- نص حدیث را درست خوانده بتوانند.

۲- مفهوم درس را درک کرده بتوانند.

۳- معنای کلمات حدیث را بیاموزند.

۴- ارزش محبت و صله رحمی را رعایت کرده بتوانند.

۵- از قطع رابطه با دوستان خود متنفر شوند.

معلومات اضافی:

در حدیث شریف تاکید بر این شده که هرگاه میان دو مسلمان مشکلی رخ می‌دهد بایستی از قطع رابطه خود داری ورزند. و اختلاف نظر میان آنها به حدی نرسد که میان هم دست به مشاجره و کشمکش بزنند. در حدیث قدسی، خداوند متعال از قطع رحم منع شدید فرموده است. چون مسلمانان با هم برادر هستند، شایسته نیست که در بین خود اختلاف داشته باشند که به سبب آن از هم جدا شوند و یا سبب بدبینی و نفرت شود؛ باید گفته شود که سبب اختلاف و تفرقه وجدایی عدم فهم دقیق از مفاهیم و اساسات دین مبین اسلام است که اکثر مسلمانان از آن بی‌خبر هستند؛ اگر آنان بدانند که برادری، اخوت اسلامی و یا عفو و مغفرت دیگران به کدام اندازه اجر و ثواب دارد حتما مردم را به سوی اعمال نیک فرا می‌خوانند و به ارشادات و تعالیم اسلام عمل می‌نمایند.

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: (الاخیرکم بأفضل من درجة الصیام و الصلاة و الصدقة؟ قالوا بلی قال صلاح ذات البین فان فساد ذات البین هی الحالقة) سنن الترمذی و قال الترمذی هذا حدیث صحیح.

ترجمه: (آیا به شما اطلاع ندهم از چیزی که ثواب آن از نمازهای زیاد و صدقه‌های زیاد بیشتر باشد؟ گفتند: آری خبر دهید. فرمود: ایجاد آشتی در میان مردم، از بدبینی کناره‌گیری کنید، که بدبینی تراشنده خوبی‌ها و نیکی‌ها است). هرگز خداوند متعال روا نمی‌دارد که یک مسلمان از مسلمان دیگر روگردان شود یا سخن گفتن و سلام دادن با او را ترک نماید.

پس دانسته می‌شود که قطع رابطه، بدبینی و نفرت در مقابل هیچ مسلمانی روا نیست و هرگز دین مبین اسلام اجازه نمی‌دهد که مسلمان با مسلمان دیگر رابطه خود را قطع کند.

معنای کلمات:

بیعت: عهد و پیمان. تقصیر: کوتاهی. مکدر: تاریک.

روش تدریس: قرائت نمونه‌ی، سوال و جواب، انفرادی و گروهی، توضیحی و تشریحی، تکرار.

مواد ممد درسی: کتاب، تخته، تباشیر، قلم، کاغذ کاک.

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه مقدمه	معلم محترم با گفتن سلام، حمد و ثنا، احوال پرسى، تنظيم صنف، گرفتن حاضرى، درس گذشته را چنين ارزيابى مى‌کند: - کى ميتواند متن حديث را از ياد بخواند؟ - حضرت تميم بن اوس الدارى در کدام سال به اسلام مشرف شد؟ - معلم جهت توليد انگيزه و دريافت عنوان درس جديد از شاگردان مى‌پرسد: کى ميتواند بگويد که با دوستان و اقارب خود چگونه رفتار داشته باشيم؟ معلم بعد از دريافت جواب، عنوان درس (قطع رابطه) را روى تخته مى‌نويسد.	شاگردان نظم صنف را مراعت مى‌کنند. شاگردان به سوالات جواب مى‌دهند.
۳۰ دقیقه تقديم درس	- معلم محترم به شاگردان وظيفه مى‌دهد تا درس را خاموشانه مطالعه نمايند و نکات مشکل آن را ياد داشت کنند و خود درعين حال کلمات: (بيعت، تقصير، مکدر) را با معنای شان روى تخته مى‌نويسد. - معلم در کنار نوشتن کلمات مشکل درس متن حديث را که در کاغذ کاک نوشته است روى تخته آويزان مى‌نمايد. - معلم از دو شاگرد مى‌خواهد که عناوين جانبى را روى تخته بنويسند آن هم به گونه يى که يکى از آنها عنوان را مى‌گويد و دومى مى‌نويسد. - معلم نص حديث را دو بار با آواز بلند و مناسب و با دقت تمام مى‌خواند و سپس چند شاگرد را مکلف به خواندن آن مى‌سازد تا آنکه از درست خواندن آن توسط شاگردان کاملاً اطمينان حاصل نمايد. - معلم بعد از حصول اطمينان از درست خواندن متن حديث توسط شاگردان نخست کلمات مشکل آن را معنی کرده سپس متن آن را ترجمه مى‌نمايد و اين عمليه را دو بار تکرار مى‌کند تا آنکه مطمئن شود که شاگردان معنای حديث را درست درک کرده اند يا خير. - معلم با استفاده از عناوين جانبى مطالب و مفاهيم درس را با شاگردان به شکل مباحثه در ميان مى‌گذارد و ديدگاه آنها را در رابطه به فوايد حديث و تأثيرات آن در زنده گى مسلمان معاصر بيرون آورده آن را نکته وار روى	شاگردان درس را خاموشانه مطالعه مى‌کنند. دو شاگرد عناوين را ميخوانند و مى‌نويسند. شاگردان متن حديث را مى‌خوانند. شاگردان به ترجمه درس گوش فرا مى‌دهند.
	شاگردان فوايد حديث را در کتابچه هاى خود مى‌نويسند.	

<p>دو شاگرد راوی حدیث را معرفی می کنند .</p> <p>شاگردان در گروپ های مناسب تقسیم شده در باره موضوع باهم بحث می نمایند.</p> <p>شاگردان به سوالات جواب می دهند.</p> <p>شاگردان به خلاصه درس گوش فرا داده سپس آن را در کتابچه های خود می نویسند.</p> <p>شاگردان نکات قابل یاد داشت کارخانه گی را می نویسند.</p>	<p>تخته می نویسد و از شاگردان هم می خواهد که آن نکات را در کتابچه های خود بنویسند.</p> <p>- معلم از دو شاگرد می خواهد تا یکی زنده گی نامه راوی حدیث را از روی کتاب بخواند و شاگرد دیگر آن را به طور شفاهی خلاصه نماید.</p> <p>- معلم شاگردان را به چند گروپ تقسیم می کند و از آنها می خواهد که فواید نگهداری صله رحم و ضرر های قطع صله رحم را به طور مختصر و ماده وار ثبت نمایند و بعد از آن نماینده های آنها نتایج کار خود را در پیش روی تخته بخوانند.</p> <p>- معلم بعد از ختم کارگروپی و خواندن نتایج توسط نماینده گان گروپها، آن را بررسی و دسته بندی می نماید .</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم جهت اطمینان خویش شاگردان را از لابه لای سوالات کتاب ارزیابی می کند .</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>درس فوق را در نکات ذیل خلاصه می توان نمود:</p> <p>۱- دین مقدس اسلام برای هیچ کسی اجازه نمی دهد که برادرش را بیشتر از سه روز ترک نماید و با او قطع رابطه کند.</p> <p>۲- پیام دین اسلام برای پیروانش این است که باهم ارتباط همیشه گی داشته باشند.</p> <p>۳- اگر میان دو مسلمان اختلافی رخ می دهد، بر مسلمانان دیگر لازم است که میان آن دو مصالحه نمایند.</p> <p>۴- هرگاه دو مسلمانی که از همدیگر خود نا راضی می باشند، لازم است که به همدیگر خود سلام بگویند و هرکدام آنها که به این کار پیشتر اقدام می نماید متقی تر و نیکوتر می باشد.</p> <p>کارخانه گی:</p> <p>معلم به شاگردان هدایت می دهد که حدیث را حفظ کنند و سپس برای آنها کلید های یک مقاله را پیرامون اضرار اختلاف و قطع رابطه می دهد و از آنها می خواهد که در مورد آن یک مقاله بنویسند که از یک صفحه کمتر نباشد.</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
---	---	-----------------

درس پنجم

عنوان - دو رویی

صفحه -

وقت - یک ساعت درسی (۴۵)

اهداف : شاگردان باید:

- ۱- نص حدیث را درست خوانده بتوانند.
- ۲- معنی و مفهوم حدیث را بدانند.
- ۳- مبادی اخلاق نیکو را درک کرده بتوانند.
- ۴- از صفات بد و دو رویی خودداری کرده و از آن متنفر شوند.

معلومات اضافی:

طوری که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم در این حدیث می فرماید : (تجدون شر الناس يوم القيامة ذا الوجهين) یعنی شریر ترین انسان شخص دو رو است که نزد بعضی در چهره دوست مهربان و خوشبین ظاهر می گردد و نزد بعض دیگر به چهره یی دیگر تبارز می کند. به این معنی که با طایفه یی یک چیز می گوید و با طایفه دومی چیزی دیگر؛ تا روابط حسنه و دوستانه دو طرف را برهم زند. و خداوند متعال در باره آنان می فرماید:

(مُذَبِّذِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا).

ترجمه: میان آن [دو گروه] دو دل اند نه با اینانند و نه با آنان. و هر که را خدا گمراه کند هرگز راهی برای [نجات] او نخواهی یافت).

این همه از عادات و خواص و صفات منافقین است که در هیچ حال مستقر نمی شوند. گاه در صف مسلمانان قرار می گیرند و گاهی دیگر در صف کافران. در هر حال خاصیت و صفت جداگانه اختیار می کنند و به این آرزو می باشند که شاید این کارها برایشان مفید خواهد بود، و به اهداف و مرام های خود خواهند رسید؛ ولی این کار به آنان فایده یی نداشته و بر آن نتیجه یی مرتب نخواهد شد و همه به زوال خواهد رسید و شرمندگی دنیا و آخرت نصیب آنان خواهد شد، و کسی که قلبش را خداوند از ایمان و هدایت خود بگرداند پس هرگز راه توفیق و هدایت را نخواهد یافت. به هر حال انسان دو رو هرگز در جامعه قابل اعتماد نخواهد بود و هیچ کسی از او در هیچ وقت و هیچ جا مطمئن نخواهد شد.

معنای کلمات : نفرت «بد بینی» رفق «نرم دلی»

روش تدریس: قرائت نمونه‌ی، سوال و جواب، انفرادی و گروهی، توضیحی و تشریحی.
مواد ممد درسی: کتاب درسی، تخته، تباشیر، کاغذ کاک.

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه مقدمه	معلم محترم با ادای سلام، حمد و ثنا و درود، احوال پرسى، منظم کردن صنف، گرفتن حاضرى، درس گذشته را با طرح چند سوال ارزیابی می‌کند:	
۳۰ دقیقه تقديم درس	<p>- حدیث درس گذشته را کی می‌تواند از یاد بخواند؟</p> <p>- دو فایده از فواید حدیث درس گذشته را بیان نمایید.</p> <p>- برای یک مسلمان بیشتر از چند روز روا نیست که برادرش را ترک کند؟</p> <p>- معلم جهت تولید انگیزه و دریافت عنوان درس جدید از شاگردان می‌پرسد:</p> <p>شخصی را که در میان دو مسلمان خبر کشی می‌کند چه می‌گویند؟</p> <p>- معلم بعد از دریافت جواب، عنوان درس (دو رویی) را توسط یک شاگرد با خط درشت و خوانا روی تخته می‌نویسد.</p> <p>- معلم برای شاگردان وظیفه می‌دهد تا متن درس را خاموشانه مطالعه نموده مشکلات شان را یادداشت کنند. و خود درعین حال کلمات نفرت و رفق را با معنای شان روی تخته می‌نویسد.</p> <p>- معلم عناوین جانبی درس را توسط یک شاگرد خط درشت و زیبا روی تخته می‌نویسد.</p> <p>- معلم عناوین را از روی تخته توسط یک شاگرد می‌خواند.</p> <p>- معلم توجه شاگردان را به کتاب های شان معطوف داشته درس را با آواز بلند و مناسب می‌خواند درجریان خواندن بعضی از کلمات را تکرار نموده بیرون نویس می‌کند.</p> <p>- معلم نص حدیث را توسط یک شاگرد و بقیه درس را توسط چند شاگرد دیگر به خوانش می‌گیرد.</p> <p>معلم شاگردان را درجریان خواندن کمک، همکاری و تشویق می‌کند.</p> <p>- معلم از یک شاگرد می‌خواهد تا راوی حدیث را با استفاده از کتاب</p>	<p>شاگردان به سوالات جواب می‌دهند.</p> <p>یک شاگرد به سوال جواب می‌دهد.</p> <p>یک شاگردان درس را خاموشانه مطالعه می‌کنند.</p> <p>شاگرد عناوین را می‌نویسد.</p> <p>شاگردان به کتاب های خویش</p>

<p>دقت می کنند.</p> <p>شاگردان درس را می خوانند.</p> <p>یک شاگرد راوی حدیث را معرفی می کند.</p> <p>شاگردان به تشریح درس گوش فرا می دهند.</p> <p>شاگردان کلمات را از روی تخته رونویس می کنند.</p> <p>شاگردان به گروه های مناسب تنظیم شده بین هم بحث می کنند.</p> <p>مسلمان باید از این صفت بد و زشت اجتناب کند .</p> <p>شاگردان به سوالات جواب ارایه می کنند</p> <p>شاگردان به خلاصه درس گوش فرا داده آن را در کتابچه های خود می نویسند.</p>	<p>معرفی نماید .</p> <p>– معلم با استفاده از عناوین جانبی درس را برای شاگردان توضیح و تشریح می کند و در جریان تشریح بر نکات مهم ترکیزی می نماید .</p> <p>– معلم برای شاگردان وظیفه می دهد تا کلمات را از روی تخته در کتابچه های خود بیرون نویس نمایند.</p> <p>معلم در جریان رونویسی همه شاگردان را کنترل و نظارت می کند.</p> <p>– معلم شاگردان را به گروه های مناسب تنظیم نموده برای شان وظیفه می دهد تا هر گروه در مورد شخص دو روی بحث نمایند .</p> <p>معلم در جریان کارگروپی صنف را به صورت منظم کنترل می کند و در هنگام ضرورت در بعضی از گروهها شرکت می کند .</p> <p>معلم بعد از ختم کارگروپی شاگردان را تشویق نموده نتایج بحث شان را بررسی می کند.</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم شاگردان را از لابه لای سوالاتی که در پایان درس کتاب معلم درج شده ارزیابی می کند .</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>درس کنونی را در نکات ذیل می توان خلاصه کرد:</p> <p>۱- یکی از اعمال بد و سوء که از نظر اسلام از جمله منکرات به حساب می رود همانا دو رویی است.</p> <p>۲- دو رویی نوعی از نفاق به شمار می رود .</p> <p>۳- دو رویی باعث اختلاف ، نفاق، دشمنی و خصومت بین مسلمانان میشود .</p> <p>۴- انسان دو روی باید بداند که در روز قیامت از جمله بدترین مردم حشر خواهد شد .</p> <p>۵- علاوه از عذاب آخرت انسان دو روی در دنیا نیز بی عزت و بی وقار می باشد .</p> <p>کارخانه گی:</p> <p>معلم برای شاگردان در مورد کارخانه گی که در کتاب شاگرد توضیح داده شده، معلومات لازم داده ایشان را به انجام آن مکلف می سازد .</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
---	--	-----------------

درس ششم

عنوان - تقوا و پرهیزگاری

صفحه -

وقت - یک ساعت درسی (۴۵)

اهداف : شاگردان باید:

- ۱- نص حدیث را درست خوانده بتوانند.
- ۲- مفهوم و فواید درس را بیاموزند.
- ۳- معنای حدیث را بدانند .
- ۴- در زنده گی روزمره شان از خود تقوا نشان داده بتوانند.
- ۵- به تقوی علاقمند شوند وبا متقیان محبت داشته باشند.

معلومات اضافی:

در این حدیث رسول اکرم صلی الله علیه وسلم می فرماید: ((أَتَقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتُ)) مراد این است که از خداوند متعال در هر جا که باشید بترسید؛ چه در خفا و چه آشکارا، چه در حال قوت و چه در حال ضعف. رسول اکرم صلی الله علیه وسلم در حدیث دیگری به ابوذر رضی الله عنه می فرماید: ((أَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ فِي سِرٍّ أَمْرٍ وَعِلَانِيَةٍ)) ای ابوذر! ترا به تقوی خداوند و پرهیز گاری، در خفیه و آشکارا توصیه می نمایم، و رسول اکرم صلی الله علیه وسلم در دعای خود می فرمود: ((أَسْأَلُكَ خَشْيَتَكَ فِي الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ)) (ای پروردگار! از تو در حال پنهانی و آشکارا ترس و خشیت می طلبم).

عده بی از مردم وجود دارند که در ظاهر از آنها صلاح ، تقوی و پرهیزگاری دیده می شود؛ ولی حال آنها با خداوند بالعکس می باشد. وقتی که تنها می شوند حدود خداوند را پامال می کنند. پیغمبر صلی الله علیه وسلم می فرماید:

«لَأَعْلَمَنَّ أَقْوَامًا مِنْ أُمَّتِي يَأْتُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِحَسَنَاتٍ أَمْثَالِ جِبَالٍ تَهَامَةٌ بَيْضًا فَيَجْعَلُهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَبَاءً مَنْثُورًا». قَالَ ثَوْبَانُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ صِفْهُمْ لَنَا جَلْهِمْ لَنَا أَنْ لَا نَكُونَ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَا نَعْلَمُ. قَالَ: «أَمَّا إِيَّاهُمْ إِخْوَانُكُمْ وَمِنْ جِلْدَتِكُمْ وَيَأْخُذُونَ مِنَ اللَّيْلِ كَمَا تَأْخُذُونَ وَلَكِنَّهُمْ أَقْوَامٌ إِذَا خَلَوْا بِمَحَارِمِ اللَّهِ انْتَهَكُوهَا»

ترجمه: یقیناً که من مردمی از امت خود را می شناسم که در روز قیامت در حالی می آیند که نیکی های شان به بزرگی کوه های تهامه می باشد. خداوند آن را هیچ و پوچ و بی ارزش می گرداند. ثوبان گفت: ای رسول الله، آنها را برای ما توصیف کن تا در حال نادانی از جمله آنها قرار نگیریم. فرمود: « آنها برادران شما و از جنس خود تان اند، و در شب همان قدر عمل می کنند که شما می کنید؛ ولی آنها مردمی اند که هرگاه با محارم خداوند تنها شوند آن را می درند».

معنای کلمات : مجتهدین: کوشش کننده گان.

غزوات: جمع غزوه یعنی جنگها. و در اصطلاح به جنگ های مقدس اطلاق میشود که حضرت رسول الله ﷺ شخصاً در آنها شرکت کرده باشد.

مأیوس: نا امید. اعاده: باز گردانیدن.

<p>شاگردان درس را می خوانند</p> <p>شاگردان به تشریح درس گوش فرا میدهند.</p> <p>شاگردان بین هم بحث می کنند و فواید آن را مختصر در ورق های جداگانه می نویسند.</p> <p>نماینده های شاگردان نتایج کار خود را اعلان می نمایند.</p> <p>شاگردان به سوالات ارزیابی پاسخ می دهند.</p> <p>شاگردان خلاصه درس را در کتابچه های خود می نویسند.</p>	<p>به آنها وظیفه می دهد تا در باره راوی حدیث، حکمت ، مفاهیم و تطبیقات آن در زندگی امروزی بحث و گفتگو نموده و در عین حال فوایدی را که از آن استخراج کرده می توانند به طور مختصر در ورق ها بنویسند.</p> <p>معلم جریان گفتگو را تحت کنترل داشته شاگردان گوشه گیر را وادار به مشارکت می نماید و گاه در صورت ضرورت خود در یکی از گروهها شرکت می نماید.</p> <p>- معلم بعد از تمام شدن مدت مناقشه و مباحثه نماینده های هر گروه را پیش روی تخته خواسته به آنها هدایت می دهد که نتایج بحث خود را بیان نمایند و خود تشویق و تصحیح می نماید.</p> <p>- معلم به شاگردان وظیفه می دهد تا همه کلمات روی تخته را همراه با نتایج کار گروهی، در کتابچه های خود بنویسند.</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم جهت اطمینان خویش شاگردان را ضمن سوالات کتاب ارزیابی می کند .</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>درس حاضر را در نکات ذیل خلاصه می توان نمود:</p> <p>۱- خود داری از ارتکاب گناه سبب تقوی و پرهیزگاری می شود.</p> <p>۲- بنده باید همیشه خداوند تعالی را به یاد داشته باشد و آن ذات را در همه جا حاضر و شاهد بداند.</p> <p>۳- اگر از بنده گناهی سر زد فوراً باید عمل نیک انجام دهد؛ چون نیکی ها بدی ها را نابود می سازد.</p> <p>کارخانه گی:</p> <p>معلم درمورد کارخانه گی کتاب شاگرد معلومات داده ایشان را به انجام آن مکلف می سازد .</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
--	--	-----------------

درس هفتم

عنوان - تواضع

صفحه - ...

وقت - یک ساعت درسی (۴۵)

اهداف : شاگردان باید :

- ۱- نص حدیث مبارک را خوانده بتوانند.
- ۲- مفهوم درس را بیاموزند.
- ۳- معنای کلمات حدیث را بدانند .
- ۴- در زنده گی روزمره از خود تواضع نشان داده بتوانند .
- ۵- دیگران را به تواضع و فروتنی تشویق نمایند.

معلومات اضافی :

واژه یی که ضد تواضع واقع می گردد کبر و غرور است. کبر و غرور سبب می گردد که انسان خود را از دیگران برتر بداند. هرگاه انسانی خود را از دیگران برتر بداند، از آنها نه سخنی را می پذیرد و نه به آنها ارج می نهد؛ هرچند که آنها بر حق بوده باشند. از همینرو است که پیامبر صلی الله علیه وسلم در حق متکبران گفته است: «لا یدخل الجنة من كان فی قلبه مثقال ذرة من کبر» (وارد بهشت نمی شود کسی که در قلبش به اندازه یک مثقال از کبر وجود داشته باشد). در مجتمعات کنونی چه بسیار اند آنانی که به خاطر همین خود بزرگ بینی شان حاضر به قبول حق از هیچ کسی نمی شوند و با مردم خود بزرگ بینانه رفتار می نمایند و بساط تواضع و فروتنی از میان شان رخت بسته است. برای آنکه بتوانیم در جوامع خود خیر و صلاح را باز گردانیم لازم است که رهبران اجتماعی ما از قبیل امامان مساجد، آموزگاران مکاتب، استادان دانشگاهها و دارالمعلمین ها مردم را به سوی تواضع و فروتنی فرا خوانند و راههای گوناگونی را بجویند تا این خوی و اخلاق نیکو در جامعه انتشار پیدا کند و در مقابل راهها و روشهای مختلفی را بجویند تا بدان وسیله بساط کبر از روی گیتی برداشته شود و انسانهای روی زمین در فضایی از محبت و همدلی به زنده گی خویش ادامه بخشند.

در روایات آمده است که صحابه پیامبر صلی الله علیه وسلم به خاطر آنکه تکبر را در وجود خود کشته باشند اقدام به اعمالی می کردند تا بدان وسیله کبر و غرور از میان برود و تواضع در وجود شان زنده گردد؛ مثلاً: روزی حضرت عمر را دیدند که مشکی از آب را روی دوش خود گرفته بود و با خود می برد، شخصی از وی پرسید: چرا این مشک آب را حمل می کنی؟ گفت: کمی در ذهنم این مفکوره پیدا شد که من امیر المؤمنین هستم و همه مسلمانان از من اطاعت می کنند، این در وجودم نوعی از مباهات را ایجاد نمود، از اینرو خواستم که آتش وسوسه شیطان را خاموش سازم.

معنای کلمات:

فاروق: فرق کننده. جوار: پهلوی. صدیق: راستگو- راستکار.

روش تدریس: قرائت نمونه‌ی، انفرادی و گروهی، سوال و جواب، توضیحی و تشریحی.

مواد ممد درسی: کتاب، تباشیر، تخته و کاغذ کاک.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه مقدمه	معلم هنگام ورود به صنف بعد از سلام، ثنا و ستایش، گفتن درود، احوال پرسسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، درس گذشته را با طرح چند سوال ارزیابی می‌کند:	
	۱- کی میتواند حضرت معاذ «رض» را معرفی کند؟ ۲- متن حدیث تواضع را کی از حفظ خوانده می‌تواند؟ ۳- مقصد از «من تواضع لله» چیست؟	شاگردان به سوالات جواب می‌دهند.
۳۰ دقیقه تقدیم درس	معلم جهت تولید انگیزه و دریافت عنوان درس جدید از شاگردان می‌پرسد: کی میتواند بگوید چه چیزی باعث بلندی مقام و عزت بنده می‌شود؟ معلم بعد از دریافت جواب، عنوان درس جدید را که (تواضع) است روی تخته می‌نویسد. - معلم برای شاگردان هدایت می‌دهد تا درس را خاموشانه بخوانند و کلمه های که معنای آنرا نمی‌دانند نشانی نمایند. و خود درعین حال کلمات: «فاروق، جوار، و صدیق» را با معانی آنها همراه با عناوین جانبی درس، روی تخته می‌نویسد. معلم متن حدیث را دو بار به شکل نمونه‌ی می‌خواند و از چند شاگرد می‌خواهد که متن حدیث را بعد از استاد بخوانند و این کار را تا زمانی ادامه می‌دهد که از درست خواندن شاگردان کاملاً مطمئن گردد. معلم بعد از تکرار قرائت حدیث بالای شاگردان آن را ترجمه می‌نماید و چند بار تکرار می‌کند تا آنکه از فهم آن کاملاً اطمینان حاصل نماید. معلم پس از آنکه در باره‌ی راوی حدیث و حکمت آن نکاتی را به شاگردان بیان می‌کند سپس شاگردان را به دو گروه تقسیم می‌نماید و به آنها هدایت می‌دهد تا در باره‌ی فواید حدیث و تطبیقات آن در	چند شاگرد درس را می‌خواند. یک شاگرد روای حدیث را معرفی می‌کند.

<p>شاگردان به گروپ های مناسب خود را تنظیم نموده با هم بحث می کنند</p> <p>شاگردان فواید حدیث را در کتابچه های خود می نویسند.</p> <p>شاگردان به سوالات ارزیابی پاسخ قناعت بخش می دهند.</p> <p>شاگردان به خلاصه درس گوش فرا میدهند</p> <p>شاگردان نکات عمده کارخانه گمی را طبق هدایت معلم در کتابچه های خود یادداشت می نمایند.</p>	<p>زنده گی بحث و گفتگو نمایند و نتایج آن را در ورق های جداگانه نوشته و در اخیر از نماینده های هر گروپ می خواهد که نتایج وفوایدی را که نوشته اند پیش روی تخته آمده آن را به تمام شاگردان بخوانند. و معلم تشویق و تصحیح می نماید.</p> <p>- معلم از شاگردان می خواهد که فواید حدیث را که توسط خود آنها درج شده در کتابچه های خود بنویسند.</p> <p>- معلم با استفاده از عناوین جانبی در باره درس وفواید حدیث و حکمت آن در کلماتی شمرده شده بحث می نماید.</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم جهت اطمینان خویش شاگردان را ضمن سوالات کتاب ارزیابی می کند .</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>درس را در نکات ذیل میتوان خلاصه کرد:</p> <p>۱- تواضع یکی از خصلت های نیک بنده مؤمن به شمار می رود.</p> <p>۲- تواضع و فروتنی درجات انسان را نزد خداوند کریم بلند برده و باعث عزت انسان می شود.</p> <p>۳- کبر و غرور انسان را منفور و ذلیل می سازد مثلی که شیطان را کبرش به زنجیرهای لعنت ابدی گرفتار کرد.</p> <p>۴- تواضع از مردم قدرتمند و ثروتمند خوشایند تر می باشد و سبب بلند شدن درجات بیشتر آنها می گردد و در این باره شاعری گوید:</p> <p>تواضع ز گردن فرازان نیکوست گدا گر تواضع کند خوی اوست</p> <p>کارخانه گمی:</p> <p>معلم درمورد کارخانه گمی برای شاگردان معلومات داده ایشان را به انجام آن مکلف می سازد .</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
---	---	-----------------

درس هشتم

عنوان - فضیلت سلام

صفحه -

وقت - یک ساعت درسی (۴۵)

اهداف: شاگردان باید:

- ۱- نص حدیث و متن درس را درست خوانده بتوانند.
- ۲- معنای کلمات حدیث را بدانند.
- ۳- مفهوم درس را درست بدانند.
- ۴- اداء سلام را در عمل رعایت کرده بتوانند.
- ۵- مطلب حدیث را به فامیل و دوستان خود برسانند و آنها را به رعایت سلام گفتن فراخوانند.

معلومات اضافی:

سلام گفتن یکی از روشهایی است که بدان وسیله می توان در جامعه محبت و همدلی را تقویت نمود، و باید تمام وسایل و روشهایی را که می شود بدان محبت و همدلی را در میان جامعه گسترش بخشید، به کار بست. یکی از عمده ترین وسایل محبت و همدلی در میان جامعه همانا سلام گفتن است. چونکه نخستین گام در راه تقویت روابط اجتماعی، محبت و تکافل همانا تعارف و شناخت می باشد که این کار با سلام گفتن شروع می شود و بالاخره به محبت، همکاری و ایجاد خویشاوندی می انجامد.

نگاه کنید که در حدیث، سلام گفتن را پیامبر ﷺ با ایمان به خداوند ربط داده است. پس از نتایج ایمان راستین آن است که انسان های مؤمن در میان خود شان رابطه نیکو داشته باشند و با هم محبت ورزند و با همدیگر خود شفقت و همکاری داشته باشند. و به همدیگر خود بفهمانند که از طرف من هیچ نوع بدی و آسیبی برایت نخواهد رسید و در امان می باشی. بناءً معلم محترم می تواند از خلال درس هایی که به شاگردان می دهد این معانی را به شاگردان بفهماند و آنها را به رعایت سلام گفتن تشویق نماید و فلسفه سلام را نیز به آنها بازگو نماید.

معنای کلمات:

الفت: محبت. آوان: زمان، آغاز السلام علیکم: سلامتی باد بر شما.

روش تدریس: قرائت نمونه یی، سوال و جواب، انفرادی و گروهی، توضیحی و تشریحی.

مواد ممد درسی: کتاب درسی، تباشیر، تخته و کاغذ کاک.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه مقدمه	معلم هنگام وارد شدن به صنف، بعد از سلام، حمد و ثنا و درود، احوال پرسسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، درس گذشته را ارزیابی می کند: حضرت عمر (رضی الله عنه) در سال چندم هجری به خلافت رسید؟ کی می تواند متن حدیث درس گذشته را از یاد بخواند؟ - معلم جهت تولید انگیزه و دریافت عنوان درس جدید از شاگردان می پرسد:	شاگردان به سوالات جواب می دهند.
۳۰ دقیقه تقدیم درس	کی می تواند بگوید وقتی که دو مسلمان با هم روبرو می شوند کدام سنت را اداء می کنند؟ - معلم بعد از دریافت جواب، عنوان درس را روی تخته می نویسد. - معلم برای شاگردان هدایت می دهد تا درس را خاموشانه مطالعه نموده نکات مهم و مشکل را یاد داشت نمایند و خود درعین حال کلمات: (الفت، آوان، السلام علیکم) را با معانی شان روی تخته می نویسد. - معلم محترم دو شاگرد را پیش روی تخته خواسته بالای یکی از آنها عناوین جانبی درس را خوانده و بالای دیگرش آنها را به خط درشت و زیبا روی تخته می نویسد. - معلم توجه شاگردان را به کتاب های شان معطوف داشته خود متن درس را به طور نمونه یی دو بار می خواند و بعد از چند شاگرد می خواهد که آن را بخوانند و خود روش خواندن آنها را تصحیح می نماید. - معلم با استفاده از عناوین جانبی، درس را برای شاگردان توضیح و تشریح نموده بالای بعضی از نکات درس ترکیب بیشتری کند. بعد معلم دو تن از شاگردان را نزد تخته می خواهد و برای شان هدایت می دهد تا در مورد فضیلت و حکم سلام از هم دیگر سوال نمایند البته سوال و جواب شان با آواز مناسب می باشد تا همه شاگردان از جوابات مستفید شوند. معلم برای شاگردان وظیفه می دهد تا همه کلمات را از روی تخته در کتابچه های شان رو نویس کنند.	یک شاگرد سعی می کند که به سوال مطرح شده جواب معقول بدهد. شاگردان درس را خاموشانه مطالعه نموده مشکلات شان را یاد داشت می کنند. شاگردان متن حدیث را تکرار می نمایند. یک شاگرد عناوین را می خواند و دیگری آنها را مینویسد. شاگردان کلمات را از روی تخته

<p>در کتابچه های خود می نویسند.</p> <p>شاگردان به شرح معلم گوش می دهند.</p> <p>دو شاگرد از یک دیگر سوال می کنند</p> <p>شاگردان برای نتیجه گیری بهتر با هم کار گروهی می نمایند.</p> <p>شاگردان به سوالات جواب می دهند.</p> <p>شاگردان به خلاصه درس گوش می دهند</p>	<p>معلم در جریان نوشتن شاگردان را کنترل می کند .</p> <p>- معلم متن درس را به طور مختصر و واضح به شاگردان شرح می نماید.</p> <p>- معلم شاگردان را به چند گروه تقسیم نموده برای شان هدایت می دهد تا هر گروه در مورد فضایل سلام و تأثیرات اجتماعی آن بین هم بحث نمایند و نتایج بحث خود را مختصراً در یک ورق بنویسند .</p> <p>- معلم به شاگردان هدایت می دهد که در جریان کار گروهی به کتابهای خود مراجعه نموده و برای نتیجه گیری بهتر از کتابهای خود نیز استفاده نمایند، ولی نتایج را به اسلوب خود شان بنویسند.</p> <p>معلم در جریان فعالیت گروهی صنف را کنترل نموده نظم را برقرار می دارد .</p> <p>معلم بعد از ختم کار گروهی نتایج بحث را بررسی نموده شاگردان را مورد تشویق قرار می دهد .</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم جهت اطمینان خویش شاگردان را از لابه لای سوالات کتاب ارزیابی می کند .</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>درس را در نکات ذیل میتوان خلاصه کرد:</p> <p>۱- دین مقدس اسلام دین امن و سلامتی است و همواره پیروانش را به امن و سلامتی دعوت و تشویق می کند .</p> <p>۲- سلام گفتن سنت آنحضرت ﷺ بوده که در این لفظ مبارک امن و دعا نهفته است.</p> <p>۳- اولین چیزی که باعث ایجاد محبت در بین مسلمانان میشود همانا کلمه مبارک (سلام) است.</p> <p>۴- کلمه سلام روابط نیک و برادری را در بین جامعه اسلامی تأمین می کند .</p> <p>۵- سلام دادن یکی از اسباب دخول بهشت بوده و باید در زنده داشتن و ادای این سنت کوشا باشیم.</p> <p>کارخانه گی:</p> <p>معلم در مورد کارخانه گی برای شاگردان معلومات داده ایشان را به انجام آن مکلف می سازد .</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
---	--	-----------------

درس نهم

عنوان - اهمیت وقت و صحت

صفحه -

وقت - یک ساعت درسی (۴۵)

اهداف : شاگردان باید :

- ۱- نص حدیث را درست خوانده بتوانند .
- ۲- مفهوم درس را درک کرده بتوانند.
- ۳- شاگردان باید ترجمه حدیث مبارک را بیاموزند.
- ۴- ارزش وقت و صحت را بدانند.
- ۵- در استفاده ارزنده و خوب از وقت و نگهداری صحت خود توجه نمایند.

معلومات اضافی :

در حدیث شریف به دو نعمت بسیار زنده گی ساز و مهم اشاره شده است. یکی نعمت صحتمندی است و دوم نعمت فراغت خاطر. واقعاً اکثر مطلق مردم در باره این دو نعمت بزرگ کمتر توجه می کنند و کمتر از آنها به نفع خود و آینده شان استفاده می نمایند. یکی از بلاهایی که دنیای اسلام و مسلمانان بدان مبتلا اند همانا عدم استفاده بهینه و درست از وقت است. ما مسلمان ها بیشتر وقت خود را در خوش گذرانی بسر می بریم و یا عقل و خرد، و توانایی ها و استعداد های خویش را در راه کارهای منفی به کار می گیریم. از همینرو است که دنیای اسلام همواره در حالت عقب مانده گی و دنباله روی غرب به سر می برد. اگر جوانان ما در دوران کودکی از وقت خود استفاده درست نمایند و عمر خود را در راستای تعلیم و آموزش به سر رسانند هم می توانند که در آتیه زنده گی خود خوشبخت باشند و هم می توانند که برای جامعه خویش مفید تمام شوند. اگر در کشور ما با دقت سنجیده شود چه اندازه از وقت مردم ما صرف کارهای مفید و چه اندازه از آن صرف کار های منفی و یا بیهوده می گردد شاید از حیرت انگشت را به دندان گزید. بر اساس آمارهایی که صورت گرفته در افغانستان به طور عموم کمتر از یک ساعت در روز کار صورت می گیرد و بیشتر از بیست و سه ساعت افراد جامعه در کارهای مضر و یا بیهوده صرف می گردد.

معلم ما باید روزانه برای زنده گی خود و شاگردان خود برنامه های دقیق وضع نماید تا نه وقت خودش بیهوده صرف شود و نه وقت شاگردانش. به اثر همین بی برنامه گی ها نبود جدول زمان بندی شده و برنامه دقیق در جامعه ما مشکلات زیادی وجود دارد و از همین لحاظ است که شاگردان ما از صنف دوازدهم فارغ التحصیل می گردند بی آنکه از سواد کافی بر خوردار باشند. حتی می توان گفت شماری از جوانان ما از دانشگاه فارغ التحصیل می گردند؛ ولی قادر به نوشتن یک مکتوب به زبان های ملی یا بین المللی نمی باشند. همه این بدبختی ها به سبب نبود برنامه درست و استفاده درست از وقت است. به یقین باید گفت که وقت و عمر نزد هر یک از ما یک مسئولیت است که ما در روز آخر از آن در پیشگاه پروردگار خویش پاسخگو می باشیم. همان طور که در قرآن کریم آمده است: «وما یلفظ من قول إلا لده رقیب عتید» (هر سخنی که از زبان آدمی بیرون می شود در نزدش مراقبت کننده یی سخت گیر وجود دارد) که آن را می نویسد.

معلم گرامی! امید داریم که شما در مورد استفاده درست از وقت شاگردان خود را رهنمایی نمایید و به آنها بفهمانید که وقت گرانبهای خود را بیهوده صرف نکنند. و در عین حال به شاگردان خود بفهمانید که به صحت و سلامتی خود توجه خاص نشان دهند. البته صحت و سلامتی انسان در گرو نظام وقایوی اسلام است که باید آن را رعایت نمود.

اسلام برای حفظ صحت و سلامتی راههای مختلفی را در نظر گرفته است:

۱- نظام وقایوی در خوراکی ها و نوشیدنی ها: باید از خوراکی های حلال استفاده کرد و از خوراکی های حرام خودداری نمود. و در عین زمان اسلام ما را دستور می دهد که در خوراکی ها و نوشیدنی ها باید نظافت را کاملاً رعایت نمود به گونه ای که خوردنی های ما باید از چیزهای پاکیزه باشد نه از چیزهای نا پاک و نادرست.

۲- وقایه از طریق نظیف نگهداشتن محیط زیست؛ از قبیل: خانه، سرک، کوچه، جاهای نشستن و غیره. بر ما لازم است که پس مانده خوراکی ها را در جاهای به دور از مناطق مسکونی بیفکنیم تا باعث اذیت و آزار خود و دیگران نشویم.

۳- به شاگردان باید بفهمانیم که بقیه خوردنی های خود را روی سرک ها، کوچه ها و دهلیزها نیندازند، و در عین زمان باید آنها به نظافت لباس های خود سخت کوشا باشند.

۴- به شاگردان باید فهماند که دوستان خود را نیز از انداختن کثافات در میان راه ها منع نمایند.

معنای کلمات : طایف: یکی از شهرهای بزرگ عربستان سعودی.

وقایه: نگهداری. پیشگیری

روش تدریس : قرائت نمونه ای، سوال و جواب، انفرادی و گروهی، توضیحی و تشریحی.

مواد ممد درسی : کتاب، تخته، تباشیر، کاغذ کاک.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه مقدمه	معلم هنگام وارد شدن به صنف بعد از سلام، حمد و ثنا و گفتن درود، احوال پرسسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، درس گذشته را با طرح چند سوال ارزیابی می کند:	
۳۰ دقیقه تقدیم درس	کی میتواند این جزء حدیث مبارک (لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تَوُثُّوا) را معنی کند؟ - معلم جهت تولید انگیزه و دریافت عنوان درس جدید، از شاگردان می پرسد: کی میتواند بگوید: بهترین کاری که از بیماری جلوگیری نماید چیست؟ - معلم بعد از دریافت جواب، عنوان درس جدید (اهمیت وقت و صحت) را روی تخته می نویسد. - معلم برای شاگردان وظیفه میدهد تا درس را مطالعه خاموشانه نموده و مشکلات شان را یاد داشت کنند، و خود کلمات (طایف و وقایه) را با	شاگردان درس را خاموشانه مطالعه می کنند. یک شاگرد عناوین را می خواند و دومی آنها را می نویسد. شاگردان به کتاب های شان

<p>دقت می کنند.</p> <p>معلم متن حدیث را می خواند و شاگردان تکرار می نمایند.</p> <p>شاگردان به تشریح درس گوش فرا می دهند.</p> <p>شاگردان به گروه های مناسب تقسیم می گردند و در باره این موضوع بحث می نمایند.</p> <p>شاگردان به سوالات بخش ارزیابی جواب می دهند.</p> <p>شاگردان به خلاصه درس گوش فرا می دهند.</p>	<p>معنای آنها روی تخته می نویسد .</p> <p>- معلم از دوشاگرد می خواهد تا پیش روی صنف آمده یکی عناوین جانبی درس را بخواند و دیگریش بنویسد .</p> <p>- معلم توجه شاگردان را به کتاب های شان معطوف داشته درس را از روی کتاب می خواند در جریان خواندن کلمات مشکل را تکرار نموده روی تخته بیرون نویس می کند .</p> <p>- معلم متن حدیث را دو بار می خواند و بعد از آن از چند شاگرد می خواهد که آن را بخوانند تا آنکه از درست خواندن آن مطمئن گردد.</p> <p>- معلم متن حدیث را به شاگردان معنی می کند و این کار را دوبار تکرار می نماید تا معنای آن ها برای شاگردان ذهن نشین شود.</p> <p>بعد معلم با استفاده از عناوین جانبی، درس را برای شاگردان توضیح و تشریح می کند و در جریان تشریح بالای بعضی نکات ترکیز بیشتری می کند.</p> <p>- معلم برای شاگردان هدایت می دهد تا همه کلمات را از روی تخته در کتابچه های شان رونویس کنند و خود صنف را کنترل می نماید.</p> <p>- معلم شاگردان را به گروه های مناسب تقسیم نموده برای شان وظیفه می دهد تا در مورد اهمیت وقت و صحت بین هم بحث کنند.</p> <p>- معلم در جریان فعالیت گروهی صنف را کنترل می نماید .</p> <p>- معلم بعد از ختم کار گروهی نتایج بحث را بررسی نموده همه گروهها را تشویق و تمجید می نماید</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم جهت اطمینان خویش شاگردان را ضمن پرسیدن سوالات کتاب ارزیابی می کند.</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>درس را در نکات آتی می توان خلاصه کرد:</p> <p>۱- وقت و صحت دو نعمت بزرگ الهی است که اکثر مردم قدرشان را نمیدانند.</p> <p>۲- انسان میتواند با استفاده از این دو نعمت رضای خداوند تعالی را کسب نموده اعمال نیک و شایسته را انجام دهد.</p> <p>۳- شخص مسلمان باید از این دو نعمت بزرگ الهی مستفید گردیده عبادات و وظایف روزمره خود را به طور درست انجام دهند.</p> <p>۴- مسلمان باید از تنبلی و غفلت دوری جوید.</p> <p>کارخانه گی:</p> <p>معلم در مورد کارخانه گی برای شاگردان معلومات لازم داده ایشان را به انجام آن مکلف می سازد .</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
---	---	-----------------

درس دهم

عنوان - تحریم رشوت

صفحه -

وقت - یک ساعت درسی (۴۵)

اهداف : شاگردان باید:

- ۱- نص حدیث را درست خوانده بتوانند.
- ۲- معنای نص حدیث را بدانند.
- ۳- مفهوم درس را بیاموزند.
- ۴- درخانه و صنف از خود پاک نفسی نشان دهند.
- ۵- در پاک شدن جامعه از بیماری رشوت تلاش ورزند.

معلومات اضافی :

اخلاق اجتماعی به دو نوع تقسیم می گردد: یکی اخلاق پسندیده و حمیده است و دومی اخلاق نکوهیده و ناپسند. هر مسلمانی مکلف است که خود را به اخلاق حمیده و پسندیده آراسته گرداند و در انتشار و گسترش آن در جامعه تلاش ورزد، بالمقابل، لازم است که اخلاق رذیله را از وجود خود دور نماید و در قلع و قمع نمودن آن تلاش فراوان به خرج دهد. از جمله رشوت ستانی، یکی از مسایل اخلاقی است که در جمله اخلاق رذیله و یا نکوهیده به شمار می رود. رشوت ستانی در زنده گی ما تأثیرات خیلی زشت به جای گذاشته است. و امروزه در خیلی از نظام های شرقی یکی از عمده ترین نشانه های فساد اداری محسوب می گردد. رشوت ستانی سبب می گردد که حق را باطل جلوه دهند و باطل را حق.

معنای کلمات : قاری: قرائت کننده. جهنم: دوزخ. انحراف: بی راهی.

روش تدریس: قرائت نمونه‌ی، سوال و جواب، انفرادی و گروهی، توضیحی و تشریحی.

مواد ممد درسی: کتاب درسی، تخته، تباشیر، کاغذ کاک.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه مقدمه	معلم هنگام وارد شدن به صنف، بعد از سلام، حمد و ثنا و درود، احوال پرسى، تنظيم صنف، گرفتن حاضرى، درس گذشته را با طرح چند سوال ارزىابى مى کند؟ كى ميتواند اين عبارت حديث را (نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فیهما.....) تکميل نمايد؟ - معلم جهت توليد انگيزه و دريافت عنوان درس جديد از شاگردان مى پرسد:	شاگردان به سوالات جواب مى دهند.
۳۰ دقیقه تقديم درس	- چه باعث فساد ادارى و زوال قانون دريك کشور ميشود؟ معلم بعد از دريافت جواب، عنوان درس جديد را توسط يك شاگرد با خط درشت و خوانا روى تخته مى نويسد. - معلم از يك شاگرد اخير صنف مى خواهد تا پيش روى تخته آيد و عناوين جانبى درس را بخواند و بنويسد. - معلم براى شاگردان هدايت ميدهد تا درس را از روى كتاب هاى شان مطالعه خاموشانه نموده مشكلات شان را ياد داشت نمايند. و خود درعين حال كلمات: (قارى، جهنم، و انحراف) را با معانى شان روى تخته مى نويسد.	يك شاگرد عناوين را مى خواند و مينويسد. شاگردان به كتابهاى خود نگاه کرده به مطالعه درس جديد مشغول مى شوند.
	معلم نص حديث را توسط دو شاگرد و بقيه درس را توسط چند شاگرد مورد نظر مى خواند و از روش خواندن آنها سرپرستى نموده اشتباهات قرائتى شان را تصحيح مى نمايد. - معلم توجه شاگردان را به خود جلب نموده با استفاده از عناوين جانبى، درس را توضيح و تشريح مى کند. معلم بالاي بعضى نکات ترکيز بيشتر مى نمايد. توجه شاگردان را به كتاب هاى شان معطوف داشته درس را با آواز بلند مى خواند درجريان خواندن كلمات مشکل را تکرار نموده روى تخته بيرون نويس مى کند.	دو شاگرد نص حديث را و چند تن ديگر بقيه درس را فقره به فقره، مى خوانند. شاگردان به تشريح درس گوش مى دهند. شاگردان در هنگام خواندن معلم، به كتاب هاى شان متوجه ميشوند.

<p>شاگردان کلمات را از تخته در کتابچه های خود می نویسند.</p> <p>شاگردان به شکل گروهی در مورد فواید حدیث بحث می نمایند.</p> <p>شاگردان به سوالات جواب می دهند.</p> <p>شاگردان به خلاصه درس گوش میدهند.</p>	<p>- معلم به شاگردان هدایت می دهد تا همه کلمات را از روی تخته در کتابچه های خود بنویسند .</p> <p>- معلم شاگردان را به گروه های مختلف تنظیم می کند و برای شان وظیفه می دهد تا در رابطه به اضرار رشوت بین هم بحث و گفتگو نمایند . و خود در جریان کار گروهی صنف را کنترل نموده در هنگام ضرورت در بعضی از گروه ها شرکت می ورزد . معلم نظم را برقرار داشته بعد از ختم کار گروهی نتایج بحث را بررسی نموده همه شاگردان را تشویق و ترغیب می کند .</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم جهت اطمینان خود شاگردان را با طرح سوالات کتاب ارزیابی می کند .</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>درس حاضر را در نکات ذیل می توان خلاصه کرد:</p> <p>۱- از نظر اسلام گرفتن و دادن رشوت هر دو حرام و ناجایز است</p> <p>۲- هر که به رشوت ستانی و رشوت دهی دست زند مورد لعنت و قهر خداوند تعالی قرار می گیرد .</p> <p>۳- رشوت باعث بدبختی و فروپاشی جامعه اسلامی شده عدالت را برهم میزند .</p> <p>۴- برای یک مسلمان اصلاً زیننده نیست که نفس و اعضای فامیلش را از غذا و پول حرام تغذیه کند.</p> <p>کارخانه گی:</p> <p>معلم برای شاگردان درمورد کارخانه گی توضیح داده ایشان را به انجام آن مکلف می سازد .</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
---	---	-----------------

درس یازدهم

عنوان - کسب حلال

صفحه -

وقت - یک ساعت درسی (۴۵)

اهداف : شاگردان باید:

۱- نص حدیث و متن درس را درست خوانده بتوانند.

۲- مفهوم درس را بیاموزند.

۳- ترجمه نص حدیث را بدانند.

۴- فرق بین کسب حلال و حرام را بفهمند.

۵- به کسب حلال تشویق شوند و نسبت به آن علاقمند باشند.

معلومات اضافی:

کسب و کار و تلاش برای تقویت بنیه مالی خانواده یکی از با ارزش ترین عادات و اخلاقی است که اسلام همواره بدان تشویق نموده است. اسلام انسان های طفیلی و بیکاره را دوست ندارد. و بیکاره گی را زشت می انگارد. پیامبر صلی الله علیه وسلم همواره صحابه کرام را به کار و فعالیت تشویق و دستور می داد. گفته شده شخصی نزد پیامبر صلی الله علیه وسلم آمد و از روزگار بدش شکایت کرد، پیامبر صلی الله علیه وسلم از وی پرسید که در خانه چه داری؟ وی از بعضی ظروف خانه یاد نمود. پیامبر صلی الله علیه وسلم آن سامان را به مزایده قرار داد که یکی از صحابه آن را در برابر سه درهم خریداری نمود. پیامبر صلی الله علیه وسلم به آن شخص دستور داد که با یک درهم آن غذا به خانه اش بخرد و با یک درهم آن تیشه و با یک درهم آن ریسمان، و برود به کوه و از آنجا هیزم آورده و آن را در بازار عرضه دارد. وی دستور پیامبر صلی الله علیه وسلم را عملی نمود و بعد از مدتی نزد آن حضرت آمده از گشایش در زنده گی اش خبر داد. در حدیث دیگری آمده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم بهترین رزق و روزی همان روزی ای را خوانده که از کسب حلال خود انسان به دست آمده باشد. وضمننا فرموده است: داود علیه السلام همواره از دست خودش روزی می خورده است.

همین طور اگر جوانان ما وقت خود را ضایع نکنند و در به دست آوردن رزق و روزی خود تلاش ورزند می توانند که بر بسیاری از مشکلات موجود در جامعه ما فایق آیند. اگر جوانان ما تلاش نمایند و در پی کار و تلاش باشند تا رزق و روزی خود را خود به دست آورند تا محتاج دیگران قرار نگیرند می توانند که در پیشرفت جامعه سهم بارزی بگیرند. اگر به زنده گی پیامبر صلی الله علیه وسلم نگاه کنیم آن حضرت هنگامی که هنوز به جوانی نرسیده بود در یک سفر تجارتی از مکه به شام رفت. حتی پیشتر از آن در مکه مکرمه ربه های مردم را در مقابل چند پول سیاه می چراند تا در میان جامعه به عنوان انسان طفیلی و بیکاره شناخته نشود. از اینرو آن حضرت ﷺ در میان جامعه خود به عنوان انسانی الگو، صادق، امین و درست کار شناخته شد و بدان شهرت یافت.

معنای کلمات : کوفه: نام شهری است در عراق. صنعت: تولید ساختن. مصافحه: دست دادن قول دادن.

روش تدریس : قرائت نمونه یی، گروهی و انفرادی ، سوال و جواب ، توضیحی و تشریحی.

مواد ممد درسی : کتاب ، تخته ، تباشیر، کاغذ کاک.

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه مقدمه	معلم هنگام وارد شدن به صنف بعد از سلام ، حمد و ثنا و درود ، احوال پرسی ، تنظیم صنف ، گرفتن حاضری ، درس گذشته را با طرح چند سوال ارزیابی می کند: راشی به کدام شخص گفته میشود ؟ مرتشی کیست ؟ رشوت در جامعه چه تأثیر دارد ؟	شاگردان به سوالات جواب می دهند .
۳۰ دقیقه تقدیم درس	- معلم جهت تولید انگیزه و دریافت عنوان درس جدید از شاگردان می پرسد: کی میتواند بگوید طلب کدام کسب فرض است ؟ معلم بعد از دریافت جواب ، عنوان درس جدید را روی تخته می نویسد . - معلم برای شاگردان هدایت میدهد تا درس را خاموشانه مطالعه کنند و اگر به کدام مشکلی برمی خورند آنرا نشانی نمایند . - معلم درعین حال کلمات (کوفه ، صنعت ، و مصافحه) را با معانی شان روی تخته می نویسد. - معلم دوشاگرد را از میان کسانی که کم جرأت اند ، پیش روی صنف می خواهد و برای شان هدایت میدهد که یکی نص حدیث شریف را بخواند و دیگریش راوی حدیث را با استفاده از کتاب برای شاگردان معرفی کند . معلم آنها را کمک و تشویق نموده بقیه درس را توسط چند شاگرد دیگرمی خواند . - معلم توجه شاگردان را به کتاب های شان معطوف داشته درس را با آواز بلند می خواند و درجریان خواندن کلمات مشکل را با معانی آنها روی تخته می نویسد. - معلم با استفاده از عناوین جانبی، درس را برای شاگردان توضیح و	شاگردان درس را مطالعه خاموشانه می کنند. یک شاگرد نص حدیث را می خواند و دیگرش راوی حدیث را معرفی می کند. شاگردان به کتاب های شان متوجه میباشند و به خواندن معلم گوش می دهند. شاگردان به تشریح درس گوش فرا می دهند. شاگردان همه کلمات را از روی تخته رونویس می کنند . شاگردان در گروپ های

<p>مناسب تنظیم شده بین هم بحث می کنند.</p> <p>شاگردان به سوالات کتاب جواب می دهند.</p> <p>شاگردان به خلاصه درس گوش میدهند</p>	<p>تشریح می کند .</p> <p>معلم بالای بعضی نکات ترکیز بیشترنموده موضوع را ساده می سازد.</p> <p>- معلم برای شاگردان هدایت می دهد تا همه کلمات را از روی تخته در کتابچه های شان بنویسند.</p> <p>- معلم شاگردان را در گروپ های مناسب تنظیم نموده برای شان وظیفه میدهد تا هرگروپ درمورد کسب و کار حلال و مشروع بین هم بحث نمایند و نتایج آن را در اوراق جداگانه بنویسند.</p> <p>معلم در جریان کارگروپی صنف را کنترل مینماید.</p> <p>- معلم بعد از ختم کارگروپی نتایج بحث را بررسی نموده شاگردان را تشویق می کند .</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم جهت اطمینان خویش شاگردان را ضمن چند سوال ارزیابی می کند.</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>درس را در نکات آتی می توان خلاصه کرد:</p> <p>۱- دین مقدس اسلام دین تنبلی و بیکاری نیست .</p> <p>بلکه دینی است که همواره پیروانش را به دریافت رزق حلال ، کار و کسب مشروع امر مینماید.</p> <p>۲- پولی که از طریق حلال و مشروع به دست می آید با فیض و برکت می باشد.</p> <p>۳- به دست آوردن مال حلال پس از فرایض (نماز، روزه ، زکات ، حج ...) ثواب بیشتر دارد.</p> <p>۴- همه مسلمانان مکلف اند تا به خاطر کسب حلال بکوشند تا باشد که زنده گی خود را به عزت و شرف سپری نموده برای جوامع غیر، الگو و سرمشق قرار گیرند .</p> <p>کارخانه گی :</p> <p>معلم برای شاگردان درمورد کارخانه گی معلومات داده ایشان را به انجام آن مکلف می سازد .</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
---	---	-----------------

درس دوازدهم

عنوان - نعمت های خداوند تعالی

صفحه - ...

وقت - یک ساعت درسی (۴۵)

اهداف : شاگردان باید :

۱- نص حدیث را بامتن درس درست خوانده بتوانند.

۲- محتوا و مطلب درس را بیاموزند.

۳- معنای حدیث را بدانند.

۴- نعمات خداوند را معرفی کرده بتوانند.

۵- به نعمات الهی اعتراف نمایند.

معلومات اضافی:

مسلمان باید فرصت شناس باشد، و از فرصتهای خوب به نفع دین خود و به نفع آخرت خویش استفاده لازم نماید. زیرا هیچگاه فرصتها جاویدان نمی مانند. بلکه فرصتها مؤقت می باشند؛ مثلاً: دوره جوانی یک فرصت است که همیشه تکرار نمی شود. بلکه جوانی در زنده گی بنده یک بار میاید و زمانی که مدتتش تمام شد باز نمی گردد. اگر انسان به امور با دقت نگاه کند، در میابد که بایستی از فرصتهای زنده گی استفاده بهینه نمود، از همه بهتر آن است که جوانی را در اموری بگذرانیم که برایمان پاداش اخروی باشد. مخصوصاً اینکه می دانیم خداوند متعال از لحظه لحظه زنده گی ما را مورد باز پرس قرار می دهد از آن جمله ایام جوانی است که در مورد آن مسؤول قرار می گیریم و در پیشگاه خداوند از آن پاسخ می گوئیم.

فرصت دیگری که باید به آن نگاه کرد آن است که ما گاه فرصت فراغت می داشته باشیم و باید از آن فرصت استفاده نماییم و نگذاریم که یک لحظه از وقت مان بیهوده مصرف شود و ما از آن برای امور خیر کاری نکرده باشیم. چه بسیار اند آنانی که فراغت زنده گی خود را در خوش گذرانی ها و گناه سپری می نمایند و به این فکر می باشند که در فرصتهای دیگری به کار صواب روی خواهند آورد؛ ولی زمانی می رسد که فرصت و فراغت خاطر را از دست می دهند و نمی توانند که برای امور خیر کاری انجام دهند.

فرصت دیگر مسأله صحت مندی است. خیلی از مسلمانان اند که از دوره صحت مندی خود استفاده نمی کنند و امروز و فردا می نمایند؛ ولی زمانی می رسد که بیمار می گردند و نمی توانند که برای کارهای خیر رسیده گی نمایند و توانایی های جسمی شان کمتر از آن می باشد که بتوانند به کارهای خیر اقدام کنند.

شمار زیادی اند که از ثروت و دارایی خوبی برخوردارند؛ ولی این دارایی خود را در راه بد کاری ها و اخلاق نکوهیده به مصرف می رسانند و حاضر نمی شوند که مال و دارایی خود را در راه خیر و نیکویی به مصرف برسانند؛ اما زمانی که خود را

در مقابل ابتلای بیماری می بینند آنگاه سعی می دارند که مال خود را به خاطر نجات از بیماری به مصرف رسانند؛ ولی دیگر فرصت با آنها یاری نکرده طعمه بیماری باقی می ماند و بالاخره در کام مرگ فرو می روند.

همچنان در حدیث شریف به فرصت بزرگتری اشاره شده و آن زنده گی قبل از فرا رسیدن مرگ می باشد که نباید آن را از دست داد و از وجود آن غافل بود. اگر ما مفهوم و ارزش این فرصتها و نعمتهای پنچگانه را درک نماییم نباید لحظه یی از آن فروگذار نماییم و بی استفاده از کنار آن رد شویم. بلکه لازم است که از این فرصت استفاده نموده آن را در امور خیر به کار گیریم.

معنای کلمات: کاینات: هستی. طاقت فرسا: بیشتر از حد توان.

ابد: جاویدان.

روش تدریس: قرائت نمونه یی، سوال و جواب، انفرادی، و گروهی، توضیحی و تشریحی.

مواد ممد درسی: کتاب، تخته، تباشیر، کاغذ کاک.

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه مقدمه	معلم هنگام ورود به صنف بعد از سلام، حمد و ثنا و درود، احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، درس گذشته را ارزیابی می کند:	شاگردان به سوالات مقدماتی جواب می دهند.
۳۰ دقیقه	کی می تواند بگوید حضرت عبدالله بن مسعود در سال چند هجری و در زمان خلافت کی فوت کرد؟ - معلم جهت تولید انگیزه و دریافت عنوان درس جدید از شاگردان می پرسد: کی میتواند بعضی از نعمت های بزرگی را که خداوند تعالی در دنیا برای ما عطاء کرده است نام ببرد؟	شاگردان به کتابهای خود نگاه کرده درس را خاموشانه مطالعه می کنند.
تقدیم درس	- معلم بعد از دریافت جواب، عنوان درس جدید را که (نعمت های خداوند تعالی) است روی تخته می نویسد: - معلم برای شاگردان هدایت می دهد تا درس را خاموشانه مطالعه کنند و خود در عین حال کلمات (کاینات، طاقت فرسا، و ابد) را با معنای شان روی تخته می نویسد. - معلم از دو تن شاگردانی که کمتر در فعالیت ها سهم می گیرند می خواهد با پیش روی صنف حاضر شوند، و به یکی از آنها هدایت می دهد تا عناوین جانبی درس را بخواند و دیگرش آنها را با خط درشت روی تخته بنویسد. - معلم نص حدیث مبارک را دو بار میخواند و سپس از چند شاگرد دیگر	شاگردانی که مکلف به خواندن متن درس اند آن را می خوانند و متباقی شاگردان به خواندن آنها گوش می دهند. یک شاگرد کلمات نص

<p>حدیث مبارک را می‌نویسد و شاگرد دیگر معنای آنها را می‌نویسد.</p> <p>شاگردان همه کلمات را از روی تخته در کتابچه های خود می‌نویسند.</p> <p>شاگردان به تشریح درس گوش می‌دهند.</p> <p>شاگردان بعد از تنظیم شدن در گروپهای مختلف در مورد حدیث و فواید آن بحث می‌نمایند.</p> <p>شاگردان به سوالات بخش ارزیابی جواب می‌دهند.</p> <p>شاگردان به خلاصه درس گوش میدهند.</p>	<p>می‌خواهد که آن را بخوانند و خود خواندن آنها را تصحیح می‌نماید.</p> <p>بعد از آن معلم چند شاگرد را مکلف می‌سازد تا متن درس را فقره به فقره بخوانند و خود برای آنها تصحیح می‌کند.</p> <p>معلم در جریان خواندن بعضی از کلمات مشکل را بالای شاگردان تکرار نموده روی تخته صنف می‌نویسد.</p> <p>- معلم کلمات نص حدیث مبارک را توسط یک شاگرد و معنای آنها را توسط دیگری روی تخته می‌نویسد.</p> <p>معلم در نوشتن کلمات به خصوص در نوشتن کلمات نص حدیث، شاگردان را همکاری می‌کند.</p> <p>- معلم کلمات را از روی تخته توسط یک شاگرد قرائت نموده بعداً به شاگردان وظیفه می‌دهد تا همه کلمات را در کتابچه های شان بنویسند.</p> <p>- معلم با استفاده از عناوین جانبی درس را توضیح و تشریح نموده روی شماری از نکات عمده درس ترکیز می‌کند.</p> <p>معلم شاگردان را به چند گروپ تقسیم کرده و هدایت می‌دهد تا هر گروپ در مورد نعمت های بزرگ و با ارزش الهی بین هم بحث و گفتگو نمایند و نتایج بحث خود را در نکات مختصر در ورق جداگانه بنویسند.</p> <p>معلم از نماینده های هر گروپ می‌خواهد که نتایجی را که در جریان بحث درج کرده اند پیش روی تخته آمده آن را به آواز بلند بخوانند.</p> <p>معلم بعد از ختم کار گروپی همه شاگردان را تشویق نموده نتایج بحث شان را بررسی میکند.</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم جهت اطمینان خود شاگردان را ضمن پرسیدن سوالات کتاب ارزیابی می‌کند.</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>معلم درس امروز را در نکات ذیل خلاصه می‌نماید:</p> <p>۱- صحت سالم ، جوانی ، غنا و توانگری ، فراغت ، حیات یا عمر همه نعمات بزرگ و با ارزش خداوند کریم است که برای بنده گانش لطف نموده است.</p> <p>۲- شخص مسلمان باید از نعمات خدادادی خود استفاده بهینه نماید.</p> <p>کارخانه گی:</p> <p>معلم از شاگردان می‌خواهد که در مورد مفاهیم حدیث شریف و نعمات الهی یک مقاله بنویسند.</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
---	---	-----------------

درس سیزدهم

عنوان – مزد مزدور هر چه زوتر باید داده شود

صفحه –

وقت – يك ساعت درسی (۴۵)

اهداف : شاگردان باید :

۱- نص حدیث و متن درس را درست خوانده بتوانند.

۲- مفهوم درس را بفهمند.

۳- معنای کلمات را بیاموزند.

۴- در زنده گی روزانه از خود شفقت و دلسوزی نشان دهند.

۵- یکدیگر خود را به شفقت و محبت با دیگران دعوت نمایند.

معلومات اضافی:

امروزه در بسیاری از کشورها مخصوصاً در کشور ما شمار زیادی از مردم، بی سواد اند و این امر سبب می گردد که اگر کاری هم انجام می دهند آن کار به شکل روز مزد می باشد. در واقع، مردمی که به شکل روز مزد کار می کنند همان روز مزد شان، در آمد اقتصادی شان را تشکیل می دهد. اگر به مردمی که نزد ما کار می کنند روزانه، مزد کارشان را نپردازیم ممکن است آن شب فرزندان آنها با شکم های گرسنه بخوابند و یا بیمارانی داشته باشند که نتوانند برای بیماران خود دوا خریداری نمایند. این امر ایجاب می نماید که برای کسانی که نزد ما کار می کنند به زودی زود حق شان را اداء نماییم. البته اجیری که در این حدیث از او سخن رفته است، صرف به کسی اطلاق نمی شود که روزمزد کار می کند؛ بلکه تمام کسانی که برای شخصی و یا دولتی کار می کنند اجیر گفته می شوند. زیرا آنها در مقابل کار مزد می گیرند. چه این مزد به صورت روزانه پرداخته شود و چه به صورت ماهوار. در کل می توان گفت: اجیران حق دارند که بعد از تمام شدن کار شان به زودی زود حقوق شان را اداء نماییم. یکی از مشکلاتی که در حکومتها و سازمانها و نهادها موجود است آن است که در پرداخت حقوق کارمندان تعلل نشان می دهند و با این تعلل نشان دادن اسباب نارضایتی کارمندان را فراهم می آورند.

معنای کلمات : جلیل القدر: دارای قدر و منزلت بزرگ . انرژی: قوت.

جانبین: دوطرف. سوء استفاده: استفاده بد.

روش تدریس : قرائت نمونه یی، سوال و جواب ، انفرادی و گروهی ، توضیحی و تشریحی.

مواد ممد درسی : کتاب ، تخته ، تباشیر.

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه مقدمه	معلم هنگام ورود به صنف بعد از سلام ، حمد و ثنا و درود ، احوال پرسی ، تنظیم صنف ، گرفتن حاضری ، درس گذشته را با طرح چند سوال ارزیابی می کند:	شاگردان به سوالات ارزیابی پاسخ می دهند.
۳۰ دقیقه تقدیم درس	کی میتواند این جزء حدیث (اغْتَنِمَ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ) را ترجمه کند؟ مهم ترین نکاتی که از حدیث دانسته می شود چیست؟ - معلم جهت تولید انگیزه و دریافت عنوان درس جدید، از شاگردان می پرسد: صاحب کار چه وقت باید مزد کارگر خود را بپردازد ؟ معلم بعد از دریافت جواب ، عنوان درس جدید را روی تخته با خط درشت و خوانا می نویسد . - معلم به شاگردان هدایت می دهد تا درس را خاموشانه مطالعه کنند و نکات مشکل درس را در کتابچه های خود یاد داشت نموده و خود درعین حال کلمات (جلیل القدر، انرژي ، جانبن ، سوء استفاده) را با معانی شان روی تخته می نویسد . - سپس معلم از دو تن شاگردانی که کمتر در فعالیت ها سهم می گیرند می خواهد تا پیش روی صنف آمده بالای یکی از آنها عناوین جانبی را می خواند و بالای دومی آن را در یک گوشه تخته می نویسد . - معلم توجه شاگردان را به کتاب های شان معطوف داشته متن درس را با آواز بلند دو بار می خواند و سپس از چند شاگرد می خواهد که متن حدیث را با متباقی متن کتاب فقره به فقره بخوانند تا از درست خواندن آن مطمئن گردد. معلم نخست کلمات مشکل حدیث و متن درس را از زبان شاگردان روی تخته نوشته و آن را شرح می نماید و بعداً آن را توسط یک یا دو شاگرد می خواند و در آخر به شاگردان هدایت می دهد که آن کلمات را با معانی آنها در کتابچه های خود بنویسند.	شاگردان درس را خاموشانه مطالعه می کنند. یک شاگرد عناوین را می خواند و دومی آنها را می نویسد. بعضی شاگردان متن درس را نظر به هدایت معلم می خوانند و متباقی به آن گوش می دهند. شاگردان کلمات مشکل را با معانی آنها در کتابچه های خود می نویسند. شاگردان به تشریح درس گوش می دهند.

<p>شاگردان به چند گروپ تقسیم شده در مورد فواید حدیث میان هم بحث و گفتگو می نمایند.</p> <p>شاگردان به سوالات ارزیابی جواب می دهند.</p> <p>شاگردان به خلاصه درس گوش می دهند.</p>	<p>- معلم متن حدیث را دو بار ترجمه می کند. بعد از آن با استفاده از عناوین جانبی، درس را برای شاگردان توضیح و تشریح می نماید.</p> <p>معلم شاگردان را به چند گروپ مناسب تقسیم نموده به آنها هدایت می دهد تا در مورد برخورد صاحب کار با مزدورش بین هم بحث و گفتگو نمایند و بیان دارند که برخورد بهتر چیست و در میان ملت ما برخورد میان مزدوران و صاحبان کار چگونه است؟</p> <p>معلم در جریان کارگروپی صنف را کنترل نموده در صورت لزوم آنها را راهنمایی و تشویق می نماید، و سپس بعد از ختم کارگروپی مجموع کار را ارزیابی می نماید.</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم جهت اطمینان خود شاگردان را با پرسیدن از لایه های سوالات کتاب ارزیابی می کند.</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>درس را در نکات ذیل می توان خلاصه کرد:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱- در کشور ما اشخاص اجیر و کارگر خیلی زیاد اند که به خاطر یک لقمه رزق حلال کار می کنند. ۲- پیامبر صلی الله علیه وسلم دستور می دهد که باید با اجیران برخورد نیکو نموده مزد شان را فوری اداء کنیم. ۳- اجیران و کارگران نیز باید در کاری که برای شان سپرده میشود اخلاص نشان داده کوشش کنند که مزد و معاش خود را حلال سازند. ۴- باید میان کارگر و کارفرما احترام متقابل تأمین باشد. <p>کارخانه گی:</p> <p>معلم شاگردان را مکلف می سازد که هر کدام در مورد شیوه های برخورد نیکو میان کارگر و کارفرما یک مقاله بنویسند که از یک صفحه کمتر نباشد.</p>
--	--

۱۰ دقیقه

درس چهاردهم

عنوان – آموختن علم فرض است

صفحه –

وقت – یک ساعت درسی (۴۵)

اهداف : شاگردان باید :

- ۱- نص حدیث را درست خوانده بتوانند.
- ۲- مفهوم درس را دانسته و ارزش علم را درک نمایند .
- ۳- معنای کلمات نص حدیث را بدانند.
- ۴- در طلب علم تلاش نمایند.
- ۵- یکدیگر و افراد جامعه را به فراگیری علم و دانش تشویق و ترغیب نمایند.

معلومات اضافی:

طلب علم و فراگیری دانش در زنده گی یک مسلمان از اهمیت بزرگی برخوردار است. درحقیقت فراگیری دانش و علم آموزی سبب اصلی پیشرفت جامعه و ثبوت انسانیت انسان می باشد. اسلام هم به فراگیری دانش اهمیت زیاد داده است. اولین آیاتی که بر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم نازل گردیده، به علم آموزی دعوت می نماید. پنج آیت نخست سوره « علق » بیان کننده این حقیقت اند. همچنان در آیات دیگری به برتری تعلیم یافته گان بر غیر تعلیم یافته گان اشاره شده که خدای متعال می فرماید: « هل یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون؟ ». آیا آنانی که می دانند و آنانی که نمی دانند با هم برابر اند؟. این خود نشان می دهد که انسان های تعلیم یافته و غیر تعلیم یافته با هم برابر نمی توان شد. در کنار آیات قرآن کریم، احادیث زیادی نیز وجود دارند که مسلمانان را به علم آموزی تشویق می نمایند. حتی در حدیثی آمده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده اند: فرشته گان بالهای خود را زیر پای جوینده گان علم قرار می دهند. و در حدیث دیگری آمده است: هرگاه دانشجویی در حال فراگیری دانش بمیرد در راه خداوند مرده و درجه شهادت را نصیب می گردد.

معنای کلمات : طول: درازی. قرابت: نزدیکی. رحلت: کوچ ، وفات.

شریعت: روش ، طریقه ، دین کامل.

<p>فقره می خوانند.</p> <p>شاگردان به به چند گروپ تقسیم گردیده با هم در مورد حدیث و فواید آن گفتگو می نمایند.</p> <p>شاگردان به سوالات ارزیابی گوش می دهند.</p> <p>شاگردان به خلاصه درس گوش میدهند</p>	<p>زنده گی فردی و اجتماعی بحث و گفتگو نموده نتایج بحث خود را به شکل نکات مختصری در یک ورق بنویسند.</p> <p>معلم جریان بحث گروپی را زیر نظر داشته در صورت ضرورت با بعضی از گروپها همکاری می نماید.</p> <p>معلم در پایان کار گروپی از نماینده گان هر گروپ می خواهد که پیش روی تخته آمده نتایج بحث را با آواز بلند بخواند و معلم در جریان خواندن نکات عمده نتایج را بدون تکرار روی تخته می نویسد، و در آخر با یک بحث و ارزیابی کوتاه از عموم شاگردان می خواهد که آن نکات را در کتابچه های خود بنویسند.</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم جهت اطمینان از فهم شاگردان سوالات کتاب را با آنها مطرح می سازد و آنها را ارزیابی می کند .</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>معلم درس حاضر را در نکات ذیل خلاصه می نماید:</p> <p>۱- طلب علم مخصوصاً علوم ضروری از قبیل: عقاید و احکام بر هر مرد و زن مسلمان عاقل و بالغ فرض است .</p> <p>۲- اگر شخصی خود را به تنبلی افکنده از کسب علم دین خود را بدون عذر محروم سازد، مسلماً در دنیا ذلیل شده و در آخرت به مؤاخذه پروردگار گرفتار می شود .</p> <p>۳- جهل و بی سوادی سبب بد بختی و عقب مانده گی جامعه می شود. و عمده ترین وسیله پیشرفت جامعه همانا کسب علم و دانش است.</p> <p>کارخانه گی:</p> <p>معلم به شاگردان هدایت دهد تا هر کدام شان در خانه، یک مقاله در مورد فضیلت علم و دانش و تأثیرات فردی و اجتماعی آن بنویسد؛ به گونه یی که هیچ مقاله یی از پانزده سطر کمتر نباشد .</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
---	--	-----------------

بخش سیرت النبی صلی الله علیه وسلم

درس اول

عنوان: هجرت پیامبر ﷺ به مدینه منوره

صفحه:

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- ۱- در مورد اجازه گرفتن حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه از حضرت محمد صلی الله علیه و آله به خاطر هجرت نمودن به مدینه منوره معلومات حاصل نمایند.
- ۲- در مورد دسیسه مشرکان و آگاهی پیامبر صلی الله علیه و آله از آن به صورت درست معلومات حاصل نمایند.
- ۳- از بر آمدن حضرت محمد صلی الله علیه و آله از خانه اش و جابجایی حضرت علی رضی الله عنه به عوض آن آگاهی حاصل نمایند.
- ۴- در مورد پناه بردن حضرت محمد صلی الله علیه و آله به غار ثور معلومات کامل حاصل نمایند.
- ۵- در مورد تشویق نمودن مردم به دستگیری حضرت محمد صلی الله علیه و آله و حضرت ابوبکر رضی الله عنه و تعیین انعام آگاهی حاصل نمایند.
- ۶- مفهوم هجرت را بدانند و کوشش کنند تا از منافعی که در هجرت نهفته است استفاده نمایند.
- ۷- به فواید درس متوجه شده و آنرا در زنده گی خویش عملی نمایند.

معلومات اضافی:

ابوبکر: اسم ابوبکر عبدالله اسم پدرش عثمان که به ابوقحافه شهرت دارد، اسم پدر کلانش عامر است که در نسب با پیامبر صلی الله علیه و آله در (مره) یکجا می شود، دو سال و شش ماه بعد از حادثه (عام الفیل) به دنیا آمد. اسم مادرش سلما دختر (صخر) است او نیز ایمان آورد و هجرت نمود. ابوبکر رضی الله عنه با وجود اینکه تاجر بود یک شخصیت شناخته شده در قبیله قریش هم بود، پیامبر صلی الله علیه و آله به او لقب صدیق را داد. در حدیث صحیحین آمده است که روزی پیامبر صلی الله علیه و آله، ابوبکر، عمر و عثمان رضی الله عنهم بالای کوه احد ایستاده بودند کوه به حرکت آمد پیامبر صلی الله علیه و آله برای کوه گفت: احدا! حرکت نکن، آیا نمی دانی که صدیق (ابوبکر) و دو شهید بالای تو ایستاده اند.

دارالندوه: خانه قصی بن کلاب بود که قریش به خاطر مشوره نمودن در آن جمع می شدند.

ابوجهل: اسم او عمرو پسر هشام و نام پدر کلانش المغیره از قبیله بنی مخزوم است از دشمنان سرسخت پیامبر صلی الله علیه و آله بود، کفار او را به نام ابوالحکم یاد می نمودند و در میان مسلمانان به ابوجهل شهرت داشت.

سراقه: نام پدرش مالک و نام پدر کلانش (جعشم) از قبیله قریش (بنی کنانه) است و از جمله صحابه مشهور به شمار می رود، در اوایل خلافت حضرت عثمان رضی الله عنه وفات شد.

وقتی سراقه اسلام آورد، حضرت محمد ﷺ برایش گفت: خداوند ﷻ شهر فارس را توسط توفتح می‌کند، دارایی‌های کسری را به غنیمت می‌گیرید، سراقه این کار را بعید دانست اما پیامبر ﷺ گفت: زود است که سراقه دست بند کسری را به دست خود ببندد، همین بود که در زمان خلافت حضرت عمر ﷺ این کار صورت گرفت.

روش تدریس: تشریحی، مباحثی، پرسش و پاسخ.

مواد ممد درسی: کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، کتابهای سیرت النبی صلی الله علیه وسلم، کتابچه، تخته و تباشیر.

زمان	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان
۵ دقیقه	معلم گرامی بعد از اینکه به صنف داخل شد به شاگردان سلام می‌دهد، حمد و ثنای خداوند را گفته خود را به شاگردان معرفی می‌کند، پیروزی و کامیابی آنها را به صنف نهم تبریک گفته و قدوم آنها را به صنف جدید خوش آمدید می‌گوید، با اخذ حاضری از آنها می‌خواهد تا خود را معرفی نمایند و بعد از ارایه معلومات عمومی درباره سیرت النبی و اینکه شاگردان در صنف هشتم از عنوان دعوت علنی - گرفته الی درس - بیعت عقبه دوم مستفید شدند و در این صنف ان شاء الله از درس هجرت پیامبر صلی الله علیه وسلم به مدینه منوره الی موضوع - غزوه احد - مستفید میشوند. با این گفتار عنوان درس، تاریخ و روز را بالای تخته نوشته و درس را آغاز می‌کند.	- شاگردان به شکل منظم قبل از معلم به صنف داخل میشوند، معلم خود را احترام کرده و جواب سلام، احوالپرسی و حاضری را می‌دهند، خود را به استاد معرفی مینمایند و از او تشکر می‌کنند و به سخنان او گوش می‌دهند.
۲۵ دقیقه	تقدیم درس ۱- معلم از شاگردان می‌خواهد تا متن درس را خاموشانه بخوانند و خودش عناوین جانبی درس را بالای تخته می‌نویسد سپس از چند شاگرد می‌خواهد تا متن درس را بالنوبه با آواز رسا بخوانند و مطالب آتی را به روش خوب و پسندیده به شاگردان بیان میدارد تا شاگردان بتوانند از آن مستفید شوند. ۱. تلاش حضرت ابوبکر الصدیق <small>رضی الله عنه</small> غرض دریافت اجازه هجرت به مدینه منوره. ۲. دسیسه مشرکان و آگاهی پیامبر <small>صلی الله علیه وسلم</small> از آن. ۳. خروج پیامبر صلی الله علیه وسلم از منزلش و به	- شاگردان در هنگام مطالعه متوجه کتاب می‌باشند - به معلم گوش می‌دهند و درمباحثه موضوع هجرت نبی صلی الله علیه وسلم به مدینه منوره با معلم شرکت می‌ورزند. - شاگردان فواید درس را در زنده گی خود عملی مینمایند. - شاگردان به سوالات معلم و فعالیت کتاب

<p>به شکل انفرادی به گونه کتبی و یا شفاهی پاسخ می‌دهند.</p> <p>اگر شاگردان در مسایل درس کدام مشکل داشته باشند نخست در حل آن کوشش کنند اگر به کدام نتیجه نرسیدند به معلم رجوع نمایند</p> <p>- شاگردان نکات مهم درس را در کتابچه های خود می‌نویسند.</p>	<p>خاطر تأدیة امانات حضرت علی (رض) را به عوض اش گذاشتن.</p> <p>۴. پناه بردن به غار ثور.</p> <p>۵. اعلان جوایز مشرکین به قصد دستگیر نمودن حضرت پیامبر صلی الله علیه وسلم و یار بزرگوارش حضرت ابوبکر صدیق (رض).</p> <p>۶. توضیح فواید درس.</p> <p>معلم صاحب در خلال درس شاگردان را با خود شریک نگه‌میدارد در مورد کلمه ها و اصطلاحات جدید توضیحات می‌دهد، با طرح بعضی پرسشها از شاگردان به پاسخهای آنان گوش می‌دهد و اگر پاسخ آنها به اصلاح ضرورت داشت آنها را اصلاح مینماید. فعالیتهای درس را در مواقع آن مطرح مینماید، درس را جمع بندی نموده و خلاصه آنها به شاگردان ارایه می‌دارد.</p>	
<p>شاگردان به خلاصه درس گوش می‌دهند.</p>	<p>- خلاصه درس: زمانی که مشرکین مکه به شمول ابوجهل دسیسه قتل پیامبر ﷺ را روی دست گرفتند خداوند ﷻ پیامبر ﷺ را از دسیسه آنها آگاه ساخت، در حالی که مشرکین خانه پیامبر ﷺ را محاصره نمودند، پیامبر ﷺ سوره یس را می‌خواند و از صف مشرکین از خانه بیرون شد و به جای خود حضرت علی ﷺ را جابجا نمود و همراه حضرت ابوبکر ﷺ که پیش از این قصد هجرت را نموده بودند به غار ثور رفتند. سه شبانه روز در آنجا بودند، وقتی که مشرکین به ناکامی دسیسه خود پی بردند به جستجو شروع نمودند همین بود که پیامبر ﷺ همراه دوست خویش حضرت ابوبکر صدیق ﷺ از غار ثور به طرف مدینه منوره روان شدند، در راه سراقه بن مالک که هنوز اسلام نیاورده بود به خاطر به دست آوردن جایزه که</p>	<p>۵ دقیقه</p>

	<p>مشرکین برای گرفتاری پیامبر ﷺ اعلان نموده بودند پیامبر ﷺ را تعقیب نمود ولی هنگامیکه به پیامبر صلی الله علیه وسلم نزدیک شد اسپش تا به زانو در زمین گور شد، سراقه از پیامبر (صلی الله علیه وسلم) باخذ امان نامه با ناامیدی دوباره برگشت پیامبر ﷺ با دوست خویش به فضل خداوند ﷻ به منزل مقصودش (مدینه منوره) رسیدند.</p>	
شاگردان به پرسشهای معلم پاسخ میدهند.	<p>ارزیابی: معلم محترم شاگردان خود را ارزیابی نموده در مورد درس از شاگردان به شکل کتبی و یا شفاهی سوال میکند تا خود را از دسترسی شاگردان به درس مطمئن سازد.</p>	۱۰ دقیقه
شاگردان کارخانه گی را در خانه انجام میدهند.	<p>کارخانه گی: معلم محترم در مورد کارخانه گی برای شاگردان هدایت لازم میدهد.</p>	

درس دوم

عنوان درس: رسیدن پیامبر ﷺ به مدینه منوره

صفحه:

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- ۱- در مورد رسیدن پیامبر ﷺ به قبا و استقبال گرم مسلمانان انصار از او، معلومات حاصل نمایند.
- ۲- با همراهی بنی نجار در رفتن پیامبر ﷺ از قبا به مدینه منوره آگاهی حاصل نمایند.
- ۳- اولین کارنامه پیامبر ﷺ در مدینه منوره را بدانند.
- ۴- بدانند که مسجد جای تمرکز قوت و نیروی مسلمانان میباشد.
- ۵- فواید درس را بفهمند.

معلومات اضافی:

مسجد قبا: سنگ تهاداب این مسجد را نخست پیامبر ﷺ گذاشت، سپس حضرت ابوبکر رضی الله عنه و حضرت عمر رضی الله عنه سنگ را گذاشتند.

نماز جمعه: نماز جمعه مبارک، اولین نماز و خطبه‌ای بود که رسول الله ﷺ آنرا در محله بنو سلیم با ۱۰۰ نفر از صحابه کرام بجا آوردند حالا در آنجا مسجدی به نام مسجد الجمعة بنا گردیده است.

بنو نجار: بنو نجار در حقیقت ماما‌های عبدالمطلب پدر کلان پیامبر ﷺ بودند زیرا مادر عبدالمطلب سلمی بنت زید از قبیله بنی نجار بود.

ابوایوب انصاری: نام اصلی او خالد نام پدرش زید بن ثعلبه است، به ابوایوب شهرت داشت، در عقد و پیمان مواخات (برادری) پیامبر ﷺ ابوایوب انصاری و مصعب بن عمیر رضی الله عنه را برادر خوانده بود.

گذاشتن سنگ تهاداب مسجد نبوی: زمین مسجد نبوی ملکیت دو نفر بود که سهل و سهیل نام داشتند، پسران رافع بن عمرو بودند، پیامبر ﷺ این زمین را که قیمتش را ابوبکر رضی الله عنه پرداخت از آنها خرید و مسجد را بنا نمود. مسجد به همان حالت باقی بود تا اینکه حضرت عمر رضی الله عنه در زمان خلافتش خواست که او را وسعت دهد، خانه حضرت عباس رضی الله عنه در پهلوی مسجد بود، از او خواست تا خانه خویش را به خاطر رضای خداوند (ج) به مسلمانان ببخشد. او خانه را به مسلمانان بخشید، حضرت عمر رضی الله عنه مسجد را از سنگ بنا نمود. بعد از آن مروان بن حکم، ولید بن عبدالملک بن مروان و سپس اشخاص مختلف دیگر مسجد را توسعه و اعمار نمودند.

روش تدریس: تشریحی، مباحثی، پرسش و پاسخ.

مواد ممد درسی: کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، کتابهای سیرت النبی (صلی الله علیه وسلم)، کتابچه، تخته و تباشیر.

زمان	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	معلم صاحب بعد از داخل شدن به صنف نخست از همه سلام میدهد، احوال پرس می نماید، نظافت را دیده و حاضری میگیرد، از احوال شاگردان آگاهی حاصل مینماید، اگر مشکلی وجود داشت با مشوره اداره مکتب به حل آن اقدام می ورزد و در صورت امکان کارخانه گی را ملاحظه میکند و به منظور ایجاد انگیزه و دریافت عنوان درس جدید از شاگردان می پرسد: کی میتواند درس دیروز را در نکات مختصر بیان دارد؟ و فواید آن را ذکر نماید. با شنیدن پاسخ درست عنوان درس جدید را بالای تخته نوشته و درس را آغاز مینماید.	- شاگردان به شکل منظم قبل از معلم به صنف داخل میشوند، معلم خود را احترام کرده و جواب سلام، احوالپرسی و حاضری را می دهند. - یکی از شاگردان به پرسش معلم پاسخ می دهد.
۲۵ دقیقه	تقدیم درس معلم از شاگردان می خواهد تا متن درس را خاموشانه بخوانند و خودش عناوین جانبی درس را بالای تخته می نویسد سپس از چند شاگرد می خواهد تا متن درس را بالنوبه با آواز رسا بخوانند و مطالب آتی را به روش خوب و پسندیده به شاگردان بیان میدارد تا شاگردان بتوانند از آن مستفید شوند. ۱- رسیدن پیامبر صلی الله علیه وسلم به قبا. ۲- داخل شدن پیامبر صلی الله علیه وسلم به مدینه منوره با معیت جوانان بنی نجار. ۳- اولتر از همه بنای مسجد. ۴- متوجه کردن شاگردان به فواید درس. معلم صاحب در مورد درس توضیحات مفصل ارایه نموده و هر فعالیت را در جای خود مطرح مینماید و شاگردان را به اهمیت و فایده درس متوجه میسازد تا فواید درس را در زنده گی خویش عملی نمایند. در اخیر نکات مهم درس را خلاصه و بیان میکند.	- شاگردان در هنگام مطالعه متوجه کتاب میباشند - شاگردان به دقت تام گوش فرا می دهند. - شاگردان به سوالات معلم صاحب پاسخ میدهند. اگر شاگردان در مسایل درس کدام مشکل داشته باشند نخست در حل آن کوشش کنند اگر به کدام نتیجه نه رسیدند به معلم رجوع نمایند - شاگردان از فواید درس استفاده میکنند. - شاگردان نکات مهم درس را در کتابچه های خود می نویسند.

<p>شاگردان به خلاصه درس گوش میدهند.</p>	<p>خلاصه درس:</p> <p>پیامبر ﷺ در اولین جای توقف یعنی قبا چهار روز را گذراند و سنگ تهادب مسجد قبا را گذاشت؛ زیرا مسجد در اسلام علاوه بر اینکه جای عبادت است حیثیت مرکز سیاسی و اجتماعی را دارد. مسجد برای مسلمانان به مثابه پوهنتون است و مهمترین مرکز و جای فراگیری علوم برای مسلمانان در همه ابعاد زنده گی به شمار می رود.</p> <p>پیامبر ﷺ طبق رهنمایی خداوند (ج) به طرف مدینه منوره حرکت نمود با فرا رسیدن نماز جمعه در محله بنو سلیم خطبه جمعه را ایراد کرد و نماز جمعه را ادا نمود سپس به مدینه منوره داخل شد و سنگ تهادب مسجد نبوی را گذاشت. پیامبر ﷺ برای مسجد سنگ می آورد و کار می کرد.</p>	<p>۵ دقیقه</p>
<p>شاگردان به پرسشهای معلم پاسخ میدهند.</p>	<p>ارزیابی:</p> <p>در پایان معلم محترم شاگردان را به شکل شفاهی و یا کتبی ارزیابی می کند. و از دسترسی آنها به اهداف درس خود را مطمئن می سازد.</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان کار خانه گی را در خانه انجام میدهند.</p>	<p>کار خانه گی:</p> <p>معلم محترم در مورد کار خانه گی برای شاگردان هدایت لازم میدهد.</p>	

درس سوم

عنوان: ایجاد اخوت و برادری میان مسلمانان

صفحه:

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- ۱- در مورد ایجاد اخوت و برادری میان مهاجرین و انصار معلومات حاصل نمایند.
- ۲- در مورد پیمان وحدت و برادری میان اقوام مختلف ساکن در مدینه آگاهی حاصل نمایند.
- ۳- بدانند که ایجاد اخوت میان مسلمانان از جمله واجبات است.
- ۴- به فواید درس آگاهی حاصل نمایند.

معلومات اضافی:

مواخات (برادری): مواخات و برادری دو مرتبه صورت گرفته است: یک مرتبه قبل از هجرت میان صحابه کرام؛ مانند: برادری میان حضرت ابوبکر الصدیق و عمر رضی الله عنهما، میان حمزه و زید بن حارثه، میان عثمان و عبدالرحمن بن عوف، میان زبیر بن عوام و ابن مسعود، میان عبیده بن حارث و بلال، میان مصعب بن عمیر و سعد بن وقاص، میان ابی عبیده و سالم، میان سعید بن زید و طلحه بن عبدالله، و میان علی و پیامبر ﷺ سعد بن ربیعہ رضوان الله علیهم اجمعین.

مرتبه دوم برادری بعد از هجرت در مدینه منوره میان انصار و مهاجرین مانند: برادری میان ابوبکر و خارجه، و میان عبدالرحمن و سعد بن ربیع، هنگامیکه این آیت نازل شد: "و اولو الأرحام" میراث گرفتن که به اساس پیمان قرارداد برادری بود منسوخ شد.

اوس و خزرج: دو قبیله یی عربی در مدینه منوره بودند که قبل از اسلام همه افراد آن مشرک بودند.

روشهای تدریس: تشریحی، مباحثی، پرسش و پاسخ.

مواد ممد درسی: کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، کتابهای سیرت النبی ﷺ، کتابچه، تخته و تباشیر.

زمان	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	معلم صاحب بعد از داخل شدن به صنف نخست از همه سلام میدهد، احوال پرس می نماید، نظافت را دیده و حاضری میگیرد، در صورت امکان کارخانه گی را ملاحظه میکند و به منظور ایجاد انگیزه و دریافت عنوان درس جدید از شاگردان می پرسد: پیامبر ﷺ با رسیدن به مدینه منوره به هدف تشکیل دولت اسلامی قبل از هر چیز کدام کار را انجام داد؟ با شنیدن جواب درست عنوان درس جدید را بالای تخته مینویسد و درس را آغاز میکند.	- شاگردان جواب سلام و حاضری را می دهند. - شاگردان به پرسش معلم صاحب پاسخ می دهند.

<p>۲۵ دقیقه</p>	<p>تقدیم درس :</p> <p>معلم از شاگردان می‌خواهد تا متن درس را خاموشانه بخوانند و خودش عناوین جانبی درس را بالای تخته می‌نویسد سپس از چند شاگرد می‌خواهد تا متن درس را بالنوبه با آواز رسا بخوانند و خودش مطالب آتی را به روش خوب و پسندیده به شاگردان بیان میدارد تا شاگردان بتوانند از آن مستفید شوند.</p> <p>۱- مواخات بین مهاجرین و بین مهاجرین و انصار.</p> <p>۲- انعقاد پیمان اخوت بین قبایل مختلف در مدینه منوره .</p> <p>۳- متوجه نمودن شاگردان به فواید درس .</p> <p>معلم صاحب در خلال درس شاگردان را با خود شریک نگهمیدارد در مورد کلمه ها و اصطلاحات جدید توضیحات میدهد، با طرح بعضی پرسشها از شاگردان به پاسخهای آنان گوش میدهد و اگر پاسخ آنها به اصلاح ضرورت داشت آنرا اصلاح مینماید. فعالیتهای درس را در مواقع آن مطرح مینماید، درس را جمع بندی نموده و خلاصه آنرا به شاگردان ارایه میدارد.</p>	<p>- شاگردان متن درس را خاموشانه میخوانند.</p> <p>- شاگردان از فواید درس استفاده میکنند.</p> <p>اگر شاگردان در مسایل درس کدام مشکل داشته باشند نخست در حل آن کوشش کنند اگر به کدام نتیجه نه رسیدند به معلم رجوع نمایند</p> <p>- شاگردان نکات مهم درس را در کتابچه های خود می‌نویسند.</p>
<p>۵ دقیقه</p>	<p>خلاصه درس:</p> <p>اخوت و برادری میان مسلمانان دو مرتبه صورت گرفته است، یکی قبل از هجرت و دیگری بعد از هجرت میان انصار و مهاجرین به خصوص میان قبیله اوس و خزرج و برای تأمین منطقه و نیرومند ساختن مسلمانان پیمان همبستگی با یهودیان و مشرکین ساکن در مدینه به امضاء رسید.</p>	<p>شاگردان به خلاصه درس گوش میدهند.</p>
<p>۱۰ دقیقه</p>	<p>ارزیابی:</p> <p>معلم محترم شاگردان را به شکل کتبی و یا شفاهی ارزیابی نموده. و اطمینان حاصل میکند که اهداف درس به دست آمده است و یا خیر؟</p>	<p>شاگردان به پرسشهای معلم پاسخ میدهند.</p>
	<p>کارخانه گی:</p> <p>معلم محترم در مورد کارخانه گی هدايات لازم برای شاگردان میدهد. تا شاگردان بتوانند از آن استفاده عملی نمایند.</p>	<p>شاگردان کارخانه گی را در خانه انجام میدهند .</p>

درس چهارم

عنوان: معاهده پیامبر ﷺ با قبایل مختلف

صفحه:

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- ۱- در مورد معاهده پیامبر ﷺ با قبایل یهود آگاهی حاصل نمایند.
- ۲- بدانند که عهد شکنی گناه عظیم است و مرتکب آن در دنیا و آخرت مجازات میشود.
- ۳- به فواید درس آگاهی حاصل نمایند.

معلومات اضافی:

با امضای این معاهده یک دولت مرکزی متحد در اطراف مدینه منوره شکل گرفت که در رأس آن پیامبر ﷺ قرار داشت و مسلمانان در آن نقش مرکزی را ایفا می نمودند، در مدینه منوره سه قبیله بزرگ یهودی زنده گي می کردند: بنی قینقاع، بنی النضیر، و بنی قریظه پیامبر ﷺ بعضی از آنها را به خاطر شکستادن عهد و پیمان شان به مرگ محکوم نمود و بعضی آنها از مدینه اخراج شدند.

روش تدریس: تشریحی، مباحثی، پرسش و پاسخ.

مواد ممد درسی: کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، کتابهای سیرت النبی صلی الله علیه وسلم، کتابچه، تخته و تباشیر.

زمان	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	معلم صاحب بعد از داخل شدن به صنف نخست از همه سلام میدهد، احوال پرس می نماید، نظافت را دیده و حاضری میگیرد، در صورت امکان کارخانه گي را ملاحظه میکند و به منظور ایجاد انگیزه در مورد درس گذشته از شاگردان می پرسد، با شنیدن جواب درست عنوان درس جدید را بالای تخته مینویسد و درس را آغاز میکند.	- شاگردان جواب سلام و حاضری را می دهند. - شاگردان کارهای خانه گي خویش را به معلم نشان میدهند.
۲۵ دقیقه	تقدیم درس معلم از شاگردان می خواهد تا متن درس را خاموشانه بخوانند و خودش عناوین جانبی درس را بالای تخته می نویسد سپس از چند شاگرد می خواهد تا متن درس را بالنوبه با آواز رسا بخوانند و خودش مطلب آتی را به روش خوب و پسندیده به شاگردان بیان میدارد تا شاگردان بتوانند از آن مستفید شوند.	شاگردان عبارت درس را خاموشانه میخوانند. - شاگردان از فواید درس استفاده میکنند. اگر شاگردان در مسایل درس کدام مشکل داشته باشند نخست در حل آن

<p>کوشش کنند اگر به کدام نتیجه نه رسیدند به معلم رجوع می نمایند</p> <p>شاگردان بند های معاهده را در کتابچه های خود می نویسند.</p>	<p>۱- عقد پیمان با قبایل یهود.</p> <p>معلم صاحب در خلال درس شاگردان را با خود شریک نگه میدارد در مورد کلمه ها و اصطلاحات جدید توضیحات میدهد، بند های معاهده را به طور جداگانه برای شاگردان بازگو می نماید و هر کدام را با شاگردان مورد مباحثه قرار میدهد، فواید درس را برای شاگردان بیان میکند و شاگردان را تشویق میکند تا فواید مذکور را در زنده گی خویش عملی نمایند، هر فعالیت را در جای خود مطرح نموده ، در پایان نکات مهم درس را به شکل مختصر و به گونه ذیل بیان میکند.</p>	
<p>شاگردان به خلاصه درس گوش میدهند.</p>	<p>خلاصه درس:</p> <p>برای اینکه مسلمانان در مدینه منوره قوی باشند و جبهه دیگری در مقابل شان باز نشود، پیامبر ﷺ برای اینکه نشان بدهد اسلام دین صلح و دوستی است با قبیله یهودیان که اکثر شان در داخل و اطراف مدینه منوره ساکن بودند معاهده یی را امضاء نمودند، تا آنکه این معاهده از طرف یهود شکستانه شد، و پیامبر ﷺ به آن وفا دار ماند.</p>	<p>۵ دقیقه</p>
<p>شاگردان به پرسشهای معلم پاسخ میدهند.</p>	<p>ارزیابی:</p> <p>معلم محترم شاگردان را به شکل شفاهی و یا کتبی ارزیابی نموده، و اطمینان حاصل مینماید که شاگردان مطالب درس را فهمیده اند و یا خیر؟</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان کار خانه گی را در خانه انجام میدهند.</p>	<p>کارخانه گی:</p> <p>معلم محترم در مورد کارخانه گی به شاگردان هدایت لازم میدهد.</p>	

درس پنجم

عنوان: دسیسه قریش بر ضد مسلمانان

صفحه:

زمان: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- ۱- در مورد نامه مشرکین که به نام عبدالله بن اُبی بن سلول فرستادند معلومات حاصل نمایند.
- ۲- در مورد آماده گي جنگ عبدالله بر ضد پیامبر ﷺ آگاهی حاصل نمایند.
- ۳- از دشمنی مشرکین آگاه شوند و از دوستی با آنها خود داری نمایند.

معلومات اضافی:

عبدالله بن اُبی ابن سلول یک تن از سران قبیله خزرج بود، در همان شب و روز اگر پیامبر ﷺ به مدینه منوره تشریف نمی آورد، قبیله خزرج عبدالله بن اُبی بن سلول را به حیث رئیس خویش بر می گزیدند؛ اما وقتی که پیامبر ﷺ به مدینه منوره آمد، تصمیم قبیله خزرج به جای خود باقی ماند، به همین اساس عبدالله بن اُبی بن سلول کینه گرفت و راه نفاق را اختیار کرد که منافقت آن در سه مورد آشکار شد:

- ۱- در غزوه احد، ۲- در موضوع اِفک ۳- در غزوه مر یسع و مصطلق و نیز این سخن او بیانگر نفاق اوست که می گفت: اگرما از بنی مصطلق به مدینه بازگشت نمایم صاحب عزت (که عبدالله بن اُبی خود را می پنداشت) صاحب ذلت (که رسول الله صلی الله علیه وسلم را می پنداشت) را اخراج می کند. زید بن ارقم این خبر را به پیامبر صلی الله علیه وسلم رسانید ولی عبدالله بن اُبی بن سلول منکر شد همان بود که وحی نازل شد و سخن زید بن ارقم را تأیید کرد.

روش تدریس: تشریحی، مباحثی، پرسش و پاسخ.

مواد و لوازم ممد تدریس: کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، کتابهای سیرت النبی صلی الله علیه وسلم، کتابچه، تخته و تباشیر.

زمان	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	معلم صاحب بعد از داخل شدن به صنف نخست از همه سلام می دهد، احوال پرس می نماید، نظافت را دیده و حاضری می گیرد، در صورت امکان کارخانه گي را ملاحظه می کند و به منظور ایجاد انگیزه در مورد درس گذشته از شاگردان می پرسد، باشندین جواب درست عنوان درس جدید را روی تخته مینویسد و درس را آغاز می کند.	- شاگردان جواب سلام و حاضری را می دهند. شاگردان به پرسشهای معلم پاسخ می دهند.

<p>۲۵ دقیقه</p> <p>تقدیم درس</p> <p>۱- معلم از شاگردان می‌خواهد تا متن درس را خاموشانه بخوانند و خودش عناوین جانبی درس را بالای تخته می‌نویسد سپس از چند شاگرد می‌خواهد تا متن درس را به نوبت با آواز رسا بخوانند و خودش مطالب آتی را به روش خوب و پسندیده به شاگردان بیان میدارد تا شاگردان بتوانند از آن مستفید شوند.</p> <p>۱. ارسال نامه مشرکین به عبدالله بن ابی بن سلول .</p> <p>۲. آماده گی عبدالله بن ابی بن سلول به جنگ با پیامبر ﷺ.</p> <p>معلم صاحب در خلال درس شاگردان را با خود شریک نگه میدارد در مورد کلمه ها و اصطلاحات جدید توضیحات میدهد، با طرح بعضی پرسشها از شاگردان به پاسخهای آنان گوش میدهد و اگر پاسخ آنها به اصلاح ضرورت داشت آنها را اصلاح مینماید. فعالیتهای درس را در مواقع آن مطرح مینماید، درس را جمع بندی نموده و خلاصه آنرا به شاگردان ارایه میدارد.</p>	<p>شاگردان در هنگام مطالعه متوجه کتاب میباشند</p> <p>شاگردان به دقت تمام گوش فرا می‌دهند.</p> <p>اگر شاگردان در مسایل درس کدام مشکل داشته باشند نخست در حل آن کوشش کنند اگر به کلام نتیجه نرسیدند به معلم رجوع نمایند</p> <p>شاگردان نکات مهم درس را در کتابچه های خود می‌نویسند.</p>	
<p>۵ دقیقه</p> <p>خلاصه درس:</p> <p>مشرکین مکه تحمل موجودیت دایمی حضرت محمد ﷺ و پیروان فداکارش را نه تنها در مکه بلکه در هیچ جای دیگری نداشتند. همین بود که به منافق بزرگ مدینه منوره عبدالله بن ابی بن سلول نامه فرستادند تا مسلمانان را از مدینه بیرون کند و برای همیشه صدای دعوت اسلامی را خاموش سازند؛ اما پیامبر ﷺ به هدایت و رهنمایی خداوند (ج) و به ابتکار خرد مندانه خود توانست نه تنها مدینه منوره را مرکز اسلام سازد؛ بلکه اسلام را در تمام سرزمین عرب گسترش دهد و دشمنان اسلام را که در رأس آنها مشرکین قرار داشت ناامید سازد.</p>	<p>شاگردان به خلاصه درس گوش میدهند.</p>	
<p>۱۰ دقیقه</p> <p>ارزیابی:</p> <p>معلم محترم شاگردان را به شکل کتبی ویا شفاهی ارزیابی نموده، تا از دسترسی آنها به درس خود را مطمئن سازد.</p>	<p>شاگردان به پرسشهای معلم پاسخ میدهند.</p>	
<p>کارخانه گی:</p> <p>معلم محترم در مورد کارخانه گی به شاگردان هدایت لازم میدهد و از جمله مقالات شاگردان مقاله یی را که بسیار مهم و جالب باشد به مشوره اداره مکتب در مجله دیواری مکتب نصب میکند.</p>	<p>شاگردان کار خانه گی را در خانه انجام میدهند .</p>	

درس ششم

عنوان: غزوه بدر

صفحه

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- ۱- درمورد سبب این غزوه تاریخی، و مشوره پیامبر ﷺ با مجاهدین آگاهی حاصل نمایند.
- ۲- درباره مرگ ابوجهل و شکست قطعی کفار معلومات حاصل نمایند.
- ۳- بدانند که خداوند (ج) پیروان حق را در مقابل دشمنان آنها یاری میکند.

معلومات اضافی:

ابوسفیان (صخر) نام پدرش حرب و نام پدر کلانش امیه عبدالشمس از قبیله قریش بود، در ایام شرک بعد از ابوجهل رهبری مشرکین را به دوش داشت و پدر ام المؤمنین ام حبیبه رضی الله عنها بود.

اخنس بن شریق: وقتی که به مدینه آمد اسلام آورد، رسول الله ﷺ به اسلام آوردن او بسیار خوش شد؛ اما وقتی که از مدینه بیرون شد کشتزارهای مسلمانان را به آتش کشید و شترهای آنان را از بین برد، پس خداوند ج درباره او این آیت مبارک رانازل کرد:

(و مِنَ النَّاسِ مِیْ عَجَبٍ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا...)

اخنس و ابوجهل که هر دو از دشمنان سرسخت پیامبر ﷺ بودند، روزی اخنس به ابوجهل گفت: حال من و تو تنها هستیم از تو می پرسم: آیا محمد ﷺ دروغگو است یا راستگو؟ ابوجهل برایش گفت: محمد ﷺ راستگو است هیچ وقت دروغ نگفته است.

همچنان هر قل در مورد پیامبر ﷺ از ابوسفیان پرسید: آیا شما قبل از اینکه محمد ﷺ به پیامبری مبعوث شود او را متهم به دروغ نموده اید؟ ابوسفیان در جوابش گفت: نخیر او هیچگاه دروغ نگفته است.

مقداد بن عمرو: اسود بن عبد یغوث او را سرپرستی نمود و به ابومعبد شهرت داشت، در روز غزوه بدر تنها دو تن از مجاهدین اسب سوار بودند یکی آنها مقداد بن عمرو بود.

سعد بن معاذ: رئیس قبیله بنی اشهل بود، با اسلام آوردنش تمام قبیله وی اسلام آورد، او نسبت به انصار شخصیت مورد اعتماد نزد پیامبر ﷺ بود، در غزوه بدر مسئولیت حفظ و امنیت پیامبر ﷺ را داشت، یهود بنی قریظه او را برای خود حکم تعیین نمودند، به اساس حکم او مردان بنی قریظه کشته و زنان آنها بندی و اموال شان تقسیم گردید.

حباب بن المنذر: بدری بود، مشوره او را پیامبر ﷺ در روز بدر پذیرفت او در دوران جاهلیت نظریات مشهور داشت.

عبیده بن الحارث: بچه کاکای پیامبر ﷺ بود، در غزوه بدر زخمی شد و به اثر آن زخم وفات شد.

دو جوان که ابوجهل را کشتند: یکی آنها معاذ بن عمرو بود که یک پای ابوجهل را قطع کرد و دیگری معوذ بن عفراء بود که او را از مقاومت و مقابله بازماند، عبدالله بن مسعود رضی الله عنه پای خود را برگردن او گذاشت و بعد از گفتگو و مباحثه او را از بین برد.

روش تدریس: تشریحی، مباحثه، توضیحی، پرسش و پاسخ.

مواد و لوازم ممد تدریس: کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، کتابهای سیرت النبی صلی الله علیه وسلم، کتابچه، تخته و تباشیر.

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	معلم صاحب بعد از داخل شدن به صنف نخست از همه سلام میدهد، احوال پرس می نماید، نظافت را دیده و حاضری میگیرد، در صورت امکان کارخانه گی را ملاحظه میکند و به منظور ایجاد انگیزه معلم محترم از شاگردان سوال میکند: کی می تواند اسباب غزوۀ بدر را بیان کند؟ با جواب دادن درست به این پرسش عنوان درس جدید را بالای تخته مینویسد.	- شاگردان جواب سلام و حاضری را می دهند. - شاگردان به پرسش معلم صاحب پاسخ می دهند.
۲۵ دقیقه	تقدیم درس: معلم از شاگردان می خواهد تا متن درس را خاموشانه بخوانند و خودش عناوین جانبی درس را بالای تخته می نویسد سپس از چند تن شاگرد می خواهد تا متن درس را به نوبت با آواز رسا بخوانند و خودش مطالب آتی را به روش خوب و پسندیده به شاگردان بیان میدارد تا شاگردان بتوانند از آن مستفید شوند. ۱- مشورۀ پیامبر صلی الله علیه وسلم با مجاهدین در باره غزوۀ بدر. ۲- به قتل رسیدن ابوجهل و شکست مشرکین. معلم صاحب در خلال درس شاگردان را با خود شریک نگه میدارد در مورد کلمه ها و اصطلاحات جدید توضیحات میدهد، با طرح بعضی پرسشها از شاگردان به پاسخهای آنان گوش میدهد و اگر پاسخ آنها به اصلاح ضرورت داشت آنها را اصلاح مینماید. فعالیت های درس را در مواقع آن مطرح مینماید، درس را جمع بندی نموده و خلاصۀ آنها برای شاگردان ارایه میدارد.	شاگردان در هنگام مطالعه متوجه کتاب میباشند - شاگردان با دقت تام گوش فرا می دهند. - شاگردان به چندگروپ تقسیم شده و درمورد غزوۀ بدر مباحثه مینمایند. اگر شاگردان در مسایل درس کدام مشکل داشته باشند نخست در حل آن کوشش کنند اگر به کدام نتیجه نرسیدند به معلم رجوع نمایند - شاگردان نکات مهم درس را در کتابچه های خود می نویسند.

<p>شاگردان به خلاصه درس گوش میدهند.</p>	<p>خلاصه درس:</p> <p>پیامبر ﷺ اصلاً در فکر غزوه بدر نبود چنین گمان می کرد که اگر راه قافله را بگیریم شاید در میان قافله کسانی باشند که از آنها اموال مسلمانان را که مشرکین در مکه گرفته بودند دوباره بگیرند؛ اما اراده و خواست خداوند (ج) به این بود که ۳۱۳ تن از مسلمانان با دستهای خالی در مقابل هزار تن مشرکین که با هر نوع سلاح مجهز بودند در گیر شوند و غرور مشرکین برای همیشه شکست بخورد و پیروان حق را مطمئن سازد، همین بود که در این غزوه ابوجهل به شمول هفتاد تن از مشرکین کشته شدند و اموال شان را مسلمانان به غنیمت بردند، این غزوه باعث شکست و رسوایی مشرکین گردید.</p>	<p>۵ دقیقه</p>
<p>شاگردان به پرسشهای معلم پاسخ میدهند.</p>	<p>ارزیابی:</p> <p>معلم محترم شاگردان را به شکل کتبی و یا شفاهی ارزیابی نموده، و از اینکه آیا شاگردان درس را فهمیده اند اطمینان حاصل نماید.</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان کار خانه گی را در خانه انجام میدهند .</p>	<p>کارخانه گی:</p> <p>معلم محترم در مورد کارخانه گی برای شاگردان هدایت لازم میدهد، از جمله مقالات نوشته شده شاگردان، یکی از مقاله هایی را که جالب باشد با مشوره اداره مکتب در جریده دیواری مکتب نصب میکند.</p>	

درس هفتم

عنوان: غزوه احد

صفحه:

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

۱- راجع به غزوه احد معلومات همه جانبه دریافت نمایند.

۲- بدانند که غزوات مسلمانان تماماً دفاعی و اصلاحی بود.

۳- به فواید درس آگاهی حاصل نمایند.

معلومات اضافی:

عبدالله بن جبیر: نام پدر کلانش نعمان، کنیه اش ابا المنذر از قبیله اوس بود.

طلحه بن ابی طلحه: کسی بود که در غزوه بدر بیرق مشرکین را برافراشت و توسط حضرت زبیر بن العوام رضی الله عنه کشته شد.

زبیر بن عوام: از جمله عشره مبشره بود، توسط حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه به اسلام دعوت شد و اسلام آورد، از جمله اولین مسلمانانی است که اسلام آورد، پسر عمه حضرت محمد صلی الله علیه و آله و دوست و همکار او بود.

روش تدریس: تشریحی، مباحثی، پرسش و پاسخ.

مواد و لوازم ممد تدریس: کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، کتابهای سیرت النبی صلی الله علیه وسلم، کتابچه، تخته و تباشیر.

زمان	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	معلم صاحب بعد از داخل شدن به صنف نخست از همه سلام می دهد، احوال پرس می نماید، نظافت را دیده و حاضری می گیرد، در صورت امکان کارخانه گی را ملاحظه می کند و به منظور ایجاد انگیزه در مورد نتیجه غزوه بدر از یکی از شاگردان سوال می کند با دریافت جواب درست عنوان درس جدید را بالای تخته نوشته و درس را شروع می کند.	- شاگردان جواب سلام و حاضری را می دهند. - یکی از شاگردان به پرسش معلم پاسخ می دهد.

<p>- شاگردان در هنگام مطالعه متوجه کتاب میباشند</p> <p>- شاگردان به معلم گوش می دهند و درموضوع غزوه احد و کامیابی مسلمانان و پیروی مسلمانان از پیامبر صلی الله علیه وسلم دربین خود مباحثه نموده و فواید درس رادرزنده گی روزمره خویش عملی نمایند .</p> <p>اگر شاگردان درمسایل درس کدام مشکل داشته باشند نخست در حل آن کوشش کنند اگر به کدام نتیجه نه رسیدند به معلم رجوع نمایند</p>	<p>تقدیم درس</p> <p>معلم از شاگردان می خواهد تا متن درس را خاموشانه بخوانند و خودش عناوین جانبی درس را بالای تخته می نویسد سپس از چند شاگرد می خواهد تا متن درس را بالنوبه با آواز رسا بخوانند و خودش مطالب آتی را به روش خوب و پسندیده به شاگردان بیان میدارد تا شاگردان بتوانند از آن مستفید شوند.</p> <p>۱- سبب غزوه احد .</p> <p>۲- تشکیل شورا در مدینه منوره .</p> <p>۳- اشتباه بعضی از تیر اندازان .</p> <p>معلم صاحب در خلال درس شاگردان را با خود شریک نگهمیدارد در مورد کلمه ها و اصطلاحات جدید توضیحات میدهد، با طرح بعضی پرسشها از شاگردان به پاسخهای آنان گوش میدهد و اگر پاسخ آنها به اصلاح ضرورت داشت آنرا اصلاح مینماید. فعالیت های درس را در مواقع آن مطرح مینماید، درس را جمع بندی نموده و خلاصه آنرا به شاگردان ارایه میدارد.</p>	<p>۲۵ دقیقه</p>
<p>شاگردان به خلاصه درس گوش میدهند.</p>	<p>خلاصه درس:</p> <p>دومین غزوه یی که میان پیامبر ﷺ و مشرکین به وقوع پیوست، غزوه احد است. در این غزوه می بینم که زمانی صحابه کرام از حکم خداوند (ج) و رسول الله ﷺ پیروی نمودند کامیاب شدند و مشرکین را شکست دادند، صحابه بزرگوار می گویند: زنان مشرکین به شمول (هند) پاچه های خود را بلند کرده به فرار مجبور شدند؛ اما بدبختانه مجاهدین تیرانداز که در کوه (رماء) گماشته شده بودند در اجتهاد شان اشتباه نموده و مصروف جمع آوری غنیمت شدند، مشرکین سوار بر اسب ها وقتی دیدند که مسلمانها مشغول جمع آوری غنیمت اند، دوباره حمله ور شدند و دوازده تن صحابه کرام را که بالای کوه رماء بودند به شهادت رساندند و مجاهدین را که مشغول جمع آوری غنیمت بودند از عقب محاصره نمودند ناگهان صحنه جنگ تغییر خورد، مشرکان فراری دوباره برگشتند هفتاد تن صحابه کرام به شمول سید</p>	<p>۵ دقیقه</p>

	<p>الشهداء حضرت حمزه <small>رضی اللہ عنہ</small> شهید شدند، پیامبر <small>صلی اللہ علیہ وسلم</small> زخمی شد و دندانهای مبارکش شهید شد با وجود اینکه مجاهدین گروه گروه تقسیم شده بودند از همدیگر دور ماندند با آن هم پیامبر خداوند (ج) با شماری از صحابه کرام در میدان نبرد باقی و ثابت قدم ماندند، مشرکین نتوانستند بر صحنه جنگ کنترل پیدا کنند میدان جنگ را رها کرده وبدون اینکه به نتیجه جنگ دست یابند عقب نشینی کردند و مسلمانان آنها را تعقیب کردند.</p>	
۱۰ دقیقه	<p>ارزیابی: معلم محترم شاگردان را به شکل کتبی و یا شفاهی ارزیابی نموده و از اینکه آیا شاگردان درس را فهمیده اند اطمینان حاصل مینماید.</p>	شاگردان به پرسشهای معلم پاسخ میدهند.
	<p>کارخانه گی: معلم محترم راجع به کارخانه گی برای شاگردان هدایت لازم میدهد.</p>	شاگردان کارخانه گی را در خانه انجام میدهند.

بخش فقه

درس اول

عنوان: كفالت

صفحات: ۱۸-۲۱

وقت: يك ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- كفالت و مسایل مربوط به كفالت را بفهمند.
- فواید و احکام كفالت را تشخیص دهند.
- به روشهای عملی نمودن كفالت در محیط خود آشنایی حاصل نمایند.

معلومات اضافی:

فقهای کرام كفالت را پس از بیع ذکر می نمایند، زیرا که اکثراً به همین ترتیب صورت می گیرد. به این معنا که فروشنده بالای خریدار اعتماد نمی کند و از او ضمانت طلب می نماید. یا اینکه خریدار بالای فروشنده اعتماد ندارد و به ضمانت نیاز پیدا می شود؛ مانند: بیع سلم.

الفاظ كفالت: كفالت نفس به آن الفاظ و یا عباراتی صحیح می شود که همه وجود انسان را در بر گیرد؛ مانند: سر، گردن، جان و امثال آن، مثلاً بگوید: من ضامن سر، گردن و یا جان فلان شخص هستم، که در این صورت ضمانت کننده از نفس شخص مذکور ضمانت نموده است. كفالت نوع دیگری نیز دارد که ضمانت از جان و مال می باشد.

كفالت از مال به دو قسم می تواند صورت گیرد:

الف: قرض و یا حقی را کاملاً ضمانت نماید، یعنی بگوید: دیگر از وی نخواهید، من آنرا می پردازم.

ب: شخص را از پرداخت حق براءت ندهد، بلکه تنها ضمانت وقت را نماید؛ مثلاً بگوید: هرگاه این شخص به وقت تعیین شده حق ترا ادا نکرد، من آنرا خواهم پرداخت.

كفالت نفس نیز به دو قسم صورت می گیرد:

الف: كفالت مؤقت: از شخص فقط برای چند روز ضمانت شود.

ب: كفالت مطلق: که از شخص تا ادای حق به صورت مطلق ضمانت شود، و تعیین وقت ذکر نگردد.

روش تدریس: تشریح، سؤال و جواب و تمثيل

مواد ممد تدریس: تخته، تباشیر، کتاب، قلم و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<p>- معلم محترم بعد از ادای سلام و احوال پرسى، حاضرى مى گیرد و توجه شاگردان را به درس جدید جلب مى کند</p> <p>- معلم محترم برای درس جدید ایجاد انگیزه مى نماید؛ مثلاً: در زندگی بسا اوقات چنین پیش مى شود که یک شخص بالای شخص دیگر اعتماد و اطمینان نمى کند و میخواهد شخص دیگری از وی ضمانت نماید که این را کفالت مى گویند. بیایید ببینیم کفالت چیست؟ وفواید و احکام آن از چه قرار است؟</p>	<p>شاگردان به سلام و پرسشهای معلم خود جواب مى دهند.</p> <p>شاگردان به سخنان معلم گوش مى دهند.</p>
۲۵ دقیقه	<p>- معلم محترم عنوان درس جدید (کفالت) را بر تخته مى نویسد و به شاگردان هدایت مى دهد تا متن درس کفالت را خاموشانه بخوانند و جاهای مشکل را نشانی نمایند.</p> <p>- همزمان عناوین جانبی موضوع درس را به ترتیب ذیل بر تخته مى نویسد:</p> <p>- تعریف کفالت:</p> <p>- دلیل مشروعیت کفالت:</p> <p>- شروط کفالت:</p> <p>- الفاظ کفالت:</p> <p>- احکام کفالت:</p> <p>- سپس معلم محترم یک یک فقره عبارت متن درس را بالای شاگردان دیرآموز با آواز بلند مى خواند و برخی پرسشهای ایشان را جواب مى گوید.</p> <p>- سپس معلم محترم درس را به صورت همه جانبه شرح مى کند.</p>	<p>شاگردان طبق هدایت عمل نمایند.</p> <p>شاگردان با دقت و توجه طبق هدایت عمل مى نمایند.</p>
۱۰ دقیقه	<p>ارزیابی</p> <p>۱. کفالت را لغتاً و اصطلاحاً تعریف کنید؟</p>	<p>شاگردان جواب مى دهند.</p>

	<p>۲. رکن کفالت را بیان نمایید ؟</p> <p>۳. کفالت به چند قسم است ؟</p> <p>۴. اصطلاحات مرتبط با کفالت را توضیح بدهید ؟</p>	
شاگردان با دقت گوش می دهند.	<p>خلاصه درس</p> <ul style="list-style-type: none"> • ضمانت از جان و یا مال شخص کفالت گفته می شود. • کفالت به قرآن کریم، احادیث واجماع ثابت است. • کفالت شروط خاص دارد که برخی آن به صیغه: مکفول له، کفیل و مانند آن به مدیون تعلق می گیرد. • احکام کفالت به داین و کفیل تعلق می گیرد. 	۵ دقیقه
	<p>کار خانه گی</p> <p>معلم محترم با ملاحظه کتاب درسی، کار خانه گی برای شاگردان تعیین می نماید.</p>	

درس دوم

عنوان: ختم كفالت

صفحات: ۲۲-۲۴

وقت: يك ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- حالات ختم كفالت را بفهمند.
- چگونگی پایان یافتن كفالت را نشاندهی کنند و جاهای استعمال آن را تشخیص دهند.
- باور حاصل نمایند که احکام معاملات در فقه اسلامی به صورت معقول تنظیم گردیده.

معلومات اضافی

ابراء: ابراء رها کردن و دور ساختن را گویند، و در اصطلاح فقها حق خود را از ذمه يك شخص ساقط نمودن، ابراء گفته می شود؛ مثلاً: قرض دهنده از گرفتن قرض خود از نزد قرض گیرنده ابراء می نماید.

موارد ابراء: ابراء در موارد ذیل صورت می گیرد:

۱. ابراء در قرضه ها
۲. ابراء در حقوق، مانند ابراء از كفالت و یا حواله، و یا ابراء از نفقه زن.

انواع ابراء: ابراء به دو نوع است:

۱. ابراء عام؛ مانند: ابراء از هر گونه حق، اگر چه غیر مالی هم بوده باشد.
۲. ابراء خاص؛ مانند: ابراء از يك حق تعیین شده.

ابراء به اعتبار اشخاص و زمان

۱. ابراء در حقوق واقع شده و گذشته صورت می گیرد و آینده را شامل نمی شود. و در این مورد قاعده فقهی چنین می گوید: (البراءة السابقة لا تعمل في الدين اللاحق). یعنی: ابراء گذشته، قرض آینده را شامل نمی گردد.
۲. سرایت ابراء به کسی دیگر: مانند کم نمودن پول توسط بائع از بالای مشتری، که شفیع هم از آن استفاده کرده می تواند؛ در حالیکه کم نمودن پول برای وی صورت نگرفته؛ بلکه برای مشتری صورت گرفته است.

حكم ابراء: زمانیکه ابراء با شرایط صحیح آن اجرا شود، حق ابراء شده ساقط می گردد.

روش تدریس: تشریحی، سوال و جواب و تمثیل.

مواد ممد تدریس: تخته، تباشیر، کتاب و غیره..

جریان درس:

وقت	فعالیت‌های معلم	فعالیت شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم بعد از تقدیم سلام و احوال پرسی، به مراقبت و تنظیم صنف می‌پردازد. - معلم محترم درس گذشته را به صورت مختصر ارزیابی می‌کند: <ul style="list-style-type: none"> - کفالت چه را می‌گویند؟ - کفالت چند رکن دارد؟ - کفالت با کدام آیت ثابت گردیده است؟ - معلم شاگردان را به درس جدید آماده می‌سازد: <p>الف: سهیل! هرگاه کسی از یک شخص ضمانت کند، آیا برای همیشه ضامن خواهد ماند؟</p> <p>ب: در این درس، ما چگونگی ختم و پایان یافتن کفالت را می‌آموزیم.</p>	<p>شاگردان جواب سلام معلم را ادا نموده و به پرسشها پاسخ می‌دهند.</p> <p>شاگردان پاسخ می‌دهند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم بعد از نوشتن عنوان درس جدید (ختم کفالت) بر روی تخته، شاگردان را به مطالعه خاموشانه متن درس هدایت می‌دهد. - سپس معلم محترم عناوین جانبی موضوع درس را بر تخته می‌نویسد: <ul style="list-style-type: none"> - موارد ختم کفالت: - شروط مراجعه کفیل به اصیل: - گرفتن اجرت از کفالت: - مهمترین انواع کفالت های تجارتي: - معلم یک یک فقره عبارت از متن درس را توسط چند تن از شاگردان با آواز بلند قرائت نموده، به سؤال ها و مشکلات 	<p>شاگردان طبق هدایت عمل نمایند.</p>

<p>شاگردان گوش فرا می‌دهند و به پرسشها پاسخ می‌گویند.</p>	<p>برخی شاگردان پاسخ می‌دهد.</p> <p>- سپس معلم محترم درس را به صورت همه جانبه تشریح و توضیح می‌نماید.</p> <p>- معلم محترم به سوال های شاگردان پاسخ می‌گوید و در اخیر به ارزیابی شاگردان می‌پردازد.</p>	
<p>شاگردان پاسخ می‌دهند.</p>	<p>۱. کفالت در کدام حالات به پایان می‌رسد؟</p> <p>۲. آیا کفیل از اصیل در خواست کرده می‌تواند؟</p> <p>۳. انواع مهم کفالت در عصر حاضر کدام ها اند؟</p> <p>۴. ضمان الدرک چه را می‌گویند؟</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان با دقت می‌شنوند و نتیجه گیری می‌کنند.</p>	<p>خلاصه درس</p> <ul style="list-style-type: none"> • کفالت بالمال با دو طریقه صورت می‌گیرد: الف: دادن مال به تقاضا کننده آن. ب: ابراء و یا صلح نمودن. • کفالت بالنفس با سه چیز به پایان می‌رسد: الف: تسلیم دادن شخص به تقاضا کننده. ب: ابراء. ج: وفات مکفول عنه. • گرفتن اجوره از کفالت جواز دارد. • کفالت های مهم تجارتي: الف: ضمانت درک. ب: ضمانت بازار. ج: ضمانت وزن و اندازه. 	<p>۵ دقیقه</p>
	<p>کار خانه گی:</p> <p>معلم محترم با ملاحظه کتاب درسی به شاگردان کار خانه گی تعیین می‌نماید.</p>	

درس سوم

عنوان: حواله

صفحات: ۲۵-۲۷

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- تعریف حواله، دلیل جواز، شروط، حکم و اصطلاحات مرتبط به حواله را بفهمند.
- حواله را عملاً تمثیل نمایند، و در موقع ضرورت از آن فایده بگیرند.

معلومات اضافی:

ارتباط دادن به درس گذشته: فقهای کرام حواله را پس از کفالت می آورند؛ زیرا که در هر دو (کفالت و حواله) ذمه واری از اصیل صورت می گیرد. با تفاوت اینکه در حواله اصیل به صورت کامل براءت پیدا می کند، اما در کفالت این براءت کامل نمی باشد و صاحب قرض می تواند حق خود را از اصیل و یا از کفیل مطالبه نماید. اعیان: جمع عین به یک چیز مشخص و معین اطلاق می گردد، مانند: خانه، اسب، چوکی و غیره. انواع و اقسام حواله: حواله به صورت عام به دو نوع است: الف: حواله مقید: عبارت از آن است که به قرض، امانت و یا غضب مقید شده باشد. ب: حواله مطلق: عبارت از آن است که به موارد فوق الذکر مقید نشده باشد.

انواع حواله مقید:

۱. حواله را به قرضه خاص مقید ساختن؛ مثلاً: قرضه من را به احمد بده.
۲. حواله را به امانت عینی مقید کردن؛ مانند: همان امانت بنده را که نزد هست به محمود بده.
۳. حواله را به مضمون (چیز قابل تاوان) مقید ساختن؛ مانند: همان چیز غضب نموده مرا واپس بده.

انواع حواله های مطلق:

۱. حواله نقدی، مانند: همین اکنون می توانید آن چیز را تسلیم شوید.
۲. حواله نسیه، مانند: آن چیز را یک ماه بعد می توانید تسلیم شوید.

روش تدریس: سوال و جواب و مباحثه.

مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، کتاب و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم با ادای سلام و احوالپرسی، صنف را مراقبت نموده، حاضری می گیرد و کارخانه گی شاگردان را ملاحظه می نماید. - معلم درس گذشته را مختصراً ارزیابی می کند: <ul style="list-style-type: none"> - کی می تواند عنوان درس گذشته را بگوید ؟ - کی گفته می تواند که کفالت با چی چیزها پایان می یابد؟ - کفالت های تجارتی را نام بگیرید؟ - معلم محترم شاگردان را به درس جدید آماده می سازد: <ul style="list-style-type: none"> - احمد! کفالت چه بود؟ - ضمانت از جان و مال اصیل. - امروز می خوانیم که اصیل چگونه خود را از خواستن مال خلاص می کند؟ و این خلاص کردن گاهی به حواله به دست می آید. حالا بیایید ببینیم که حواله چیست؟ 	<p>شاگردان جواب سلام می دهند، و به هدایات معلم عمل می کنند.</p> <p>شاگردان جواب می دهند.</p> <p>شاگردان با دقت گوش می گیرند و معلم خود را همراهی می کنند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم با نوشتن عنوان درس جدید (حواله) بر تخته، شاگردان را به مطالعه خاموشانه متن درس جدید رهنمایی می کند. - معلم راجع به حواله مختصراً معلومات ارایه می نماید. - معلم برخی عناوین جانبی را بر تخته می نویسد: <ul style="list-style-type: none"> - معنای حواله: - حکم حواله: - رکن حواله: - شروط حواله: - یک یک فقره عبارت متن درس جدید را توسط برخی شاگردان دیرآموز و کم جرأت با آواز بلند می خواند. - معلم محترم به سوال های شاگردان راجع به مشکل شان توضیحات می دهد. - معلم محترم درس را بصورت همه جانبه و آرام تشریح نموده سپس به ارزیابی شاگردان می پردازد. 	<p>شاگردان به مطالعه خاموشانه متن درس می پردازند.</p> <p>شاگردان طبق هدایت معلم عمل می کنند.</p> <p>شاگردان با دقت گوش می دهند.</p>

<p>شاگردان جواب می دهند.</p>	<p>ارزیابی</p> <p>۱. حواله را لغتاً و اصطلاحاً تعریف نمایید؟</p> <p>۲. دلایل جواز حواله کدام است؟ مختصراً توضیح دهید؟</p> <p>۳. رکن حواله کدام است؟</p> <p>۴. شرطهای حواله کننده را مختصراً بیان کنید؟</p> <p>۵. شرطهای حواله گیرنده کدام اند؟</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان با دقت و علاقه مندی گوش می دهند.</p>	<p>خلاصه درس</p> <ul style="list-style-type: none"> • تقاضای انتقال از عهده مدیون به عهده ذمه وار حواله گفته می شود. • حواله به حدیث و اجماع ثابت گردیده است. • حواله در قرضه ها جایز است؛ اما در اعیان جواز ندارد. • اصطلاحات مرتبط به حواله عبارت اند از: محیل، محال، محال علیه و محال به. • رکن حواله ایجاب و قبول است. • احکام حواله: الف: رهایی حواله کننده. ب: ثبوت تقاضای صاحب حق. 	<p>۵ دقیقه</p>
	<p>کارخانه گی</p> <p>معلم محترم شاگردان را به انجام کارخانه گی کتاب درسی هدایت می دهد.</p>	

درس چهارم

عنوان: حواله (۲)

صفحات: ۲۸-۳۰

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- حالت های ختم حواله، رجوع محال علیه به محیل و دیگر مسایل مربوط به حواله را بدانند
- حالات پایان یافتن حواله را عملاً تمثیل و تطبیق کرده بتوانند.

معلومات اضافی:

فسخ: در لغت نقض و جدا کردن را گویند، اما در اصطلاح فقهاء شکستادن قرار داد و یا بر طرف نمودن حکم آن فسخ نامیده می شود.

معنای اصطلاحات مرتبط به فسخ:

انفساخ: شکستادن و بر طرف نمودن عقد، انفساخ شمرده می شود.

خلع: فسخ عقد نکاح به تقاضای زن در مقابل مالی که زن به شوهر می پردازد خلع گفته می شود.

طلاق: بر طرف نمودن عقد نکاح ثابت طلاق گفته می شود.

ابطال: بر طرف شدن عقد نسبت اختلال رکن و یا محل، ابطال گفته می شود؛ مانند: بیع توسط دیوانه، فروختن خنزیر. زیرا که ایجاب و قبول دیوانه اعتبار ندارد، بناءً در رکن بیع خلل وارد گردیده، همچنان خنزیر مال شمرده نمی شود، بناءً در محل بیع خلل ایجاد گردیده است.

فساد: خلل ناشی از وصف عارضی در عقد، فساد خوانده می شود؛ مانند: گذاشتن شرطی که خلاف مقتضیات بیع باشد؛ مثلاً بگوید: خانه خود را به تو فروختم؛ اما یک سال در آن زنده گی خواهم نمود، که این شرط عقد را فاسد می سازد.

افلاس: فلس نبود مال را گویند، و در عرف مفلس به کسی گفته می شود که مال و دارایی نداشته باشد؛ اما در اصطلاح فقهاء کسی مفلس شمرده می شود که دارایی اش برای ادای قرضه هایش کفایت نکند، یا اینکه قرضه هایش بیشتر از دارایی اش بوده باشد

روش تدریس: تشریح، سوال و جواب و تمثیل.

مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، کاغذ، قلم و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم با تقدیم سلام و احوالپرسی به تنظیم و مراقبت صنف می پردازد. - معلم درس گذشته را مختصراً ارزیابی می کند: <p>الف: سفتجه چی را می گویند؟</p> <p>ب: حواله به چه چیزها ختم می شود؟</p> <ul style="list-style-type: none"> - معلم شاگردان را برای درس جدید آماده می سازد: <p>در درس گذشته تعریف و اصطلاحات مربوط به حواله را فهمیدیم، در این درس حالات ختم حواله را می خوانیم. بیایید ببینیم این حالات چه چیزها اند.</p>	<p>شاگردان جواب می دهند.</p> <p>شاگردان به سوال ها پاسخ داده و با دقت گوش می دهند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم عنوان درس جدید (ختم حواله و رجوع محال علیه به محیل) را بر تخته نوشته و در مورد آن روشنی کوتاه می اندازد. - شاگردان را به مطالعه خاموشانه متن درس هدایت نموده، در این وقت عناوین جانبی را که حالات ختم حواله و برخی مسایل مهم راجع به حواله می باشد، بالای تخته می نویسد: - ختم حواله - رجوع محال علیه بر محیل: - شروط رجوع: - برخی مسایل در این باب: - سپس راجع به هر عنوان از شاگردان سوال می نماید. - معلم محترم به پرسشهای شاگردان جواب می دهد. - معلم محترم درس را به صورت همه جانبه تشریح نموده، در اخیر به ارزیابی شاگردان می پردازد. 	<p>شاگردان گوش فرا می دهند و طبق رهنمایی معلم عمل می نمایند.</p> <p>شاگردان با توجه به سخنان استاد، پاسخ می دهند.</p>
۱۰ دقیقه	<p>ارزیابی</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱. حواله با کدام چیزها به پایان می رسد؟ ۲. شرطهای رجوع محال علیه به محیل را بیان کنید؟ 	<p>شاگردان جواب می دهند.</p>

شاگردان با دقت گوش می دهند.	<p>خلاصه درس</p> <ul style="list-style-type: none"> • حواله با هفت صورت پایان می یابد. • شرطهای رجوع برای محیل این است: <p>الف: حواله به امر محیل انجام شده باشد.</p> <p>ب: مال به محال داده شده باشد.</p> <p>ج: محیل بالای محال علیه قرض همانند نداشته باشد.</p> <p>د: محیل همان چیزی را بخواهد که به گرفتن آن مامور شده باشد.</p> <ul style="list-style-type: none"> • حواله با از بین رفتن محال علیه از بین می رود، و این امر از نظر امام صاحب با مرگ و یا انکار صورت می گیرد، اما صاحبین افلاس را نیز در این موضوع داخل می کنند. 	۵ دقیقه
	<p>کار خانه گی</p> <p>معلم محترم در ارتباط به محتوای کتاب درسی به شاگردان کار خانه گی تعیین نماید.</p>	

درس پنجم

عنوان: وکالت

صفحات: ۳۱-۳۵

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- تعریف وکالت، دلیل مشروعیت، حکم، ارکان، شروط و احکام وکالت را بفهمند.
- جواز و عدم جواز صورتهای مختلف وکالت را شناسایی نمایند.
- شاگردان باید وکالت و احکام آنرا عملاً تمثیل کرده از آن استفاده نمایند و موارد ضرورت وکالت را پیدا کنند.

معلومات اضافی

وکالت به معنای حفاظت و نگهداری است؛ مانند: این قول خداوند متعال: (حسبنا الله ونعم الوکیل) {آل عمران ۱۷۳}.

وکالت در خرید و فروش هم به دو قسم است:

الف: وکالت عام؛ مانند: موکل به وکیل خود بگوید: چیزی که می‌پسندی برای من بگیر.

ب: وکالت خاص؛ مانند: موکل به وکیل خود بگوید: یک دست لباس برای من بگیر.

چیزهایی که در آن وکالت می‌شود عبارت اند از:

اول: عقود؛ مانند: خرید و فروش.

دوم: عبادات مالی؛ مانند: زکات، صدقات، نذرها و کفارات.

سوم: طلاق، رجعت و خلع.

چیزهایی که به اتفاق علما وکالت در آن صحیح نمی‌باشد:

الف: شهادت و گواهی، یعنی یک شاهد به جای شاهد دیگر نمیتواند گواهی بدهد، بلکه هر یکی باید خود شاهدی بدهد.

ب: قسم‌ها، زیرا که این امر به حالت عین ارتباط دارد. به همین ترتیب وکالت در لعان، ایلاء و یا قسامت نیز واقع نمی‌شود.

ج: گناهان، یعنی در جنایات و جرائم نمیتواند یک شخص به جای دیگر وکالت نماید.

د: عبادات بدنی: مانند نماز، روزه، وضوء و غیره.

روش تدریس: سؤال و جواب، تشریح و مباحثه.

مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، قلم، کتابچه، کاغذ و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم با تقدیم سلام وارد صنف گردیده حاضری، کار خانه گی شاگردان را ملاحظه می نماید. - معلم درس گذشته را ارزیابی می نماید: - چه وقت به محیل رجوع می شود؟ - معلم شاگردان را برای درس جدید آماده می سازد: <p>شاگردان! شما فهمیدید که در حواله یک شخص به جای شخص دیگر مبلغی را می پردازد؛ اما در درس امروزی ملاحظه خواهیم نمود که یک شخص به جای شخص دیگر کاری را انجام می دهد که آنرا وکالت می گوئیم.</p> <p>بیایید ببینیم وکالت چه احکام دارد.</p>	<p>شاگردان جواب سلام را می دهند و به سخنان معلم گوش داده به پرسشها پاسخ می گویند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم با نوشتن عنوان درس جدید (وکالت) بالای تخته، شاگردان را به مطالعه خاموشانه متن درس جدید رهنمایی می نماید. - عناوین جانبی درس را نیز بر تخته می نویسد: - تعریف وکالت: - دلیل مشروعیت وکالت: - حکم وکالت: - شروط وکالت: - احکام وکالت: - در مورد عناوین نوشته شده از شاگردان سوال می نماید، و سپس مفاهیم را خود تشریح می کند. - معلم محترم یک یک فقره عبارت متن درس جدید را توسط شاگردان کم جرأت با آواز بلند می خواند - معلم به شاگردان فرصت می دهد تا سوالها و مشکلات شان را راجع به درس ابراز نمایند. - در اخیر معلم محترم به ارزیابی شاگردان می پردازد. 	<p>شاگردان طبق رهنمایی معلم عمل می کنند.</p> <p>شاگردان با معلم مشارکت نموده سؤالات و مشکلات خود را پیشکش می نمایند.</p>

<p>شاگردان جواب می‌دهند.</p>	<p>ارزیابی</p> <p>۱. وکالت را تعریف نمایید؟</p> <p>۲. منظور از وکیل، موکل و محل عقد چیست؟</p> <p>۳. شرط های وکیل کدام اند؟</p> <p>۴. شرط های جای عقد را بیان نمایید؟</p> <p>۵. احکام مربوط به خصومت وکیل را توضیح بدهید؟</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان گوش فرا داده می‌شنوند.</p>	<p>خلاصه درس</p> <ul style="list-style-type: none"> • در یک موضوع معلوم و مشروع کسی را به جای خود تعیین نمودن وکالت شمرده می‌شود. • وکالت به قرآن، حدیث و اجماع ثابت است. • وکالت یک عمل مباح است. • رکن وکالت ایجاب و قبول است. • اصطلاحات مربوط به وکالت: وکیل، موکل و موکل به. • شروط وکیل چهار است. • موکل دو شرط دارد. • موکل به سه شرط دارد. • وکالت شروط خاص دارد که برخی آن به وکیل خصومت، برخی به وکیل خرید و فروش، برخی به وکیل خواستن قرض تعلق می‌گیرد. 	<p>۵ دقیقه</p>
	<p>کارخانه گئی: معلم بعد از مشاهده کتاب درسی به شاگردان کارخانه گئی تعیین می‌نماید.</p>	

درس ششم

عنوان: وکالت (۲)

صفحات: ۳۶-۳۸

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- احکام وکلای متعدد، صفت وکالت و مسایل دیگر متعلق به وکالت را بفهمند.
- وکالت را در جاهای مناسب آن عملی کرده بتوانند.

معلومات اضافی

اصطلاحات مرتبط به وکالت

نیابت: نیابت نزدیکی و قایم مقامی را گویند، که مترادف وکالت است.

ولایت: (به کسر واو) به معنای قدرت و کمک، و در اصطلاح قبولاندن نظر خود بالای شخص دیگر را ولایت گویند، اگر خواسته باشد و یا نخواسته باشد. ولایت و وکالت هر دو نیابت کردن است؛ وکالت نیابت اختیاری بوده؛ ولی ولایت یک نیابت شرعی و اجباری می باشد؛ مانند: نیابت پدر از پسر خورد سال خود.

قوامت: هر گاه به امر و حکم ذی صلاح، کسی برای سرپرستی و حمایت جان و مال کودکان خورد سال تعیین گردد، قوامت گفته می شود.

وصایت: مثلاً پدر قبل از وفات کسی را برای سرپرستی اطفال و یا وارثان خود وصیت نماید.

روش تدریس: تشریح، سؤال و جواب و تمثیل

مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، کاغذ، قلم، جداول و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	- معلم محترم با تقدیم سلام و احوال پرسى صنف را تنظیم می نماید و همچنان حاضری می گیرد و کارخانه گى شاگردان را ملاحظه می نماید. - معلم محترم شاگردان را برای درس جدید آماده می سازد: الف: احمد! آیتی را تلاوت کن که وکالت به آن مشروع گردیده. ب: ارکان وکالت را کی می تواند ذکر نماید؟ ج: آیا یک شخص می تواند بیشتر از یک وکیل بگیرد یا خیر؟	شاگردان جواب می دهند و طبق رهنمایی عمل می کنند. شاگردان به پرسشهای معلم جواب می دهند.

	<p>- معلم محترم از لا بلای جوابهای شاگردان، ذهن ایشان را به درس جدید نزدیک می سازد و به موضوع درس داخل می شود.</p>	شاگردان با جدیت مشارکت می کنند.
۲۵ دقیقه	<p>- معلم محترم عنوان درس جدید (تعدد و کلاء و چگونه گی ختم و کالت) را بر تخته می نویسد.</p> <p>- سپس شاگردان را به مطالعه سریع و خاموشانه موضوع درس رهنمایی می کند، و در این وقت عناوین فرعی را در مورد تعدد و کلاء، صفت عقد و کالت و روشهای ختم و کالت بالای تخته می نویسد.</p> <p>- معلم محترم از برخی شاگردان کم جرأت می خواهد تا با آواز بلند یک یک عبارت متن درس جدید را بخوانند.</p> <p>- آنگاه معلم به شرح موضوع اساسی و توضیح موضوعات فرعی درس می پردازد.</p> <p>- معلم محترم به شاگردان فرصت می دهد تا راجع به درس و فهم موضوعات آن سوال نمایند.</p> <p>- معلم محترم به سوال های شاگردان جواب می دهد، و در اخیر به ارزیابی شاگردان می پردازد.</p>	<p>شاگردان مطابق رهنمایی معلم خود عمل نمایند.</p> <p>شاگردان با دقت و علاقه مندی گوش فرا داده و جواب می دهند</p>
۱۰ دقیقه	<p>ارزیابی</p> <p>۱. آیا یک شخص می تواند چند تن وکیل بگیرد؟</p> <p>۲. یک مثال برای وکالت با اجوره بگویید؟</p> <p>۳. موارد ختم وکالت را بیان نمایید؟</p>	شاگردان جواب می دهند.
۵ دقیقه	<p>خلاصه درس</p> <ul style="list-style-type: none"> • یک شخص می تواند برای اجرای کارهایش وکیل بگیرد. • در صورتیکه یک شخص چندین وکیل گرفته باشد، وکلا باید کارهای خود را با مشوره یکدیگر و به امر موکل شان انجام دهند. • وکالت مجانی جایز است؛ اما وکیل می تواند اجوره هم بگیرد. • وکالت با شش حالت پایان می یابد. • گرفتن وکالت به دو نوع است: خاص و عام. 	<p>شاگردان با دقت گوش می دهند، و خلاصه درس را می آموزند.</p>
	<p>کار خانه گی:</p> <p>معلم محترم در روشنایی درس خوانده شده کارخانه گی برای شاگردان تعیین نماید.</p>	

درس هفتم

عنوان: مضاربت

صفحات: ۳۹-۴۱

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- تعریف مضاربت، دلیل مشروعیت، حکمت، رکن، اقسام و شروط مضاربت را بدانند.
- در وقت ضرورت در محیط خود به سوالهای مربوط به مضاربت جواب گفته بتوانند.

معلومات اضافی

تجارت: خرید و فروش و رد و بدل نمودن مال و سرمایه به منظور منفعت، تجارت شمرده می‌شود. تجارت یک عمل جایز است که مشروعیت آن در قرآن کریم و احادیث نبوی ثابت گردیده است.

فضیلت تجارت: تجارت یک پیشه نیک و پسندیده است که در این باره احادیث زیادی وارد گردیده. از پیامبر خدا کسی پرسید کدام کسب بهتر است؟ پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: (کاریکه یک شخص با دست خود انجام می‌دهد، و هر خرید و فروش خیر و نیک (یعنی تجارت)).

چیزهای نا روا در تجارت: در تجارت هر گونه فریب و نیرنگ نا جایز است؛ قسم دروغ برای فروش یک چیز حرام است، و همچنان چیزهای دیگری در تجارت جواز ندارد، مانند:

الف: احتکار: نگهداری مواد خوراکی به قصد بلند رفتن نرخ و قیمت احتکار شمرده می‌شود؛ پیامبر اسلام صلی الله علیه وسلم از احتکار منع نموده می‌فرماید: **(المحتکر ملعون و الجالب مرزوق)**. یعنی: احتکار کننده مردود رحمت خداوند است، و عرضه کننده (اموال و مواد به بازار) روزی داده شده است.

ب: بالای بیع شخص دیگر بیع نمودن و به نفع خود بازار تیزی کردن نا روا است.

د: آداب تجارت:

- آسانی و برخورد خوب در معامله.
- به کارگیری اخلاق نیکو.
- دوری گزیدن از شبهات.
- صداقت و راستکاری.
- وقت به سر کار رفتن، یعنی همزمان با شروع روز برای کار و بار حرکت نمودن.

روش تدریس: توضیحی، سؤال و جواب و تمثیل

مواد ممد درسی: کتاب، تخته، قلم و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم با تقدیم سلام و احوال پرسشی و تنظیم صنف کارخانه گئی شاگردان را ملاحظه می نماید. - معلم درس گذشته را ارزیابی می کند: <ul style="list-style-type: none"> - کی می تواند روشهای ختم و کالت را نام بگیرد؟ - انواع و کالت به خرید را نام بگیرد؟ - معلم محترم شاگردان را برای درس جدید آماده می سازد: <ul style="list-style-type: none"> در درس گذشته خواندیم که هرگاه یک شخص کار خود را توسط کسی دیگری انجام دهد، و کالت گفته می شود؛ اما اگر کسی پول خود را در مقابل فایده و خساره توسط شخص دیگری تجارت نماید، مضاربت گفته می شود. بیایید بخوانیم که مضاربت چگونه است. 	<p>شاگردان جواب می دهند و به سؤالات معلم پاسخ می گویند.</p> <p>شاگردان گوش فرا می دهند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم عنوان درس جدید (مضاربت) را بر تخته می نویسد. - معلم محترم شاگردان را به مطالعه خاموشانه متن درس جدید رهنمایی می کند و در این وقت عناوین جانبی مهم را بر تخته می نویسد. - تعریف مضاربت - مشروعیت مضاربت - حکمت مشروعیت مضاربت - انواع مضاربت - سپس از شاگردان مختلف می خواهد یک یک فقره عبارت متن درس جدید را با آواز بلند بخوانند. - معلم محترم خواندن عبارات شاگردان را تصحیح نموده و سوال هایی را به آنها متوجه می سازد. - سپس معلم محترم درس خود را مطابق برنامه به صورت همه جانبه تشریح می کند، و راجع به مشروعیت مضاربت، حکمت و فواید آن با شاگردان به طور زنده و با ارایه مثالهای عملی بحث و گفتگو می نماید. 	<p>شاگردان مطابق رهنمایی عمل نمایند.</p> <p>شاگردان به پرسشهای معلم خود جواب می دهند.</p> <p>شاگردان سوال می کنند، و با دقت گوش می دهند.</p>

	- به سوالهای شاگردان جواب می‌دهد، و در اخیر برای ذهن نشین ساختن بیشتر موضوعات درس، به ارزیابی شاگردان می‌پردازد.	
شاگردان جواب می‌دهند.	ارزیابی مضاربت را لغتاً و اصطلاحاً تعریف کنید؟ ۱. فرق بین مضاربت مطلق و مقید چیست؟ ۲. حکم مضاربت را توضیح بدهید؟ ۳. شرطهای (سرمایه) در مضاربت کدام است؟ بیان کنید؟ ۴. شرطهای ربح (فایده) مضاربت را بیان نمایید؟ ۵. مضاربت مقید را توضیح بدهید؟	۱۰ دقیقه
شاگردان با دقت گوش می‌دهند.	خلاصه درس <ul style="list-style-type: none"> • مضاربت در لغت سفر و رفتن در زمین را گویند؛ اما در اصطلاح فقهاء مال خود را غرض بدست آوردن ربح به کسی دادن مضاربت شمرده می‌شود. • مضاربت در قرآن، سنت و اجماع ثابت است. • مضاربت به منظور کمک به دیگران و استفاده از تجارب و توانایی های تجارتي انسانها مشروعیت یافته است. • رکن مضاربت ایجاب و قبول است. • مضاربت به دو نوع است که یکی را مطلق و دیگری را مقید می‌گویند. • مضاربت یک عقد جایز غیر لازمی است. • مضاربت شرطهای خاص دارد که برخی به عاقدین، سرمایه و برخی به ربح و فایده ارتباط دارد. 	۵ دقیقه
	کارخانه گي با ملاحظه کتاب درسی، معلم محترم برای شاگردان کارخانه گي تعیین نماید.	

درس هشتم

عنوان: مضاربت (۲)

صفحات: ۴۲-۴۴

وقت: یک ساعت درسی

اهداف: شاگردان باید:

- احکام مضاربت صحیح، حالت های ختم مضاربت، و دیگر مسایل مربوط به مضاربت را خوب بفهمند.
- مسایل خوانده شده راجع به مضاربت را در جامعه عملی کرده بتوانند.

معلومات اضافی

وقتی صاحب مال سرمایه خود را به مضارب می دهد، باید سه حالت زیر مدنظر گرفته شود:

الف: حالت امانت: وقتی که مال به وی داده شد امانت شمرده می شود.

ب: حالت وکالت: وقتی که مال به مضارب تحویل داده شد وکالت می شود.

ج: حالت شرکت: وقتی که مال بعد از تسلیمی آن ربح نمود، مضارب شریک صاحب مال می گردد. (الجوهره النیره، ج ۲ ص ۱۳۰)

انواع مضاربت از لحاظ صحت و فساد: مضاربت از لحاظ صحت و فساد به دو نوع تقسیم می شود که یکی به نام مضاربت صحیح و دیگری به نام مضاربت فاسد یاد می گردد، که هر یکی دارای انواع می باشند.

اقسام مضاربت فاسد

اول: مضاربتی که به اساس شروط فاسد بنا یافته باشد. این نوع مضاربت نیز به چندین نوع تقسیم می شود:

الف: مضاربتی که برای خود ربح خاصی را تعیین نموده، سپس بقیه ربح را تقسیم نماید؛ مثلاً: شرط بگذارد که: نخست مبلغ بیست افغانی به من داده شود، سپس ربح باقی مانده را میان هم تقسیم خواهیم نمود.

ب: صاحب مال در مقابل مضاربت، حضور یک چیز معین را برای خود شرط نماید.

ج: همراه با مضارب کار خود را شرط نماید.

د: قبل از به دست آمدن ربح مضارب را در خساره شریک گردانند.

دوم: در صورت مخالفت با مضارب، مضاربت حالات زیر را به خود می گیرد:

الف: صاحب سرمایه تجارت مشخصی را برای مضاربت شرط نماید؛ اما مضارب در کار دیگری تجارت کند.

ب: صاحب سرمایه جای خاصی را تعیین نماید؛ اما وی در جای دیگری به تجارت پردازد.

ج: صاحب سرمایه به گرفتن نقد اجازه داده باشد؛ اما مضارب به نسیه معامله نماید.

این هفت حالت فوق صورتهای مضاربت فاسد می باشند.

روش تدریس: تشریحی، تمثیل و سؤال و جواب.

مواد ممد درسی: کتاب، قلم، تخته، تباشیر و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم بعد از سلام و احوالپرسی ، حاضری و کار خانه گي شاگردان را ملاحظه می نماید. - معلم محترم درس گذشته را با ارایه چند سؤال به ترتیب زیر ارزیابی می کند: - رکن مضاربت کدام چیز است؟ - در مضاربت سرمایه چی می باشد؟ - معلم محترم شاگردان را برای درس جدید انگیزه می دهد: روز گذشته راجع به مضاربت معلومات حاصل نمودید، حالا بیایید ببینیم چه چیزهای دیگری در مورد مضاربت باید بیاموزیم. 	<p>شاگردان به سلام و به پرسشهای معلم جواب می دهند.</p> <p>شاگردان گوش می دهند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم عنوان درس (مضاربت) را بر تخته می نویسد، و شاگردان را به مطالعه خاموشانه متن کتاب درسی رهنمایی می کند. - سپس معلم محترم عناوین جانبی راجع به درس (احکام مضاربت صحیح و ختم عقد مضاربت) را بر تخته می نویسد : - احکام و موارد مضاربت صحیح - ختم عقد مضاربت - برخی مسایل مربوط به این باب - معلم محترم یک یک فقره عبارت متن درس جدید را توسط شاگردان دیر آموز با آواز بلند می خواند و اشتباهات شاگردان را در خواندن عبارات تصحیح می کند. - سپس معلم محترم احکام مضاربت صحیح را تشریح می کند و با ارایه مثالهای عملی آنها را برای شاگردان توضیح می دهد. - معلم محترم حالات ختم عقد مضاربت را توضیح می دهد و با شاگردان سوال و جواب می نماید. - همچنان معلم برخی مسایل و موضوعات مهم مربوط به مضاربت را مطابق متن کتاب درسی به شاگردان تشریح و توضیح می نماید. 	<p>شاگردان مطابق رهنمایی معلم عمل می کنند.</p> <p>شاگردان عبارات کتاب را می خوانند.</p> <p>شاگردان سوال می کنند و به</p>

	- در اخیر معلم محترم به سوالهای شاگردان پاسخ گفته شاگردان را ارزیابی می کند.	جوابهای معلم گوش می دهند.
۱۰ دقیقه	ارزیابی <ol style="list-style-type: none"> ۱. چه وقت بالای صاحب مال اجر مثل لازم می شود؟ ۲. برخی احکام مربوط به مضاربت صحیح را بیان نمایید؟ ۳. عقد مضاربت چه وقت از بین می رود؟ ۴. آیا مضارب می تواند مال مضاربت را به کسی دیگر بدهد؟ توضیح بدهید؟ ۵. مضارب مصارف مضاربت را از کدام وجوه پوره می کند؟ 	شاگردان گوش می دهند.
۵ دقیقه	خلاصه درس <ul style="list-style-type: none"> • مضارب بعضی وقت امین، بعضی وقت وکیل و گاهی شریک شمرده می شود. • مضاربت گاهی به اجاره و گاهی به غصب تبدیل می شود. • در صورت نبودن ربح، خساره بالای صاحب مال است. واگر ربح موجود باشد خساره از ربح اجرا می گردد. • مضاربت با شش چیز پایان می یابد. • به مضارب تا وقتی ربح داده نمی شود که مال را به نقد تبدیل نکند. • در صورت وقوع اختلاف، گاهی سخن مضارب و گاهی سخن صاحب مال اعتبار داده می شود. 	شاگردان با دقت و علاقه مندی گوش می دهند.
	کارخانه گی معلم محترم با استفاده از کتاب درسی به شاگردان کارخانه گی تعیین می نماید.	

درس نهم

عنوان: هبه یا بخشش

صفحات: ۴۵-۴۷

وقت: یک ساعت درسی

اهداف: شاگردان باید:

- معنای هبه، دلیل مشروعیت، رکن، شروط، حکم و فواید هبه را خوب بفهمند.
- انواع و اقسام هبه یا بخشش را در محیط خود عملاً تطبیق کنند.

معلومات اضافی :

اول: اصطلاحات مرتبط به هبه:

عطیه: اعطا کردن. این لفظ نسبت به هبه عامتر است؛ چه مهر هم در عطیه داخل می شود.

هدیه: چیزی را به خاطر اعزاز و اکرام به کسی بخشیدن هدیه گفته می شود.

صدقه: به قصد ثواب آخرت چیزی را به کسی دادن صدقه نامیده می شود.

ربح و فایده هم هبه گفته می شود؛ مثلاً در عاریت: سامان و یا لوازمی غرض استفاده از آن به کسی داده شود و شخص از آن بهره گیرد، این حالت هبه به منظور فایده است.

مزاح در هبه: هبه یا بخشش با مزاح باطل نمی شود.

دوم: شروط عام هبه

- هبه مال معلوم دار باشد.
- هبه مال و یا چیزی دست داشته باشد؛ پس آنچه در اختیار انسان نباشد هبه درست نیست.
- چیز هبه شده از اشیای هبه شده دیگر فارغ باشد.
- هبه با قبض و تصرف انجام می یابد؛ قبل از تصرف هبه تکمیل نمی شود.
- چیزهایی که قبل از قبض و تصرف تکمیل نمی شوند عبارت اند از: هبه، صدقه، گروهی و سرمایه سلم.

روش تدریس: سوال و جواب و تمثیل.

مواد ممد درسی: کتاب، قلم، تخته، تباشیر، چارت و غیره.

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم با تقدیم سلام و احوال پرسی، صنف را مراقبت نموده حاضری و کار خانه گکی شاگردان را ملاحظه می نماید. - سپس معلم محترم درس گذشته را ارزیابی می کند: <ul style="list-style-type: none"> - کی هبه را تعریف می کند؟ - حکم هبه چیست؟ و به کدام دلیل مشروعیت یافته است؟ - قبض چند نوع دارد؟ - شاگردان را به درس جدید آماده می سازد: 	<p>شاگردان جواب می دهند.</p> <p>شاگردان به سخنان استاد گوش می گیرند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم عنوان درس (هبه یا بخشش) را بالای تخته می نویسد. - شاگردان را هدایت می دهد تا متن درس جدید را خاموشانه مطالعه کنند و جاهای مشکل را نشانی کرده سوالات شان را یاد داشت نمایند. - در این وقت معلم محترم عناوین جانبی درس را بر تخته می نویسد: <ul style="list-style-type: none"> - معنا و تعریف هبه: - دلیل مشروعیت هبه - رکن هبه - شروط هبه - از شاگردان مختلف می خواهد تا یک یک فقره عبارت متن درس جدید را با صدای بلند بخوانند. - معلم محترم بعد از تصحیح قرائت شاگردان، مشکلات نشانی شده سوالهای شان را جواب می دهد. - معلم محترم درس را مطابق برنامه به صورت همه جانبه شرح می کند. 	<p>شاگردان جواب می دهند و مطابق رهنمایی معلم عمل می نمایند.</p> <p>شاگردان عبارات کتاب را با آواز بلند می خوانند.</p>

	<p>- به شاگردان فرصت می‌دهد سوالات شان را پیشکش نمایند، و معلم محترم با علاقه مندی و اظهار محبت به سوالات شاگردان جواب می‌دهد.</p> <p>- در اخیر معلم محترم درس را ارزیابی نموده شاگردان با استعداد را تشویق می‌کند.</p>	
شاگردان سوال می‌کنند و در فعالیتهای درسی مشارکت می‌ورزند.	<p>ارزیابی</p> <p>۱. هبه را لغتاً و اصطلاحاً تعریف کنید.</p> <p>۲. شرطهای هبه را بیان کنید.</p> <p>۳. قبض به چند طریقه انجام می‌گیرد؟ توضیح دهید.</p> <p>۴. حکم هبه را بگویید.</p>	۱۰ دقیقه
شاگردان جواب می‌دهند.	<p>خلاصه درس:</p> <ul style="list-style-type: none"> • هبه در لغت، دادن و عطا کردن، و در اصطلاح فقها هبه عبارت از بخشیدن مال است به رضایت خود و بدون کدام قرار داد. • هبه به قرآن، سنت و اجماع ثابت است. • هبه شرطهای خاص دارد که دو شرط آن به هبه کننده و دیگران به هبه گیرنده ارتباط می‌گیرد. • قبض به دو قسم است: قبض به اصالت و قبض به نیابت. • در هبه ملکیت ثابت می‌شود؛ اما رجوع و فسخ نیز صورت می‌گیرد. 	۵ دقیقه
	<p>کارخانه گی</p> <p>معلم محترم با ملاحظه کتاب درسی کارخانه گی برای شاگردان تعیین می‌نماید.</p>	

درس دهم

عنوان: هبه (۲)

صفحات: ۴۸-۵۰

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- موانع رجوع از هبه را یاد بگیرند.
- حالات و فواید هبه و بخشش به فرزندان، والدین، برادران و خواهران و خویشاوندان را بفهمند.
- درس خوانده شده را در جامعه تطبیق کرده بتوانند.

معلومات اضافی

اصطلاحات هبه

واهب: کسی که مال خود را بخشش می کند. (مالک)

موهوب له: کسی که مال به وی بخشش شده.

موهوب: مالی که بخشش شده (مملوك فیه)

دلایل موانع رجوع در هبه

گرفتن عوض: پیامبر خدا صلی الله علیه وسلم فرموده است: (الواهب أحق بمبته ما لم یثبت منها) ترجمه: در صورتیکه هبه کننده عوض نگرفته باشد، حق رجوع به مال هبه شده خود را دارد. در صورتیکه عوض گرفته باشد، حق مراجعه به هبه را ندارد. برابر است که این عوض در عقد شرط شده باشد و یا اینکه بعد از عقد گرفته شده باشد که در هر دو صورت مانع رجوع می شود.

اقسام عوض: در یک تقسیم عمومی عوض به دو نوع تقسیم می شود که یکی را عوض مالی و دومی را عوض معنوی می گویند.

عوض معنوی دارای اقسام زیر است:

۱. پاداش و ثواب، یعنی وقتی که شخصی چیزی را به یک فقیر می بخشد و فقیر آنرا قبض نماید، دو باره مالک نمی تواند به مال بخشش شده رجوع کند؛ زیرا این مال صدقه است.
۲. صلۀ رحمی، هرگاه شخصی چیزی را به خاطر صلۀ رحمی بخشش نماید، دو باره آنرا طلب کرده نمی تواند؛ زیرا صلۀ رحمی یک عوض معنوی است.
۳. ایجاد زیادت در مال بخشش شده، در این صورت رجوع کرده نمی تواند؛ زیرا مال هبه شده با چیز دیگری یکجا گردیده است.

۴. خارج شدن هبه از ملکیت هبه گیرنده.

۵. وفات یکی از عاقدین، در این حالت رجوع کرده نمی تواند؛ زیرا ملکیت تبدیل گردیده و به وارثان انتقال یافته است.

۶. هلاکت و تلف شدن موهوب، در این صورت نیز رجوع نمی شود؛ زیرا مالک نسبت از بین رفتن مال به آن دست یافته نمی تواند.

۷. رابطه همسری: هر گاه در میان زن و شوهر بخشش صورت گیرد، نمی توانند بر یکدیگر رجوع کنند؛ زیرا این هم یک عوض معنوی است.

حالات رجوع به هبه

۱. رجوع به اثر فیصله قاضی.

۲. رجوع در نتیجه رضایت طرفین عقد.

روش تدریس: تشریح، سؤال و جواب و تمثیل.

مواد ممد درسی: تخته، قلم، تباشیر و غیره

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم بعد از ادای سلام و احوال پرسی با شاگردان ، تنظیم صنف و بررسی کار خانه گی، درس گذشته را ارزیابی می کند : - کی می تواند بگوید ارکان هبه کدام اند؟ - حکم هبه را کی می تواند بیان کند؟ - معلم شاگردان را برای درس جدید آماده می سازد: در درس گذشته خواندید که هرگاه یک شخص به مریضی میوه، دانه و یا چیز دیگری می برد، هبه گفته می شود. آیا این هدایای داده شده را دو باره گرفته می تواند یا خیر؟ در درس امروز خواهید فهمید که این کار چه حکم دارد؟ 	<p>شاگردان جواب می دهند.</p> <p>شاگردان گوش می دهند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم تاریخ و عنوان درس جدید (هبه و یا بخشش) را بر تخته می نویسد. - راجع به عنوان درس، یعنی بخش دوم هبه که شامل رجوع به هبه و موانع رجوع می باشد مختصراً توضیحات می دهد، و آنگاه شاگردان را به مطالعه خاموشانه متن درس رهنمایی می کند. - در این فرصت عناوین جانبی موضوع درس را بر تخته می نویسد: - موانع رجوع از هبه: 	<p>شاگردان به سخنان استاد گوش فرا داده مطابق رهنمایی عمل می کنند.</p>

<p>شاگردان سؤال می‌کنند و در بحث شرکت می‌ورزند.</p>	<p>- هبه و بخشش به خویشاوندان: - برخی مسایل پیرامون این باب: - از شاگردان مختلف می‌خواهد یک یک فقره عبارت متن درس جدید را با آواز بلند بخوانند. معلم محترم قرائت شاگردان را تصحیح می‌کند، و مشکلاتی که در فهم عبارات داشته باشند، آن را توضیح می‌دهد. - سپس معلم محترم درس را به صورت همه جانبه تشریح می‌کند، و با شاگردان در مورد حالات مختلف هبه و بخشش بحث و گفتگو می‌کند تا موضوع بیشتر در ذهن شاگردان ترسیخ یابد. - در اخیر به شاگردان فرصت می‌دهد تا سوالات و استفسارات شان را مطرح نمایند و به آن جواب داده، به ارزیابی شاگردان می‌پردازد.</p>	
<p>شاگردان جواب می‌دهند.</p>	<p>ارزیابی ۱. موانع رجوع به هبه را بیان نمایید؟ ۲. بخشش برای فرزندان چه حکم دارد؟ مختصراً توضیح بدهید؟ ۳. در باره بخشش به پدر و مادر توضیحات بدهید؟ ۴. به برادران و خواهران چگونه بخشش صورت می‌گیرد؟</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان با دقت گوش می‌دهند، و خلاصه درس را ذهن نشین می‌سازند.</p>	<p>خلاصه درس</p> <ul style="list-style-type: none"> • رجوع به هبه جایز است؛ اما این کار شایسته نیست. • موانع رجوع به هبه هفت مورد است. • در بخشش به فرزندان مساوات مستحب است. این مساوات از نظر امام ابو یوسف برابری پسران با دختران است، و در نزد امام محمد بخشش به پسران دو برابر دختران مساوات قرآنی است. • در بخشش ترجیح دادن مادر بر پدر سنت است. • بخشش مساویانه به برادران و خواهران خوب است؛ اما بزرگتر را نسبت به کوچکتر به چیزی تخصیص دادن جایز است. 	
	<p>کار خانه گی با ملاحظه کتاب درسی، معلم محترم به شاگردان کارخانه گی تعیین می‌کند.</p>	

درس یازدهم

عنوان: ودیعت (امانت)

صفحات: ۵۱-۵۳

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- معنای ودیعت، دلیل مشروعیت، حکم، روشهای نگهداری و ختم ودیعت را بفهمند.
- درس خوانده شده را بتوانند در جای خود عملی نمایند.

معلومات اضافی

فرق بین ودیعت و امانت

- الف: از روی قصد مال خود را برای نگهداری نزد کسی گذاشتن ودیعت است؛ اما هرگاه بدون قصد مال یک شخص به دست شخص دیگری برسد؛ مثلاً: باد لباس کسی را به خانه شخص دیگری بیاورد امانت گفته می‌شود.
- ب: فرق دیگر این است که در ودیعت در صورتیکه (مودع) مطابق شروط صاحب مال عمل نماید ضمانت ندارد؛ اما در امانت به هیچ صورت از تاوان و ضمان رهایی نمی‌یابد، تا وقتیکه امانت را به صاحب آن بگرداند.
- ج: در ودیعت امین نمی‌تواند آنرا خیرات، و یا به کسی برای استعمال بدهد، و خودش هم نمی‌تواند آنرا استعمال کند.
- د: در ودیعت در صورت تقاضای صاحب مال، نمی‌توان آنرا تأخیر کرد.

اصطلاحات مرتبط به ودیعت

- امانت:** به دست گرفتن مال به حالتی که به غیر از نگهداری و یا سپردن مال به صاحبش در آن تصرفی کرده نمی‌تواند، امانت شمرده می‌شود. برابر است که شخص این مال را به خاطر حفاظت و نگهداری به دست آورده باشد، و یا به اساس عقد دیگری. لفظ امانت نسبت به ودیعت عامتر است، پس ودیعت نوعی امانت است.
- اعاره:** (عاریت) استفاده گرفتن از یک چیز حلال با حفظ بقای آن اعاره گفته می‌شود.
- لقطه:** مال یافت شده که مالک آن معلوم نباشد.

خصوصیات ودیعت:

ودیعت دارای خصوصیات زیر می‌باشد:

۱. ودیعت عقد جایز غیر لازمی است، یعنی هر دو جانب هر وقت که خواسته باشند می‌توانند عقد را از بین ببرند.
۲. ودیعت یک عقد امانت است.
۳. ودیعت یکی از عقود رضا کارانه است که به خاطر کمک و همدری صورت می‌گیرد.

روش تدریس: سؤال و جواب و تمثيل
مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، قلم و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم با تقدیم سلام و احوال پرسى صنف را تنظیم نموده - حاضری و کارخانه گى شاگردان را ملاحظه می نماید. - معلم محترم درس گذشته را ارزیابی می کند: - کی می تواند موانع رجوع از هبه را نام ببرد؟ - بخشش به برادران و خواهران چگونه صورت می گیرد؟ - معلم محترم شاگردان را به درس جدید آماده می سازد: 	<p>شاگردان جواب می دهند.</p> <p>شاگردان گوش می گیرند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم تاریخ و عنوان درس (ودیعت) را بر تخته می نویسد. - معلم در مورد عنوان درس و مفهوم عمومی و دیعت برای شاگردان مختصراً روشنی می اندازد. - شاگردان را به مطالعه خاموشانه متن درس جدید رهنمایی می کند، و با استفاده از این فرصت عناوین فرعی و نقاط مهم درس را بر تخته می نویسد. - معلم محترم یک یک عبارت از متن درس را بالای شاگردان مختلف، مخصوصاً شاگردان کم جرأت قرائت می کند و خواندن شان را تصحیح می نماید. - معلم محترم درس خود را مطابق بر نامه اصول تدریس به صورت همه جانبه تشریح می نماید. - به شاگردان فرصت می دهد تا راجع به درس سوال های خود را مطرح نمایند، و معلم محترم جواب می دهد و راجع به اهمیت و عملی ساختن و دیعت و امانت در زنده گى اجتماعى مردم با شاگردان گفتگو می کند. 	<p>شاگردان گوش می گیرند و مطابق رهنمایی استاد عمل می کنند.</p> <p>شاگردان با آواز بلند می خوانند.</p> <p>شاگردان سؤال می کنند و در مناقشه شریک می شوند.</p>

<p>شاگردان جواب می دهند.</p>	<p>ارزیابی</p> <p>۱. ودیعت را لغتاً و اصطلاحاً تعریف کنید؟</p> <p>۲. امانت چگونه باید نگهداری شود؟</p> <p>۳. فرق بین ودیعت و امانت را توضیح دهید؟</p> <p>۴. نگهدارنده امانت در کدام حالات ضامن شناخته می شود؟</p> <p>۵. در کدام حالات امانت پایان می یابد؟</p> <p>۶. در حالت اختلاف میان مودع و مودع سخن کدام یکی قابل قبول است؟</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>با دقت و توجه گوش می دهند.</p>	<p>خلاصه درس</p> <ul style="list-style-type: none"> • ودیعت به معنای گذاشتن، و در اصطلاح فقهاء نگهداری مال توسط شخص دیگر ودیعت شمرده می شود. • ودیعت میان دو شخص به میان می آید که عبارت از (مودع) و (مودع) می باشند. • ودیعت به قرآن و سنت ثابت است. • رکن امانت ایجاب و قبول است. • حکم امانت نگهداری مال برای صاحب آن است. • امانت توسط خود امانت گیرنده و یا توسط کسی نگهداری شود که در تحت سر پرستی وی باشد. • امانت در شش حالت قابل تاوان و ضمانت است. <p>امانت با سه چیز پایان می یابد.</p> <p>کار خانه گی</p> <p>استاد محترم با ملاحظه کتاب درسی، کارخانه گی برای شاگردان تعیین نماید.</p>	<p>۵ دقیقه</p>

درس دوازدهم

عنوان: غصب

صفحات:

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- معنای غصب، دلایل حرمت غصب و مسایل مربوط به غصب را بفهمند.
- درس خوانده شده را عملاً در جای مناسب تطبیق کنند.

معلومات اضافی

اصطلاحات مرتبط به غصب

تجاوز: تجاوز (تعدی) نسبت به غصب عامتر است. گرفتن مال، تلف نمودن آن، تعدی بالای جسم و عزت انسان در واژه تجاوز و تعدی شامل می‌باشند.

اتلاف: چیزی را خراب نمودن و یا از بین بردن اتلاف خوانده می‌شود.

اختلاس: مال کسی را در نتیجه غفلت وی با نیرنگ و فریب گرفتن اختلاس گفته می‌شود. و در اصطلاح فقهاء تصاحب مال کسی به طور آشکار همراه با فرار و گریز اختلاس شمرده می‌شود.

دزدی (سرقت): مال کسی را از جای محفوظ طور پنهان گرفتن دزدی و سرقت خوانده می‌شود.

حرابت: با زور و اجبار مال کسی را غارت نمودن در حالیکه نجات و یا کمک خواستن نا ممکن باشد، حرابت شمرده می‌شود.

قیمت (ثمن، سعر): در زبان پشتو و دری ارزش یک چیز به نام قیمت آن خوانده می‌شود، برابر است که این ارزش در هنگام بیع گذاشته شده باشد و یا از طرف بازار و یا مسئولین مربوطه. اما در اصطلاح فقهی تعیین ارزش برای مال در هنگام عقد بیع، قیمت شمرده می‌شود. چه این قیمت برابر با ارزش اصلی جنس باشد و یا کم و زیاد که در هر حالت اطلاق قیمت و یا ثمن بالای آن می‌گردد. همچنان تعیین ارزش برای چیزی توسط جانب سوم قیمت گفته می‌شود؛ مثلاً: شخصی مال شخص دیگری را تلف نماید، و صاحب مال تاوان مطالبه کند، در این وقت توسط یک طرف سومی آگاه ارزش تقریبی برای آن چیز تعیین شود، قیمت گفته می‌شود.

هرگاه از جانب مسئولین برخی چیزها قیمت گذاری شوند، این کار را نرخ گذاری و یا تسعیر می‌گویند. چونکه اصطلاحات ثمن، قیمت و سعر همه ارزش اشیا را تعیین می‌کند، بناءً گاه گاهی یکی به معنای دیگری نیز به کار گرفته می‌شود.

حالات وجوب قیمت

۱. در حالت بیع فاسد.

۲. در مال غصب شده که از بین رفته باشد، و از غیر مثلیات بوده باشد.

مثلیات: دو نوع اشیا؛ مانند: گندم، جواری. و یا یک نوع مصنوعات یک کارخانه؛ مانند: گیلایهای ناشکن، بشقاب و غیره.

قیمیات: اشیا ناهمگون؛ مانند: خانه ها، حیوانات و غیره.

روش تدریس: سؤال و جواب و تمثیل

مواد ممد درسی: تخته، قلم، کاغذ و غیره

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۱۰ دقیقه	<p>- معلم محترم با تقدیم سلام و احوالپرسی، حاضری و کار خانه گوی شاگردان را ملاحظه می نماید.</p> <p>- معلم محترم درس گذشته را ارزیابی می کند:</p> <p>- کی می تواند کفالت را تعریف نماید؟</p> <p>- کی می تواند در مورد مضاربت معلومات بدهد؟</p> <p>الف: ضمانت کردن از یک شخص کفالت گفته می شود، اما به هدایت شخص به جای وی دادن پول حواله خوانده می شود، در حالیکه اجرای کار شخصی دیگر و کالت است.</p> <p>ب: با تحمل فایده و زیان سرمایه خود را به کسی دادن مضاربت، اعطای مال به رضایت و بدون عوض هبه، و نگهداری مال نزد دیگری امانت خوانده می شود.</p> <p>- معلم محترم شاگردان را برای درس جدید آماده می سازد:</p> <p>شاگردان عزیز! شما فهمیدید که نگهداری مال نزد دیگری امانت گفته شد؛ اما اگر شخص این مال را به زور بگیرد غصب شمرده می شود. بیایید ببینیم غصب چیست و چگونه صورت می گیرد؟</p>	<p>شاگردان جواب می دهند و مطابق تقاضای معلم عمل می کنند.</p> <p>شاگردان با دقت گوش می دهند.</p>
۲۰ دقیقه	<p>- معلم محترم عنوان درس جدید (غصب) را بر تخته می نویسد.</p> <p>- سپس راجع به مفهوم کلی غصب برای شاگردان مختصراً روشنی می اندازد.</p> <p>- معلم محترم شاگردان را به مطالعه خاموشانه متن درس جدید رهنمایی می کند، و با استفاده از فرصت عناوین و موضوعات اساسی درس را به</p>	<p>شاگردان توجه نموده گوش می گیرند و به رهنمایی استاد عمل می نمایند.</p>

<p>شاگردان عبارات کتاب را با آواز بلند می‌خوانند، سوالات و مشکلات خود را مطرح می‌سازند.</p>	<p>ترتیب زیر بر تخته می‌نویسد:</p> <ul style="list-style-type: none"> • تعریف غصب • دلایل حرمت غصب • احکام غصب <p>- معلم محترم متن درس جدید را بالای شاگردان مختلف با آواز بلند می‌خواند و قرائت شاگردان را تصحیح نموده به مشکلات شان پاسخ می‌دهد.</p> <p>- سپس معلم محترم درس را به صورت همه جانبه تشریح می‌کند.</p> <p>- به سوالات شاگردان جواب می‌گوید، و در اخیر به ارزیابی درس جدید می‌پردازد و شاگردان ممتاز را تقدیر و تشویق می‌نماید.</p>	
<p>شاگردان جواب می‌دهند.</p>	<p>ارزیابی</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱. غصب را لغتاً و اصطلاحاً تعریف کنید؟ ۲. احکام مرتبط به غصب را بیان نمایید؟ ۳. حالاتی را بیان کنید که بالای مال غصب شده قیمت لازم میشود؟ 	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان با دقت توجه نموده گوش می‌دهند.</p>	<p>خلاصه درس</p> <ul style="list-style-type: none"> • معنای غصب گرفتن مال کسی به زور است و در اصطلاح فقهاء اخذ مال با ارزش و دارای قیمت بدون اجازه مالک آن غصب شمرده می‌شود. • حرمت و ناروا بودن غصب با قرآن کریم، سنت و اجماع ثابت است. • غصب سه حکم دارد که عبارت اند از: ارتکاب گناه، مسترد نمودن مال به صاحب آن، پرداخت قیمت در صورت عدم موجودیت مال غصب شده و یا پرداخت خساره در صورتیکه بمال غصب شده نقصان رسیده باشد. • هرگاه سامان و لوازم ساز و سرود (لهو ولعب) کسی غصب شود، در نزد امام صاحب تاوان و ضمانت لازم می‌شود. در سه حالت پرداخت قیمت مال غصب شده لازم می‌گردد. <p>کار خانه گی</p> <p>استاد با ملاحظه کتاب درسی برای شاگردان کار خانه گی تعیین می‌نماید.</p>	<p>۵ دقیقه</p>

درس سیزدهم

عنوان: لقطه (مال یافت شده)

صفحات: ۱۰۳-۱۰۶

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- معنای لقطه، حکم، انواع و مسایل دیگر مربوط به لقطه (مال یافت شده) را بدانند.
- احکام و شرایط مال یافت شده را در محیط و زنده گی اجتماعی خود عملی نمایند.

معلومات اضافی

اصطلاحات مرتبط به لقطه

لقیظ: طفلی که خانواده وی او را به خاطر ترس از رزق و یا طعنه زنا انداخته باشند.

کنز: مال پنهان شده که پنهان کننده آن معلوم نباشد.

- با مال یافت شده در جریان یک سال تجارت کردن جواز ندارد؛ زیرا که پیدا کننده مانند دست امین است، و تجارت ربح و زیان را همراه دارد. پس ممکن است که این مال یافت شده ضایع شود، در حالیکه ضایع کردن یافت شده جواز ندارد.
- بالای مال گم شده در همان مدتی که نزد صاحبش نبوده زکات نمی باشد.

روش تدریس: سؤال و جواب و تمثیل

مواد ممد درسی: تخته، کتاب، قلم و غیره.

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none">- معلم محترم بعد از داخل شدن به صنف سلام می دهد، و حاضری و کار خانه گی شاگردان را ملاحظه می نماید.- درس گذشته را با طرح برخی سؤال های ضروری ارزیابی می نماید:- غصب را کی می تواند تعریف کند؟- برای مال غصب شده چه وقت تاوان لازم می گردد؟- معلم محترم شاگردان را برای درس جدید انگیزه می دهد و آماده می سازد: <p>در درس گذشته فهمیدید که هرگاه کسی مال و یا چیز کسی را به زور و اجبار بگیرد گنهکار می شود؛ اما اگر کسی در مسیر راه، داخل موتر</p>	<p>شاگردان جواب سلام را می دهند و به هدایات معلم گوش می دهند.</p> <p>شاگردان به سوالات معلم جواب می گویند، و با وی همراهی می کنند.</p>

	و یا جای دیگر چیزی را بیابد، چی می شود و چه باید کرد؟ بیایید ببینیم این مسأله از چه قرار است. به کتابهای خود متوجه شوید.	
۲۵ دقیقه	<p>- معلم محترم عنوان درس جدید (لقطه) را بر تخته می نویسد، و در مورد مفهوم کلی آن به شاگردان توضیحات مختصر می دهد.</p> <p>- به شاگردان هدایت می دهد عبارات کتاب را طور خاموشانه مطالعه نمایند، و کلمات و جاهای مشکل را نشانی کنند.</p> <p>- در این فرصت معلم محترم برخی عناوین جانبی مهم موضوع درس را بر تخته می نویسد:</p> <p>معنای لقطه حکم لقطه انواع لقطه مدت اعلان اجورۃ اعلان شرط سپردن به صاحبش حکم مالک شدن یابنده</p> <p>- سپس معلم محترم از شاگردان مختلف می خواهد تا یک یک فقره عبارت از متن درس جدید را با آواز بلند بخوانند، و در صورت اشتباهات، معلم محترم به تصحیح قرائت شاگردان می پردازد.</p> <p>- معلم محترم درس خود را به صورت همه جانبه و با طرح سؤال ها و مثال های زنده از محیط و جامعه، موضوعات درس را تشریح و توضیح می نماید.</p> <p>- معلم محترم به شاگردان فرصت می دهد تا سوالات و نظریات خود را مطرح سازند.</p> <p>- معلم محترم به سوالات شاگردان پاسخ می گوید، و شاگردان را در گفتگوی موضوعات درس شریک می سازد.</p> <p>- در اخیر معلم محترم به ارزیابی شاگردان می پردازد.</p>	شاگردان گوش می دهند و مطابق هدایات معلم خود عمل می کنند.
۱۰ دقیقه	<p>ارزیابی</p> <p>۱. لقطه را لغتاً و اصطلاحاً تعریف کنید؟</p>	

شاگردان جواب می دهند.	<p>۲. حکم لقطه را بیان نمایید؟</p> <p>۳. همراه لقطه چگونه تعامل شود؟ توضیح بدهید؟</p> <p>۴. مال یافت شده در کدام جاها باید اعلان شود؟</p> <p>۵. از مال یافت شده تا کدام وقت باید اعلان صورت گیرد؟</p> <p>۶. احکام مالک شدن لقطه را بیان نمایید؟</p>	
	<p>خلاصه درس</p> <ul style="list-style-type: none"> • یافتن مال متعلق به غیر لقطه شمرده می شود. • نگهداری یافت شده گاهی مستحب، گاهی مکروه و گاهی هم حرام می باشد. • یافت شده و یا لقطه به دو نوع است. • یابنده مال گم شده ، باید خود مسئولیت اعلان آن را به عهده بگیرد. • برخی چیز های یافت شده را می توان خورد، و برخی دیگر را باید اعلان نمود. • شخص غنی از مال یافت شده استفاده کرده نمی تواند؛ اما شخص فقیر می تواند از آن استفاده کند. • هرگاه مال یافت شده خیرات داده شود، در این حالت مالک اختیار قبول و رد آنرا دارد. 	۵ دقیقه
	<p>کار خانه گی</p> <p>معلم محترم با ملاحظه کتاب درسی به شاگردان کارخانه گی تعیین نماید.</p>	

درس چهاردهم

عنوان: مزارعت (دهقانی)

صفحات: ۱۰۷-۱۱۰

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- تعریف مزارعت، حکم، شروط، احکام و ختم مزارعت را بشناسند.
- درس خوانده شده را در محیط خود عملاً تطبیق نمایند.

معلومات اضافی :

دلیل مشروعیت: مشروعیت مزارعت و یا دهقانی به حدیث و قیاس ثابت است. در یک حدیث شریف ابن عمر رضی الله عنهما روایت نموده که: پیامبر خدا صلی الله علیه وسلم زمین های خیر را به باشندگان خیر در مقابل برخی حصه حاصلات آن به اجاره داد که این عمل دهقانی و یا مزارعت می باشد.

قیاس: فقهای کرام دهقانی را به مضاربت قیاس نموده اند، زیرا که در مضاربت کار از یکی و پول از دیگری میباشد، که مزارعت نیز به همین منوال است. علت مشترک در هر دو همان برآورده ساختن خواست و ضرورت مالک و مضارب یا کار کننده می باشد.

مزارعت و دهقانی در مرحله اول شبیه اجاره و در خاتمه به شرکت تبدیل می شود.

زمین به اجاره گرفته شده را به دهقانی و یا مزارعت دادن جواز دارد. از این امر چنین معلوم می شود که در مزارعت ملکیت کامل زمین شرط نیست، اگر کسی حق فایده گرفتن را داشته باشد کافی است می تواند آن را به مزارعت بدهد.

کشت نمودن زمین عشری

هرگاه یک دهقان زمین عشری را کشت نماید، و تخم را دهقان بذر نموده باشد، نزد امام ابو حنیفه رحمه الله عشر بالای صاحب زمین است، مثلیکه در اجاره بالای مالک می باشد؛ اما در نزد امام ابو یوسف و امام محمد رحمهما الله عشر به اساس محصول مرتب می گردد. اگر تخم را مالک بذر نموده باشد در اینصورت به اتفاق همه عشر بالای مالک است.

روش تدریس: تشریح و سؤال و جواب

مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، کتاب، قلم ...

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم بعد از داخل شدن به صنف به شاگردان سلام می دهد ، صنف را تنظیم نموده حضری و کارخانه گی شاگردان را از نظر می گذراند. - معلم درس گذشته را ارزیابی می کند: - لقطه را کی تعریف می کند؟ - چی چیز است که تا مدت یک سال باید اعلان شود؟ - شاگردان را برای درس جدید آماده می سازد: وقتیکه یک شخص گمشده یی را می یابد، نباید چشم خود را ببندد، بلکه باید بکوشد تا صاحب آن را پیدا کند. اگر کسی در یک زمین که در آن دهقانی می کند کنز و یا معدن و ذخیره یی را پیدا نمود، آن کنز و معدن مربوط مالک و صاحب زمین می شود؛ اما باید حصه دولت را پردازد. بیاید ببینیم دهقانی چیست و چگونه صورت می گیرد. 	<p>شاگردان به حضری و تقاضاهای معلم پاسخ می گویند و به سخنان او گوش می دهند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم درس خود را به نام خدا آغاز نموده، تاریخ و عنوان درس (مزارعت) را بر تخته می نویسد، و در مورد آن مختصراً به شاگردان توضیحات می دهد. - به شاگردان هدایت می دهد تا متن درس جدید را به صورت خاموشانه مطالعه نمایند و مشکلات شان را نشانی کنند. - معلم محترم با استفاده از فرصت عناوین جانبی و موضوعات اساسی درس مزارعت را بر تخته می نویسد: - تعریف مزارعت - رکن مزارعت - حکم مزارعت - صورتهای مزارعت - ختم مزارعت - سپس معلم محترم از شاگردان می خواهد یک یک عبارت متن درس 	<p>شاگردان طبق هدایت معلم به مطالعه خاموشانه عبارات کتاب می پردازند.</p> <p>شاگردان با آواز بلند عبارات کتاب را می خوانند، و مشکلات خود را از معلم</p>

	<p>جدید را با آواز بلند بخوانند. معلم خواندن شاگردان را تعقیب و تصحیح نموده به سوالات و مشکلات شان جواب می گوید.</p> <p>- معلم محترم درس خود را به صورت همه جانبه تشریح می کند، و راجع به موضوعات مختلف مزارعت با شاگردان گفتگو می نماید.</p> <p>- در اخیر شاگردان ممتاز را تقدیر نموده همه را برای یاد گیری بهتر تشویق می نماید.</p> <p>- معلم محترم در اخیر غرض اطمینان از تطبیق درس خود شاگردان را ارزیابی می کند.</p>	
۱۰ دقیقه	<p>ارزیابی</p> <p>۱. مزارعت را لغتاً و اصطلاحاً تعریف کنید؟</p> <p>۲. صورتهای مزارعت را به طور کوتاه بیان نمایید؟</p> <p>۳. شروط مزارعت را به صورت فشرده توضیح دهید؟</p> <p>۴. راجع به احکام دهقانی معلومات خود را ارایه کنید؟</p>	شاگردان جواب می دهند.
۵ دقیقه	<p>خلاصه درس:</p> <ul style="list-style-type: none"> • دادن زمین به کسی در مقابل حصه معلومی از حاصلات آن دهقانی یا مزارعت گفته می شود. • رکن دهقانی ایجاب و قبول است. • از نظر امام صاحب عقد دهقانی باطل است؛ اما صاحبین چهار صورت برای مزارعت و یا دهقانی قایل شده اند که سه صورت آن را جایز و یک صورت آنرا ناجایز می دانند. • دهقانی هشت شرط دارد که برخی به عاقدین و برخی به زمین بر می گردد. • مزارعت صحیح چهار حکم دارد که برخی به اساس عرف و عادت تعیین می شود. • دهقانی در سه حالت خاتمه می یابد. 	شاگردان با دقت گوش می دهند.
	<p>کار خانه گی</p> <p>معلم محترم با دیدن کتاب درسی برای شاگردان کار خانه گی تعیین نماید.</p>	

درس پانزدهم

عنوان: مسابقات (باغبانی)

صفحات: ۱۱۱-۱۱۳

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- معنای مسابقات، حکم، رکن، فرق بین باغبانی و دهقانی، شروط، حالات پایان یافتن باغبانی را بفهمند.
- درس خوانده شده را در جای خود عملی سازند.

معلومات اضافی

اصطلاحات مرتبط به مسابقات

مناصبه: به نام مغارسه نیز خوانده می شود که یک شخص زمین خالی خود را برای مدت معین به خاطر غرس نهال در مقابل مشارکت در درخت و زمین به کسی بدهد.

فرق میان مسابقات و مناصبه این است در مناصبه زمین خالی برای غرس نهال به اجاره داده می شود، اما در مسابقات نهال های از قبل غرس شده به اجاره داده می شود.

اجاره: در لغت مزد و یا به مزدوری دادن و در اصطلاح فقهاء: عقد منفعت در مقابل عوض تعیین شده اجاره شمرده می شود.

حکمت مشروعیت مسابقات

حکمت مشروعیت مسابقات یا باغبانی تحقق مصلحت و رفع ضرورت است. به این ترتیب که یک شخص درخت دارد؛ اما از عهده تربیه و اصلاح آن برآمده نمی تواند، و شخص دیگری در تربیه و اصلاح درختان مهارت دارد؛ اما خودش درخت ندارد. در این حالت برای اینکه استفاده مشترک میان هر دو جانب به میان آید، باغبانی و یا مسابقات جایز گردیده تا اینکه مالک از باغبان، و باغبان از مالک استفاده به عمل آورند.

احکام باغبانی فاسد: وقتی که در شروط باغبانی کدام خلل و یا کمبود به وجود آید، اگر این خلل قبل از شروع کار باشد فسخ باغبانی واجب است، و در این صورت چیزی بر مالک و باغبان لازم نمی شود؛ زیرا که اثر وجوب در عقد صحیح ظاهر می شود که اصلاً به وجود نیامده؛ اما اگر این خلل پس از شروع کار ایجاد شود، در این صورت باغبان مستحق اجوره و مالک مستحق میوه می گردد.

روش تدریس: تشریح، سوال و جواب و تمثيل
مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، قلم، کتاب و غیره..

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم بعد از تقدیم سلام و احوال پرسى، حاضرى و کار خانه گى شاگردان را ملاحظه مى کند. - معلم محترم درس گذشته را ارزیابی مى کند: - صورت عدم جواز مزارعت و یا دهقانى کدام است؟ - مزارعت و یا دهقانى جایز چند شرط دارد؟ - معلم محترم شاگردان را برای درس جدید آماده مى سازد: در درس قبلى فهمیدید که یک شخص زمین خود را برای کشت به کسى دیگری میتواند بدهد؛ اما اگر کسى درختان خود را در مقابل مقداری میوه به کسى بدهد چه نامیده مى شود؟ بیایید بینیم این را چه مى گویند و چگونه انجام مى شود؟ 	شاگردان جواب مى دهند.
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم عنوان درس (مساقات) را بر تخته مى نویسد؛ و در باره مفاهیم کلی و اساسی کلمه مساقات مختصراً به شاگردان توضیحات مى دهد. - شاگردان را برای خواندن خاموشانه متن درس جدید هدایت مى دهد. - معلم محترم عناوین جانبی موضوع مساقات را بر تخته مى نویسد: - معنای مساقات - حکم مساقات - در کدام نوع درختان مساقات جواز دارد؟ - فرق بین مزارعت و مساقات - شروط مساقات - احکام مساقات - معلم محترم از برخی شاگردان دیر آموز مى خواهد با آواز بلند یک یک عبارت متن درس جدید را بخوانند. 	<p>شاگردان گوش مى دهند، و مطابق هدایت استاد عمل مى کنند.</p> <p>شاگردان با آواز بلند عبارات کتاب را مطالعه مى نمایند و در</p>

<p>بارۀ عبارات و کلمات مشکل سوال می کنند.</p>	<p>- معلم محترم خواندن شاگردان را مراقبت و تصحیح نموده به سوالات شان جواب می دهد.</p> <p>- معلم محترم درس را به صورت همه جانبه تشریح می کند. شاگردان در گفتگوی درس مشارکت می نمایند و صورتهای عملی مساقات و یا باغداری را میان خود بحث می کنند.</p> <p>- در اخیر معلم محترم شاگردان را ارزیابی می نماید.</p>	
<p>شاگردان جواب می دهند.</p>	<p>ارزیابی</p> <p>۱. مساقات را لغتاً و اصطلاحاً تعریف کنید؟</p> <p>۲. فرق های مزارعت و مساقات را توضیح بدهید؟</p> <p>۳. شروط باغبانی را بگویید؟</p> <p>۴. احکام باغبانی را مختصراً تشریح کنید؟</p> <p>۵. حالات ختم باغبانی را بیان نمایید؟</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان گوش می دهند.</p>	<p>خلاصۀ درس</p> <ul style="list-style-type: none"> • دادن درختان میوه دار به باغبان در مقابل حصه یی از میوه درختان باغبانی گفته می شود. • امام ابوحنیفه رحمه الله باغبانی را باطل می داند؛ اما صاحبین آنرا جواز می دهند. • رکن باغبانی ایجاب و قبول است. • در درختان میوه دار باغبانی جواز دارد. • باغبانی با دهقانی چهار فرق دارد. • باغبانی احکام خاص دارد که برخی به باغبان و برخی به هر دو جانب یعنی مالک و باغبان بر می گردد. • باغبانی با انتهای مدت، مرگ یکی از عاقدین و دیگر عذر های موجه به پایان می رسد. 	<p>۵ دقیقه</p>
	<p>کار خانه گی</p> <p>استاد محترم با ملاحظه کتاب درسی برای شاگردان کارخانه گی تعیین می نماید.</p>	

درس شانزدهم

عنوان: وقف

صفحات: ۱۱۴-۱۱۶

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- معنای وقف، دلیل مشروعیت، حکم، رکن، شروط، ناظر بر وقف و مسایل دیگر مربوط به وقف را خوب بفهمند.
- درس خوانده شده را عملاً در جای خود تطبیق نمایند.

معلومات اضافی

اصطلاحات مرتبط به وقف

تبرع: به خاطر صلۀ رحمی و یا بخشش بدون عوض، برای کسی کار کردن و یا چیزی دادن تبرع شمرده می شود.

صدقه: به منظور تقرب به خداوند متعال جل جلاله مالی را به کسی دادن صدقه است.

وقف چه وقت لازم می گردد؟

وقتی که مطابق شروط از جانب کسی که اهلیت تصرف را داشته باشد وقف صادر گردد، وقف لازم می شود و از حق وقف کننده خارج می شود؛ اما نزد امام ابوحنیفه وقف یک تصرف جایز غیر لازمی است، به این معنا که وقف کننده دو باره می تواند به چیز خود رجوع کند؛ اما اگر حاکم به لزوم آن حکم نماید، در این صورت نزد امام صاحب نیز لازم می گردد. همچنان اگر وقف بعد از مرگ به زمان مضاف شود نیز لازم می گردد. و نزد صاحبین وقف یک تصرف لازمی است که به آن رجوع نمی شود.

رجوع به وقف: فقهای کرام به این نظر اند که وقتی وقف لازم گردید، دو باره به آن رجوع کردن جواز ندارد، به این معنی که نه دو باره خرید و فروش می شود، و نه به گروهی داده می شود و نه به کسی بخشیده می شود و نه هم به میراث برده می شود.

زکات در مال عین وقفی: باید گفت که در مال وقف شده، مانند چهار پایان زکات نمی باشد.

روش تدریس: تشریح و سوال و جواب

مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، کتاب، قلم و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم با تقدیم سلام و احوال پرسى، نظافت صنف، حاضرى و کار خانه گى شاگردان را ملاحظه مى نماید. - درس گذشته را ارزیابی مى نماید: - کدام نوع درختان به باغبان داده مى شود؟ - باغبانى چه وقت ختم مى شود؟ - یکى از احکام باغبانى را بیان نمایید؟ - شروط مالک برای باغبان کدام است؟ - شاگردان را برای درس جدید آماده مى سازد: <p>شاگردان عزیز، شما خواندید که یک شخص مى تواند باغ خود را در مقابل حصه معینی از میوه آن به باغبان بدهد. امروز مى خوانیم که یک شخص میوه باغ خود را برای خوردن مردمان مى بخشد، و مى گوید که میوه این باغ وقف است. بیایید ببینیم وقف چه را مى گویند و چگونه انجام مى یابد؟</p>	<p>شاگردان جواب مى دهند.</p> <p>شاگردان با دقت گوش مى گیرند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم عنوان درس جدید (وقف) را بر تخته مى نویسد و راجع به مفهوم کلی وقف مختصراً به شاگردان توضیحات مى دهد. - شاگردان را به مطالعه خاموشانه متن درس جدید هدایت مى دهد، و با استفاده از این فرصت عناوین جانبی و موضوعات اساسی مربوط به وقف را بر تخته مى نویسد: - معنای وقف: - حکم وقف: - رکن وقف: - شروط وقف: - یک یک فقره عبارت متن درس جدید را بالای شاگردان مختلف با آواز بلند قرائت مى کند، و خواندن شاگردان را مراقبت و تصحیح نموده به سؤالات و مشکلات شان پاسخ مى دهد. 	<p>به مطالعه خاموشانه عبارات کتاب مى پردازند.</p> <p>طبق هدایت معلم عبارات کتاب را با آواز بلند مى خوانند و به</p>

<p>سوال می کنند و در بحث مشارکت می ورزند.</p>	<p>- معلم محترم از شاگردان می خواهد تا مفهوم گرفته شده از عبارات خوانده شده خود را توضیح بدهند.</p> <p>- سپس درس را مطابق برنامه بصورت همه جانبه تشریح می کند.</p> <p>- به شاگردان فرصت می دهد تا سؤالات شان را مطرح سازند و تحت رهنمایی معلم برای روشن شدن بیشتر مفاهیم مربوط به وقف گفتگو نمایند.</p> <p>- در اخیر شاگردان ممتاز را بیشتر تقدیر نموده و به ارزیابی شاگردان می پردازد.</p>	
<p>شاگردان جواب می دهند.</p>	<p>ارزیابی:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱. معنای لغوی و اصطلاحی وقف را بیان کنید. ۲. شروط مال وقف شده کدام است؟ توضیح دهید. ۳. حفاظت کننده مال وقف شده باید چه کسی باشد؟ ۴. مسئولیت ناظر و یا حفاظت کننده وقفی چیست؟ ۵. با زمین وقف شده برای مسجد چگونه عمل میشود؟ 	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان با دقت گوش می دهند.</p>	<p>خلاصه درس:</p> <ul style="list-style-type: none"> • وقف در لغت حفاظت کردن را گویند، و در اصطلاح فقها بخشیدن و خیرات نمودن مال تحت تصرف خود وقف شمرده می شود. • جواز وقف به حدیث ثابت است. • امام ابوحنیفه رحمه الله وقف را یک عقد جایز غیر لازمی می داند؛ مگر از نظر صاحبان وقف صحیح یک عقد لازمی است. • رکن وقف ایجاب و قبول است؛ مگر شرطهای وقف برخی به وقف کننده و برخی به مال وقف شده ارتباط می گیرد. • صرف به پسران بدون دختران وقف نمودن مکروه است. • زمین وقف شده برای مسجد در نزد شیخین برای ابد مسجد است. • مصارف مربوط به وقف از محصول و درآمد مال وقف شده میتواند صورت گیرد. 	<p>۵ دقیقه</p>
	<p>کار خانه گی:</p> <p>معلم محترم با ملاحظه کتاب درسی به شاگردان کارخانه گی تعیین نماید.</p>	

درس هفدهم

عنوان: صلح

صفحات: ۱۱۷-۱۱۹

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- تعریف صلح، حکم، دلیل مشروعیت، حکمت، حالات و احکام صلح را بشناسند.
- درس خوانده شده را در محیط خود عملی کرده بتوانند.

معلومات اضافی :

اصطلاحات مرتبط به صلح:

تحکیم: از نظر فقها سپردن حکم به یک شخص تا میان دو جناح متخاصم فیصله نماید، تحکیم شمرده می‌شود، به عبارت دیگر دادن اختیار فیصله به یک شخص تحکیم گفته می‌شود. البته این سپارش یا توسط قاضی صورت می‌گیرد، و یا توسط طرفین قضیه مورد نزاع. در صورتیکه این سپردن حکم از جانب قاضی صورت گیرد، تحکیم گفته می‌شود؛ اما اگر توسط طرفین نزاع کسی تعیین شود تا در مورد نزاع فیصله کند، این امر صلح و یا مصالحه خوانده می‌شود.

فرق بین تحکیم و صلح:

تحکیم یک فیصله قضایی است، در حالیکه صلح عبارت از عقد و یا قرار دادی است که به رضایت طرفین منازعه صورت می‌گیرد. در صلح یک طرف از حق خود تنازل می‌کند، در حالیکه در تحکیم تنازل نمی‌باشد.

عفو: به معنای ترک و گذاشتن. عفو در جمله (عفا الله عنک) به این معنی است که خداوند گناهان ترا پاک و محو بگرداند. و یا اینکه: "من حق خود را عفو کردم" یعنی آنرا ساقط نمودم.

عفو از صلح به این ترتیب جدا می‌شود که عفو یک جنبه انجام می‌یابد، اما صلح دو جنبه صورت می‌گیرد. گاهی چنین هم می‌شود که صلح و عفو یکجا صورت می‌گیرد، مانند بخشیدن خونبها در بدل مال.

انواع صلح: صلح انواع زیاد دارد که برخی آن از این قرار است:

- صلح میان کافران و مسلمانان.
- صلح میان حکومت و باغیان.
- صلح میان زن و شوهر، در صورت موجودیت مشکلات میان شان.
- صلح میان طرفین منازعه در موضوعات غیر مالی.
- صلح میان طرفین منازعه در مورد مسایل مالی، که محل آن علم فقه است، و بحث ما نیز راجع به همین موضوع می‌باشد.

روش تدریس: تشریح، سؤال و جواب و تمثیل

مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، کتاب، قلم و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم با تقدیم سلام و احوال پرسشی داخل صنف گردیده، حاضری و کار خانه گی شاگردان را ملاحظه می نماید. - معلم محترم درس گذشته را با طرح برخی سؤال های عمومی ارزیابی می کند: - در منطقه و محیط شما آیا جایی بنام وقفی شناخته می شود؟ - ناظر وقف چه مسئولیت دارد؟ - معلم محترم شاگردان را برای درس جدید آماده می سازد: - گاهی چنین می شود که میان وقف کننده و مال وقفی آن مشکلی ایجاد می شود، راه حل این مشکل چه می باشد؟ صلح. - بیاید ببینیم صلح چیست و در کدام حالات به صلح ضرورت می شود و صلح چگونه صورت می گیرد؟ 	<p>شاگردان به پرسشهای معلم جواب می دهند، و به سخنان او گوش می گیرند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم عنوان درس (صلح) را بر تخته می نویسد، و راجع به مفهوم کلی صلح برای شاگردان مختصراً توضیحات می دهد. - از شاگردان می خواهد صفحه درس را باز نموده و متن درس را به صورت خاموشانه مطالعه نمایند، و جاهای مشکل را نشانی کنند. - در این وقت معلم محترم عناوین جانبی موضوع صلح را بر تخته می نویسد: - تعریف صلح: - حکم صلح: - حکمت مشروعیت صلح: - حالات و انواع صلح: - سپس از شاگردان مختلف می خواهد تا یک یک فقره عبارت متن درس جدید را با آواز بلند قرائت نمایند. - معلم محترم خواندن عبارت شاگردان را ملاحظه و تصحیح 	<p>شاگردان صفحات کتاب درسی را باز نموده مطابق هدایت استاد عمل نمایند.</p> <p>شاگردان عبارات کتاب را با آواز بلند قرائت می نمایند.</p>

<p>شاگردان سوالات خود را مطرح می‌سازند و در گفتگوی درسی شریک می‌شوند.</p>	<p>می‌نماید، و از برخی آنها می‌پرسد تا مفهوم عبارات خوانده شده را به زبان خود تعبیر نمایند.</p> <ul style="list-style-type: none"> - سپس معلم محترم درس را بصورت همه جانبه تشریح می‌کند و با شاگردان سؤال و جواب و گفتگو انجام می‌دهد. - به شاگردان فرصت می‌دهد تا سوال های خود را مطرح کنند و معلم محترم به پرسش های شان پاسخ می‌گوید. - در اخیر معلم محترم به ارزیابی شاگردان می‌پردازد. 	
<p>شاگردان جواب می‌دهند.</p>	<p>ارزیابی:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱. صلح را تعریف کنید؟ ۲. دلیل مشروعیت صلح از قرآن و سنت را بگویید؟ ۳. صلح به چند قسم است؟ مختصراً بیان نمایید؟ ۴. یک مثال برای صلح ارایه کنید؟ ۵. حالات صلح به اعتبار مدعی علیه را بیان کنید؟ ۶. احکام مربوط به صلح را توضیح بدهید؟ 	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان گوش می‌دهند.</p>	<p>خلاصه درس:</p> <ul style="list-style-type: none"> • صلح در لغت اصلاح کردن را گویند، و در اصطلاح فقها عقدی که بوسیله آن منازعه بر طرف می‌گردد صلح گفته می‌شود. • در میان مردم صلح نمودن کار نیک و شایسته است. • صلح با قرآن، سنت و اجماع ثابت گردیده است. • حکمت صلح ایجاد فضای دوستی و محبت می‌باشد. • در صورت انکار مدعی علیه صلح سه حالت دارد: <p>الف: اقرار در دعوا.</p> <p>ب: انکار از دعوا.</p> <p>ج: سکوت در دعوا.</p> <ul style="list-style-type: none"> • بعد از انجام صلح دعوا شنیده نمی‌شود؛ و همچنان با انجام صلح بر سر زمین، شفع ثابت می‌گردد. 	<p>۵ دقیقه</p>
	<p>کار خانه گی:</p> <p>معلم محترم بعد از دیدن کتاب درسی برای شاگردان کارخانه گی تعیین می‌نماید.</p>	

درس هجدهم

عنوان: شرکت

صفحات: ۱۲۱-۱۲۳

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- تعریف شرکت، دلیل مشروعیت، حکمت و اقسام شرکت را بدانند.

- درس خوانده شده را در جای خود عملی و تطبیق نمایند.

معلومات اضافی :

دلیل مشروعیت شرکت: قبل از بعثت پیامبر اسلام ﷺ، یکی از اعراب به نام السائب بن السائب با آنحضرت شریک بود.

در روز فتح مکه و قتیکه به او رو برو شد، پیامبر خدا ﷺ به وی گفت: خوش آمدی برادر و شریک من!

در یک حدیث دیگر آمده که زید بن ارقم و براء بن عازب با یکدیگر شریک بودند، ایشان مقداری نقره را به نقد و نسیه

گرفتند. وقتی که این خبر به پیامبر ﷺ رسید، معامله نقدی را اجازه داد؛ ولی نسیه را رد کرد. در این حدیث به صورت آشکار

اعتراف و اجازه پیامبر ﷺ به شرکت معلوم می شود.

انواع دیگر عقد های شرکت:

شرکت مطلق: شرکت مطلق و یا آزاد آن است که به کدام تجارت خاص و یا کدام شخص معین مقید نگردد.

شرکت مقید: آن است که به تجارت و یا بازار خاص مقید کرده شود.

روش تدریس: تشریح، سوال و جواب و تمثیل

مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، قلم، کتاب و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none">- معلم محترم بعد از ادای سلام، احوال پرسى، تنظيم صنف و بررسى کار خانه گى شاگردان، درس گذشته را ارزىابى مى کند:- از صلح چه نتیجه بدست مى آید؟- کدام حالت صلح حکم بيع را بخود مى گیرد؟- معلم محترم شاگردان را برای درس جدید آماده مى سازد:	شاگردان جواب مى دهند.
	<p>شاگردان عزیز، در درس گذشته فهمیدید که صلح چیست و چگونه انجام مى گیرد.</p> <p>یکی از مواردی که سبب منازعه می شود و به صلح ضرورت پیدا</p>	شاگردان پاسخ مى دهند و گوش مى گیرند.

	می شود اشتراک دو ویا چند نفر در معامله تجارت است که به نام شرکت یاد می شود. بیایید ببینیم شرکت چیست و چگونه تشکیل می شود.	
<p>۲۵ دقیقه</p> <p>شاگردان طبق هدایت عمل می کنند.</p> <p>شاگردان عبارات کتاب را با آواز بلند می خوانند.</p> <p>شاگردان سؤال می کنند، گوش می گیرند و پاسخ می دهند.</p>	<p>- معلم محترم عنوان درس جدید (شرکت) را بر تخته می نویسد، و معلومات عمومی راجع به مفهوم کلمه شرکت ارایه می کند.</p> <p>- معلم محترم به شاگردان هدایت می دهد متن درس جدید را به صورت خاموشانه مطالعه نمایند و جاهای مشکل را نشانی کنند.</p> <p>- با استفاده از فرصت عناوین جانبی و اساسی را بر تخته می نویسد:</p> <p>- تعریف شرکت:</p> <p>- دلیل مشروعیت شرکت:</p> <p>- حکمت مشروعیت شرکت:</p> <p>- انواع شرکت:</p> <p>- رکن شرکت عقود:</p> <p>- انواع شرکت عقود:</p> <p>- معلم محترم یک یک فقره عبارت متن درس جدید را توسط شاگردان با آواز بلند قرائت می نماید و مشکلات خواندن و فهم عبارات را برایشان حل می نماید.</p> <p>- معلم محترم درس را بصورت همه جانبه تشریح نموده شاگردان را در گفتگوی درس شریک می سازد.</p> <p>- معلم محترم به شاگردان فرصت می دهد تا سوالات خود را مطرح سازند، و به پرسش هایشان پاسخ می دهد.</p>	
<p>۱۰ دقیقه</p> <p>شاگردان جواب می دهند.</p>	<p>ارزیابی:</p> <p>۱. شرکت را در لغت و در اصطلاح تعریف کنید؟</p> <p>۲. شرکت املاک به چند قسم است؟ نام بگیرید.</p> <p>۳. شرکت عقود را تعریف کنید و انواع آن را بگویید.</p> <p>۴. شرکت املاک را تعریف کنید.</p> <p>۵. شرکت عقود را تعریف کنید.</p> <p>۶. فرق میان شرکت عنان و مفاوضه چیست؟</p>	

شاگردان با دقت گوش فرا میدهند.	<p>خلاصه درس:</p> <ul style="list-style-type: none"> • شرکت در لغت یکجا کردن را گویند؛ اما در اصطلاح فقهاء شریک شدن در فایده و زیان به اساس قرار داد، شرکت نامیده می شود. • به صورت عموم شرکت به دو نوع است که یکی شرکت املاک و دومی شرکت عقود گفته می شود. • در شرکت هر دو جانب شریک با مشوره یکدیگر کار می کنند. • شرکت عقود به اساس یک عقد به میان می آید، و به سه قسم است که اولی به نام شرکت اموال، دومی به نام شرکت اعمال و سومی به نام شرکت وجوه یاد می شود. 	۵ دقیقه
	<p>کار خانه گی:</p> <p>معلم محترم با استفاده از کتاب درسی برای شاگردان کارخانه گی تعیین نماید.</p>	

درس نهم

عنوان: شرکت وجوه

صفحات: ۱۲۴-۱۲۶

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- تعریف شرکت وجوه، شرط های شرکت عقود و شرکت اموال و چیز های باطل کننده شرکت را بیاموزند.
- درس خوانده شده را در جای خود عملی نمایند.

معلومات اضافی :

احکام عمومی متعلق به شرکت:

شراکت در سرمایه و فایده: حکم عقد شرکت این است که معقود علیه و آنچه از آن بدست می آید میان هر دو جانب مشترک باشد.

عدم لزوم عقد: به این معنا که هر یکی از شرکا میتواند عقد را فسخ نماید؛ به شرط اینکه طرف مقابل را خبر نماید؛ زیرا که در این امر فایده هر دو طرف نهفته است.

شریک امین است: همه فقها در این امر اتفاق دارند که در مورد مال شرکت دست شریک دست امین است. از این موضوع چنین مرتب می گردد که هرگاه بدون کدام کوتاهی ویا قصدی از بین برود تاوان ندارد.

مستحق فایده شدن: یک شخص با سه طریقه زیر مستحق فایده شمرده می شود: با مال، کار و ضمانت که در اینجا با مال مستحق می گردد.

شرکت فاسد: شرکت فاسد آن است که شروط صحت در آن ناقص باشد؛ مثلاً نبودن اهلیت در عاقدین.

روش تدریس: تشریح، سؤال و جواب و تمثیل

مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، کتاب، قلم و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	- معلم محترم با ادای سلام و احوال پرسی، صنف را ملاحظه می نماید، حضری می گیرد و کارخانه گی شاگردان را بررسی می کند. - معلم محترم درس گذشته را ارزیابی می نماید: ۱- کی می تواند بگوید که شرکت به صورت عموم به چند قسم	شاگردان جواب می دهند.

<p>شاگردان به پرسشهای معلم پاسخ می‌گویند و در بحث اشتراک می‌ورزند.</p>	<p>است؟</p> <p>۲- کدام شرکتها در زیر عنوان شرکت عقود قرار می‌گیرند؟</p> <p>۳- شرکتهای اجباری و اختیاری از کدام نوع شرکت می‌باشند؟</p> <p>- معلم محترم شاگردان را برای درس جدید آماده می‌سازد:</p> <p>- مردم توسط چی تجارت می‌کنند؟</p> <p>- با پول.</p> <p>- بعضی مردم پول ندارند، ولی تجارت می‌کنند!</p> <p>- از مردم پول جمع می‌کنند.</p> <p>- نه خیر!</p> <p>برخی ها به واسطه اعتبار و رسوخ خود از مردم مال می‌گیرند و تجارت می‌کنند.</p> <p>- بلی! بعضی ها به این ترتیب به واسطه اعتبار و اثر و رسوخ سودا می‌گیرند که این را شرکت وجوه می‌گوییم.</p> <p>بیااید ببینیم این نوع شرکت چگونه صورت می‌گیرد؟</p>	
<p>شاگردان طبق هدایت معلم عمل می‌کنند.</p> <p>شاگردان عبارات کتاب را با آواز بلند قرائت می‌نمایند، و مشکلات خود را از معلم می‌پرسند، و در بحث شرکت می‌ورزند.</p>	<p>- معلم محترم عنوان درس جدید (شرکت وجوه) را به روی تخته می‌نویسد.</p> <p>- سپس شاگردان را به مطالعه خاموشانه متن درس جدید رهنمایی می‌کند، و با استفاده از فرصت عناوین جانبی و اساسی موضوع شرکت وجوه را بر تخته می‌نویسد:</p> <p>- تعریف شرکت وجوه:</p> <p>- شرکت اعمال و ابدان:</p> <p>- تعریف شرکت عقود:</p> <p>- مبطلات شرکت:</p> <p>- سپس از شاگردان مختلف می‌خواهد تا یک یک فقره عبارت متن درس جدید را با آواز بلند قرائت نمایند.</p> <p>- معلم محترم خواندن شاگردان را مراقبت و در صورت ضرورت تصحیح می‌کند و از آنها می‌خواهد تا مفهومی را که از عبارات گرفته اند به زبان خود توضیح نمایند.</p> <p>- سپس معلم محترم درس را به صورت همه جانبه شرح می‌نماید و</p>	<p>۲۵ دقیقه</p>

	<p>شاگردان را در گفتگوی درس شریک می سازد.</p> <p>- به شاگردان فرصت می دهد تا سوالات خود را راجع به موضوع درس مطرح نمایند و به پرسشهای آنها پاسخ می گوید.</p> <p>- در اخیر معلم محترم به ارزیابی شاگردان می پردازد.</p>	
۱۰ دقیقه	<p>ارزیابی:</p> <p>۱. شرکت وجوه را تعریف نمایید؟</p> <p>۲. شرکت های ابدان و اعمال را توضیح بدهید؟</p> <p>۳. برای شرکت اعمال و ابدان مثال ارایه نمایید؟</p> <p>۴. شرط های شرکت عقود را بیان کنید؟</p> <p>۵. در کدام نوع شرکت کار کردن شرط پنداشته میشود؟</p> <p>۶. شرکت در کدام حالات باطل می شود؟</p>	شاگردان جواب می دهند.
۵ دقیقه	<p>خلاصه درس:</p> <ul style="list-style-type: none"> • بدون سرمایه شخصی، با استفاده از اعتبار خود گرفتن اموال تجارتي، شرکت وجوه شمرده می شود. • مشارکت خیاط ها ، نجارها و دیگر پیشه وران بنام شرکت ابدان و یا اعمال نامیده می شود. • شرکت عقود دارای شرط های شرکت خاص است. • شروط شرکت اموال نسبت به شروط شرکت عقود فرق دارد. • در شرکت عنان هر شریک اختیار و صلاحیت خرید و فروش را دارد. • شرکت با سه چیز باطل می شود. • در چیز های مباح و قابل استفاده همگان شرکت صحیح نمی شود. 	شاگردان گوش می گیرند.
	<p>کار خانه گی:</p> <p>معلم محترم با ملاحظه کتاب درسی برای شاگردان کارخانه گی تعیین نماید.</p>	

درس بیستم

عنوان: شفعه

صفحات: ۱۲۷-۱۳۰

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- معنای شفعه، مشروعیت، حکم، سبب، ثبوت، شروط، حالات سقوط و مسایل دیگر مربوط به شفعه را بفهمند.
- احکام و مسایل شفعه را در محیط زنده گی تطبیق نموده بتوانند.

معلومات اضافی :

الفاظ مرتبط به شفعه:

بیع اجباری: در مقابل یک حق بالای کسی به زور و اجبار چیزی را به فروش رسانیدن بیع جبری شمرده می شود. این کار به خاطر دفع ضرر و یا برای جلب منفعت عام صورت می گیرد.

شفعه به چی چیز ثابت می شود؟ در مذهب ما شفعه در اشیای زیر ثابت می شود:

اول: خانه ها.

دوم: زمین.

شفعه از مسلمان بالای ذمی، و از ذمی بالای مسلمان ثابت می شود. به دلیل اینکه قاضی شریح این فیصله را در حضور صحابه کرام نموده بود. زمانیکه در یک زمین شفعه ها زیاد باشند، و سبب شفعه بودن آنها یکی باشد، در این حالت برای آنها به اندازه ملکیت سهم داده می شود؛ ولی اگر سبب شفعه آنها مختلف باشد، در این حالت ترتیب آنها دیده شده، قوی بر ضعیف مقدم می شود. یعنی همان کس مقدم می باشد که در نفس مبیعه شریک باشد، باز کسی که در حقوق مبیعه شریک باشد، و به همین ترتیب دیگران نیز محاسبه می شوند.

راه های بدست آوردن زمین مشفوع:

۱- از طریق مشتری و به رضایت وی زمین مشفوع را به شفیع تسلیم کردن.

۲- به اساس فیصله قاضی زمین را به شفیع سپردن.

میراث بردن شفعه: وقتی که شفیع پس از فروش زمین شفعی و قبل از تسلیمی آن وفات نماید، وارثان حق تسلیم شدن شفعه را ندارند. به این معنا که شفعه به میراث گرفته نمی شود.

روش تدریس: تشریح، سؤال و جواب و تمثيل
مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، کتاب، قلم و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم بعد از ادای سلام و احوال پرسى با شاگردان ، تنظيم صنف و بررسی کار خانه گى ، درس گذشته را ارزیابی می کند : - شرکت وجوه کدام نوع شرکت را گویند؟ - شرکت با چه چیز ها باطل می شود؟ - معلم محترم شاگردان را برای درس جدید آماده می سازد: معلم: در درس گذشته فهمیدید که دو تن می توانند مشترکاً تجارت نمایند؛ ولی میدانید که فلانی شخص همراه فلان شخص یک خانه مشترک خریده بودند، یک شخص دیگر پیدا شد و خانه را از نزد شان گرفت. یک شاگرد: آیا این شخص آنقدر زور مند بود؟ معلم: نه خیر، او زور مند نبود، بلکه حق او زور مند بود، آن شخص شفیع بود وبه حق شفعه خانه را مسترد نمود. حالا بیایید شفعه و شفیع را بشناسیم. 	<p>شاگردان جواب سلام، حاضری و پرسشهای استاد را پاسخ می دهند.</p> <p>شاگردان گوش می دهند و در گفتگو شرکت می ورزند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم عنوان درس (شفعه) را بر تخته می نویسد. - به شاگردان هدایت می دهد تا متن درس شفعه را خاموشانه مطالعه کنند، و جاهای مشکل را نشانی نمایند. - معلم محترم با استفاده از فرصت عناوین جانبی و اساسی موضوع درس را بر تخته می نویسد: - تعریف شفعه: - حکمت مشروعیت شفعه: - حکم شفعه: - اصطلاحات شفعه: - سبب شفعه: - انواع مشارکت در شفعه: - ثبوت شفعه: 	<p>شاگردان مطابق هدایت استاد عمل می کنند.</p>

<p>شاگردان عبارات کتاب را با آواز بلند می‌خوانند.</p> <p>شاگردان جواب می‌دهند و به درس گوش می‌گیرند.</p>	<p>- چیزهایی که شفعه در آن ثابت نمی‌شود:</p> <p>- انواع طلب در شفعه:</p> <p>- سقوط شفعه:</p> <p>- سپس معلم محترم یک فقره عبارت متن درس جدید را بالای شاگردان مختلف با آواز بلند قرائت می‌نماید و در صورت ضرورت خواندن شاگردان را تصحیح نموده مشکلات شان را حل می‌نماید.</p> <p>- معلم محترم خلاصه مفهوم عبارات خوانده شده را از شاگردان می‌پرسد.</p> <p>- سپس معلم محترم درس را به صورت همه جانبه تشریح می‌کند.</p> <p>- برخی موضوعات را بالای شاگردان ممتاز تکرار می‌کند، و شاگردان ممتاز را تقدیر می‌نماید و دیگران را برای یادگیری بهتر تشویق می‌کند.</p> <p>- در اخیر معلم محترم شاگردان را ارزیابی می‌نماید.</p>	
<p>شاگردان جواب می‌دهند.</p>	<p>ارزیابی:</p> <p>۱. شفعه را در لغت و در اصطلاح تعریف کنید.</p> <p>۲. حکم شفعه را بگویید.</p> <p>۳. حکمت جواز شفعه چیست؟</p> <p>۴. شفعه به چی ثابت می‌شود؟</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان با دقت گوش می‌دهند تا خلاصه درس را یاد بگیرند.</p>	<p>خلاصه درس:</p> <ul style="list-style-type: none"> • شفعه در لغت زیادت را گویند؛ اما در اصطلاح فقها بخاطر نجات از ضرر همسایگی حق تملک زمین را از مشتری جبراً اخذ نمودن شفعه گفته می‌شود. • شفعه به خاطر دفع ضرر همسایه، مشروع شده است. • خواستن شفعه یک حق مشروع است که به اساس شفیع، مشفوع، مشفوع به، و مشفوع علیه استوار است. • پیوست بودن با زمین خریداری شده، و همچنان شراکت در حقوق، سبب شفعه می‌شود. • در زمین خریداری شده بلا عوض، زمین دولتی و زمینی که میان اقارب تقسیم می‌شود شفعه ثابت نمی‌شود. • طلبات شفعه سه است که عبارت اند از: مواثبت، اشهاد و طلب تملک. • در صورت گذاشتن طلب مواثبت شفعه ساقط می‌گردد. 	<p>۵ دقیقه</p>
	<p>کار خانه گی:</p> <p>معلم محترم با ملاحظه کتاب درسی به شاگردان کارخانه گی تعیین نماید.</p>	

درس بیست و یکم

عنوان: دفاع از خود

صفحات: ۱۳۱-۱۳۳

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- دلیل مشروعیت دفاع نفس، حالات دفاع شرعی، شروط و حالت های دفاع از خود را بفهمند.
- درس را در زنده گی محیطی و ماحول خود تطبیق نمایند.

معلومات اضافی :

تأدیب: مصدر کلمه (أَدَبَ) به معنای ادب دادن، و ملامت کردن در مقابل بدی را تأدیب گویند.

ولایت و مسئولیت تأدیب را چه کسی دارد؟

در تأدیب عمومی قاضی و نایبان قاضی ولایت و مسئولیت دارند، پس اگر کسی کار نا روایی را انجام دهد که حد شرعی بالای وی لازم نگردد، در این صورت قاضی حق تأدیب را دارد.

در ولایت خاص ولی و سرپرست حق تأدیب را دارد. یعنی پدر، کاکا، سرپرست (که از طریق قاضی تعیین شده باشد). معلم حق دارد شاگرد خود را تأدیب کند.

در حقوق زوجیت شوهر حق تأدیب همسر خود را دارد.

حالات حق تأدیب غیر حاکم:

شوهر همسر خود را وقتی میتواند تأدیب کند که از حقوق زوجیت سر پیچی نماید؛ مثلاً: بیرون شدن بدون اجازه شوهر و...

ولی و سرپرست طفل وقتی حق تأدیب طفل را دارد که از ادای نماز و دیگر عبادات خود داری ورزد، و یا به اعمال غیر شرعی رو آورد؛ مثلاً: نوشیدن شراب و امثال آن.

معلم و آموزگار حق تأدیب طفل و یا شاگرد را وقتی دارد که غرض تعلیم و تربیه به نزد او فرستاده شده باشد.

روش های تأدیب: تأدیب نظر به اشخاص و افراد روش ها و انواع جدا گانه دارد:

تأدیب از طرف امام و پیشوا: برای امام و رهبر مملکت تأدیب رعیت با رعایت اصول حق و عدالت و با حفظ منافع رعیت جواز دارد.

۱- روش ها و مراتب تأدیب زن و یا همسر: هرگاه شوهر مجبور به تأدیب همسر خود گردد، باید مراتب و مراحل ذیل

را عملی نماید:

الف: پند و نصیحت.

ب: دوری از بستر خواب.

ج: زدن (که سبب جراحت و عیب نشود).

البته مراعات ترتیب فوق برای شوهر لازم است؛ زیرا این امر توسط قرآن حکم گردیده است.

روش های تأدیب طفل:

وقتی ولی و یا سر پرستی، طفل خود را تأدیب نماید، در ابتدا به او سخن بگوید، باز او را توبیخ و سرزنش کند، در مرحله سوم از فشار کار بگیرد، و در اخیر در صورتیکه طفل بجز زدن اصلاح نشود میتواند به زدن او اقدام کند. باز هم باید زدن موجب زخم و معیوبیت نگردد. البته زدن طفل پایین تر از سن ده سالگی جواز ندارد.

روش تدریس: تشریح، سوال و جواب و تمثیل

مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، قلم، کتاب و غیره.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم با ادای سلام و احوال پرسی داخل صنف گردیده، صنف را تنظیم می کند، سپس حضری می گیرد و کار خانه گی شاگردان را ملاحظه می نماید. - معلم محترم درس گذشته را ارزیابی می نماید: * شفعه چه را می گویند و چه وقت ثابت می شود؟ * حق شفعه چه وقت ساقط می شود؟ - معلم محترم شاگردان را برای درس جدید آماده می سازد: * گاهی چنین می شود که برای یک شخص در مورد شفعه مشکلات پیش می شود، و به جنگ و جنجال منجر می گردد، پس در این حالت انسان به دفاع از خود مجبور می شود. بیایید ببینیم انسان از خود چه وقت و چگونه میتواند دفاع نماید. 	<p>شاگردان جواب می دهند.</p> <p>شاگردان گوش می گیرند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم عنوان درس جدید (دفاع از نفس) را بر تخته می نویسد. - به شاگردان هدایت می دهد تا متن درس جدید را به صورت خاموشانه مطالعه نمایند، و با استفاده از فرصت عناوین جانبی و اساسی درس را بر تخته می نویسد: - دلیل مشروعیت دفاع نفس: - حالات دفاع شرعی: 	<p>شاگردان مطابق هدایت معلم به مطالعه خاموشانه عبارات کتاب می پردازند.</p>

<p>شاگردان به آواز بلند می‌خوانند.</p> <p>شاگردان سؤال می‌کنند و گوش می‌گیرند.</p>	<p>- شرط های دفاع شرعی:</p> <p>- سپس معلم محترم یک یک فقره عبارت متن درس جدید را بالای شاگردان مختلف با آواز بلند می‌خواند، و در صورت ضرورت قرائت شاگردان را تصحیح نموده مشکلات شان را حل می‌نماید.</p> <p>- از شاگردان می‌خواهد تا مفهوم گرفته شده از عبارات خوانده شده را به زبان خود تعبیر نمایند.</p> <p>- سپس معلم محترم درس خود را به صورت همه جانبه تشریح می‌نماید.</p> <p>- به شاگردان فرصت می‌دهد تا سوالات شان را مطرح سازند و به پرسش هایشان پاسخ می‌دهد.</p> <p>- در اخیر معلم محترم شاگردان را ارزیابی می‌نماید.</p>	
<p>شاگردان جواب می‌دهند.</p>	<p>ارزیابی:</p> <p>۱. دفاع از نفس به کدام دلیل مشروعیت پیدا نموده است؟ در روشنایی قرآن و سنت در این مورد معلومات بدهید.</p> <p>۲. حالات دفاع کدام ها اند؟ توضیح بدارید.</p> <p>۳. شروط دفاع شرعی را بصورت مختصر بیان نمایید؟</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان با دقت توجه می‌نمایند.</p>	<p>خلاصه درس:</p> <ul style="list-style-type: none"> • دفاع از خود به قرآن و حدیث ثابت است. • وقتی کسی در جان، مال و عزت خود مورد تجاوز قرار گیرد، بر وی است تا مطابق توان خود طوریکه مناسب بداند از خود دفاع نماید. البته ابتدا از روشهای آسانتر کار بگیرد. • دفاع شرعی شرط هایی دارد که ذیلاً خلاصه می‌شود: <ul style="list-style-type: none"> - تجاوز در ذات خود یک جرمه باشد. پس تأدیب پدر تجاوز شمرده نمی‌شود. - تجاوز به صورت فعلی صورت گرفته باشد، تنها تهدید نباشد. - مقابله با تجاوز را به اندازه مناسب انجام دهد. 	<p>۵ دقیقه</p>
	<p>کار خانه گی:</p> <p>معلم محترم با ملاحظه کتاب درسی برای شاگردان کارخانه گی تعیین نماید.</p>	

درس بیست و دوم

عنوان: وصیت

صفحات: ۱۳۴-۱۳۶

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

اهداف: شاگردان باید:

- معنای وصیت، دلیل مشروعیت، حکم، رکن، شروط و باطل کننده های وصیت را بدانند.
- درس خوانده شده را در جای خود عملی نمایند.

معلومات اضافی :

ایصاء: مصدر اوصی، و در اصطلاح تعیین نمودن یک شخص به جای خود بعد از مرگ تا از مال و فرزندان صغیر وی سرپرستی نماید.

فرق وصیت با ایصاء این است که در وصیت، شخص وصیت شده بعد از مرگ وصیت کننده مالک مال وی می گردد، اما در ایصاء بعد از مرگ وی کارهای وصیت کننده را بعهده می گیرد.

حکمت مشروعیت وصیت: یاد خیر در دنیا و در آخرت اجر و ثواب کمایی کردن، و همچنان با اقارب و نزدیکانی که از جمله وارثان شرعی نمیباشند، صلۀ رحمی نمودن از حکمت های مشروعیت وصیت شمرده می شود.

وصیت برای استفاده گرفتن: کسی را برای استفاده گرفتن وصیت نمودن جایز است، و این استفاده به چهار نوع گرفته می شود: خدمت، بود و باش، تقسیم نمودن، گرفتن غله جات.

وصیت نمودن در اشیای عینی جواز دارد، و اعیان در سه چیز آمده میتواند: زمین، حیوان و سامان آلات.

در چیز های زیر وصیت جواز ندارد:

۱- در گناهان کسی را وصیت نمودن جواز ندارد؛ مثلا: کسی چنین وصیت نماید که بعد از مرگ من با سوم حصۀ سرمایه ام کلیسا آباد شود.

۲- به افساد چیزی و یا به از بین بردن چیزی وصیت نمودن جواز ندارد؛ مثلا: وصیت برای ویران کردن خانه کسی.

۳- به اسراف مال وصیت کردن جواز ندارد، مثلا: بدون حاجت کسی را به مصرف نمودن مال خود وصیت نمودن.

۴- به انتقال جسد خود برای دفن به شهر دیگری وصیت نمودن. البته این کار در صورتیکه به مصرف ضرورت داشته باشد جواز ندارد.

۵- به جای مقبره به دفن خود در خانه وصیت نمودن جواز ندارد.^(۱)

(۱) الننف فی الفتاوی، کتاب الوصایة ۸۱۴/۲

روش تدریس: تشریحی، سؤال و جواب و تمثیل

مواد ممد درسی: تخته، تباشیر، قلم، کتاب و...

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم با تقدیم سلام داخل صنف گردیده، حاضری می گیرد و کارخانه گی شاگردان را ملاحظه می نماید. - درس گذشته را ارزیابی می کند: * دفاع شرعی از خود چه حکم دارد؟ * شروط دفاع شرعی چیست؟ * در کدام حالت انسان از خود دفاع می کند؟ - معلم محترم شاگردان را برای درس جدید آماده می سازد: 	<p>شاگردان جواب می دهند.</p> <p>شاگردان به سخنان معلم گوش می دهند و به پرسشها پاسخ می گویند.</p>
۲۵ دقیقه	<ul style="list-style-type: none"> - معلم محترم عنوان درس جدید (وصیت) را بر تخته می نویسد، و معلومات مختصری راجع به مفهوم وصیت به شاگردان می دهد . - به شاگردان هدایت می دهد تا متن درس جدید را در کتاب درسی خاموشانه مطالعه نمایند و جاهای مشکل را نشانی کنند. - معلم محترم عناوین جانبی و اساسی راجع به وصیت را به ترتیب زیر بر تخته می نویسد: - معنای وصیت: - انواع وصیت: - دلیل مشروعیت وصیت: - حکمت مشروعیت وصیت: - حکم وصیت: - وصیت برای چه کسانی می شود؟ - رکن وصیت: 	<p>شاگردان گوش می دهند و به سوالات معلم پاسخ می گویند.</p>

<p>شاگردان با آواز بلند عبارات کتاب را می‌خوانند، و در بحث مشارکت می‌نمایند.</p>	<p>- شروط وصیت: - مبطلات وصیت: - سپس معلم محترم عبارات متن درس را بالای شاگردان با آواز بلند قرائت می‌نماید و از شاگردان می‌خواهد تا مفهوم گرفته شده از عبارات را توضیح بدهند. - سپس معلم محترم درس را به صورت همه جانبه تشریح می‌کند. - به شاگردان فرصت می‌دهد سوالات خود را مطرح سازند و معلم محترم به سوالات شان جواب می‌گوید. - موضوعات اساسی درس را توسط شاگردان ممتاز تکرار می‌نماید، و بعد از تقدیر و تشویق شاگردان، به ارزیابی آنها می‌پردازد.</p>	
<p>شاگردان جواب می‌دهند.</p>	<p>ارزیابی: ۱. وصیت را در لغت و اصطلاح تعریف نمایید. ۲. وصیت به چند نوع است؟ هر یک را تعریف کنید. ۳. حکم و اندازه وصیت را بیان نمایید. ۴. وصیت کننده چند شرط دارد؟ توضیح دهید. ۵. باطل کننده های وصیت چیست؟ توضیح دهید.</p>	<p>۱۰ دقیقه</p>
<p>شاگردان با دقت توجه نموده گوش می‌گیرند.</p>	<p>خلاصه درس: • وصیت در لغت وعده را گویند، و در اصطلاح فقهاء الزام نمودن کسی در جان و مال بعد از مرگ خود وصیت شمرده میشود. • وصیت به دو نوع است که یکی مطلق و دیگری مقید گفته میشود. • وصیت نمودن به قرآن، سنت، اجماع و عقل ثابت است. • وصیت به خاطر خیر دنیا و آخرت مشروعیت یافته است. • وصیت یک عمل نیک و مستحب است. • وصیت برای اجنبی صحیح است. • وصیت کننده عاقل و بالغ باشد، و آنقدر فقیر نباشد که همه مالش در وصیتش به مصرف برسد. • از دست دادن اهلیت وصیت کننده، رجوع نمودن از وصیت، و یا معلق ساختن وصیت به شروطی که انجام نیابد از مبطلات وصیت شمرده می‌شود.</p>	<p>۵ دقیقه</p>
	<p>کار خانه گی: معلم محترم با ملاحظه کتاب درسی برای شاگردان کارخانگی تعیین نماید.</p>	